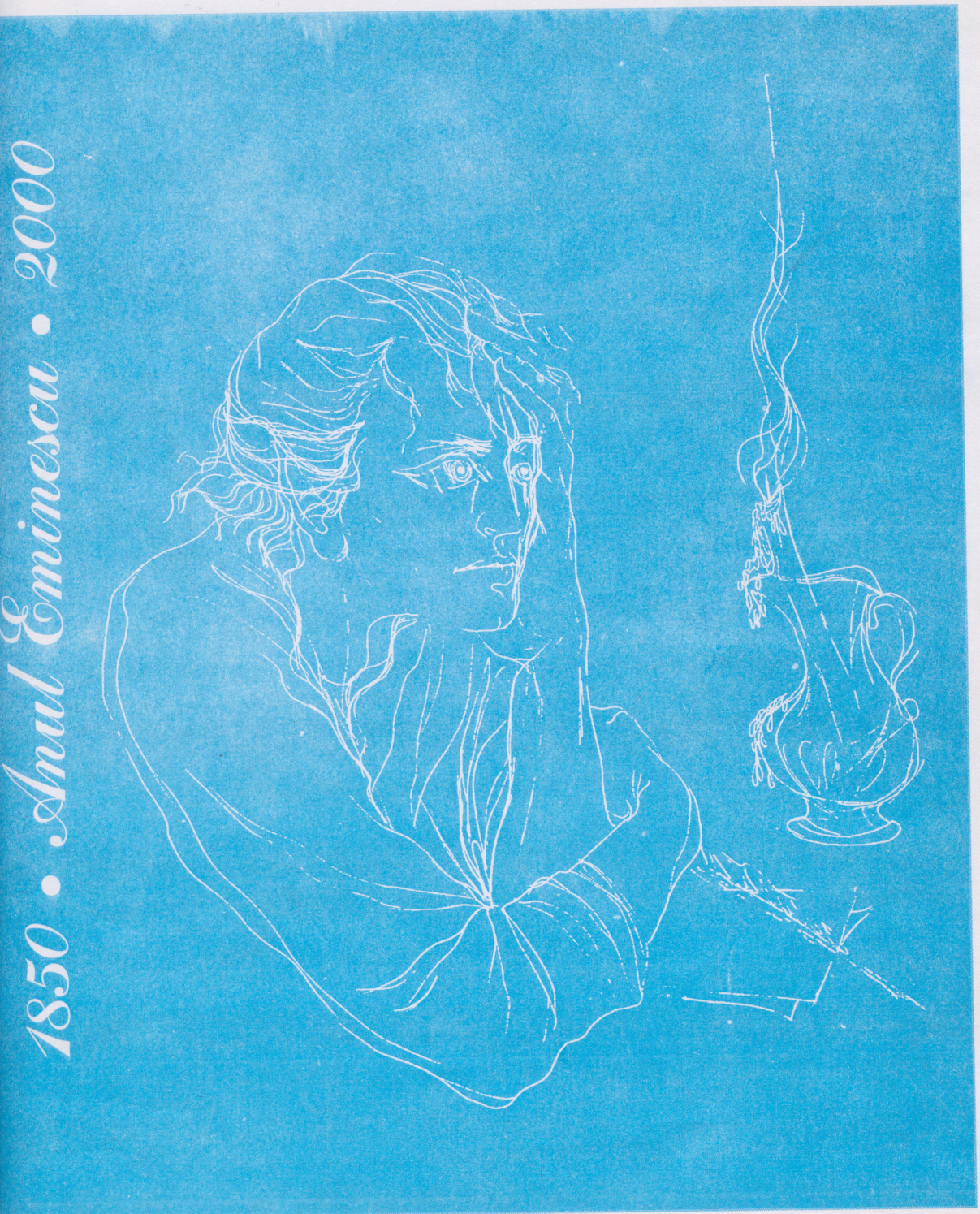
MAGAZIN BIBLIOLOGIC • 1 • 2000

1850 • Anul Eminescu • 2000

CLAUDIA BALABAN
TRAIAN BRAD
NATALIA CHERADI
VALENTINA CHITOROAGĂ
ELENA CONȚESCU
LUDMILA CORGHENCI
TATIANA COSTIUC
MARIA DANILOV
IRINA DIGODI
ANGELA DRĂGĂNEL
MARCELA GAFTON
PETRU GANENCO
GRIGORE GUDIMA
LIDIA KULIKOVSKI
ION MADAN
NINA NEGRU
VERA OSOIANU
ALEXE RĂU

MAGAZIN BIBLIOLOGIC

1 · 2000

Serie nouă

EDITORI: BIBLIOTECA NAȚIONALĂ
ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR
SOCIETATEA BIBLIOFILILOR

REDACTOR-ȘEF:
ALEXE RĂU

COLEGIUL DE REDACȚIE:
Pavel Balmuș, Doina Banciu, Eugenia Bejan, Natalia Cheradi,
Valentina Chitoroagă, Ludmila Corghenci, Irina Digodi,
Silvia Ghinculov (director economic), Lidia Kulikovski (redactor-șef adjunct),
Ion Madan, Nina Negru, Vera Osoianu (secretar responsabil),
Petru Racu (redactor-șef adjunct), Natalia Senocosov, Emil Vasilescu

Numărul este ilustrat cu grafică de
Ligia Macovei

Paginare computerizată:
Gabriela Buruiană

Culegere computerizată:
Angela Drăgănel

Redacția:
Biblioteca Națională, str. 31 August nr. 78 A,
Chișinău, cod 2012. Telefon: 240443

Tiparul este executat la Imprimeria B.N.R.M.

RV-32827

Asistentă de specialitate

RV-32827

Biblioteca Națională
a Republicii Moldova

SUMAR

MONITOR

ALEXE RĂU. *Anul bibliologic 1999 sau În aşteptarea lui Godot: bibliotecarii moldoveni la sfârşit de secol XX* 3

Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova cu privire la declararea anului 2000 „Anul Eminescu" 4

Biblioteca Naţională. Program special 2000 — „Anul Eminescu" 4

ANGELA DRĂGĂNEL. *Simpozionul Anul bibliologic 1999* 8

Fundaţia SOROS Moldova. Programul de sprijin a bibliotecilor pentru anul 2000 9

LUDMILA CORGHENCI. *Cel mai bun bibliotecar al anului 1999* 13

ANGELA DRĂGĂNEL. *Concurs '99* 14

MARCELA GAFTON. *Cafenea filozofică* 14

TEORIE ŞI PRACTICĂ

IRINA DIGODI. *Bibliotecile basarabene şi sensul schimbării* 15

VERA OSOIANU. *Bibliotecile în oglinda cifrelor* 16

TRAIAN BRAD. *Bibliotecile publice româneşti în context european* 19

TATIANA COSTIUC. *Actualitate şi modernism în Biblioteca Judeţeană „Octavian Goga"* 27

ZINAIDA SOCHIRCĂ. *Instruirea bibliotecarilor — prioritate a bibliotecii universitare* 29

VALENTINA CHITOROAGĂ. *Clasificarea Zecimală Universală: modificări radicale* 31

ANIVERSĂRI

IRINA DIGODI. *Ion Madan sau Profesiunea de credinţă a dascălului* 33

ION MADAN. *Ion Şpac la 70 de ani* 36

FILE DE ISTORIE

NINA NEGRU. *„Chestiunea israelită" în publicistica lui B.P. Hasdeu şi M. Eminescu* 37

ELENA CONŢESCU. *Mihai Eminescu în literatura de referinţă rusă* 43

MARIA DANILOV. *Identificarea unei bucoavne basarabene în colecţiile Muzeului Naţional de Istorie a Moldovei* 47

ALEXE RĂU. *Cuvintele şi adevărul cele din urmă* 51

PETRU GANENCO. *Domnitorii din a II-a jumătate a secolului al XIV-lea şi începutul biblioteconomiei româneşti în Moldova* 52

TEHNOLOGII NOI

NATALIA CHERADI, GRIGORE GUDIMA. *Pagina Web — o formă eficientă de comunicare a colecţiilor bibliotecii* 55

ATLAS

LIDIA KULIKOVSKI. *PubliCA Training Program* 57

DE LA CUVÂNT LA IMAGINE

ALEXE RĂU. *Eminesciana Ligiei Macovei* 59

BIBLIOTECA ŞI SOCIETATEA

CLAUDIA BALABAN. *Statutul social al bibliotecarului basarabean în pragul mileniului III* 60

APARIŢII EDITORIALE 63

ANUL BIBLIOLOGIC 1999 SAU ÎN AŞTEPTAREA LUI GODOT: BIBLIOTECARII MOLDOVENI LA SFÂRŞIT DE SECOL XX

La întrebarea: care ar fi tema piesei sale „En attendant Godot" Samuel Beckett a făcut trimitere la minunata, după el, frază a sfântului Augustin: „Nu despera: unul dintre hoţi a fost salvat. Nu-ţi face iluzii: unul dintre hoţi a fost damnat". Tema ar putea fi, aşadar, egalitatea şanselor pe care le are omul de a fi salvat de absurditatea condiţiei sale sau de a sucomba. Godot poate fi moartea care ar pune capăt unei existenţe derizorii, pradă infirmităţilor. Dar poate fi şi speranţa, care încolţeşte până şi în sufletele cele mai ruinate. Şi într-un caz şi în celălalt aşteptarea, ori, mai bine spus, tensiunea aşteptării şi a incertitudinii sunt cele care învăluiesc fiinţarea, aceasta din urmă oscilând între dramatic şi tragic. Exegetul şi filozoful Alain precizează chiar, în cartea sa „Système des Beaux-Arts" că „tragicul constă întodeauna în aşteptare şi nu în catastrofă". Incertitudinea este elementul de fixare şi de metastaziere a acestei stări. Tragicul situaţiei în care s-au pomenit personajele beckettiene rezidă în aşteptarea unui Godot care nu numai că nu se ştie de va veni (după cum vă amintiţi, la sfârşitul fiecărui act, invariabil, un băiat vine să-i anunţe pe cei doi că „Godot nu va mai veni astă-seară, ci mâine), dar nimeni nu ştie nici cum arată acest Godot. Eroii nu cunosc chipul viitorului, faptul acesta dând situaţiei lor o nuanţă apocaliptică.

Aşteptarea şi incertitudinea însoţesc în special perioadele de tranziţie, ca aceea pe care o traversăm şi noi, de un deceniu, şi în care aşteptăm un fel de Godot, ce îşi anunţă venirea o dată cu instalarea unui nou guvern, la demiterea căruia ni se spune că şi Godot al nostru „nu va mai veni astă seară, ci, poate, mâine". Volens-nolens, ne-am pomenit partici-panţi, figuranţi ai unui spectacol în genul teatrului absurdului.

Ce o fi fiind totuşi această tranziţie, pe care, cum am spus-o cu o altă ocazie, am aşteptat-o cu speranţă, ca pe o preafrumoasă fată, dar care, până la urmă, a devenit o Babă-Cloanţă, soră geamănă cu fantoma prevestită de Marx şi de Engels în „Manifestul" lor? Redacţia publicaţiei „Lettre internationale" a întreprins o investigaţie amplă în acest sens, ajungând la concluzia că este imposibil să desluşim nişte trăsături specifice ce ar caracteriza la modul general ţările aflate în tranziţie. Poate doar căderea miturilor solidarităţii şi naţiunii şi dezamăgirile politicului. În rest, conchide revista, fiecare dintre ţările implicate are tranziţia ei, deşi toate au demarat cam în acelaşi timp şi de la acelaşi nivel.

Tranziţia noastră diferă radical de acea a ţărilor ex-socialiste din Europa, în primul rând, prin faptul că ei ştiu ce vor să înfăptuiască şi unde să ajungă, ştiu cum arată chipul viitorului lor, pe când noi nu avem un model naţional clar şi însufleţitor, noi mergem sau, mai degrabă, batem pasul pe loc, bâjbâind într-o incertitudine sumbră şi dezolantă, asemănându-ne, în esenţă, cu *Parabola orbilor* din celebra pictură a lui Pieter Brueghel cel Bătrîn. În contextul unei asemenea rătăciri, la noi se manifestă întregul registru de aşteptare conţinut în parabola lui Godot, de la o extremă la alta, iar sistemul nostru de biblioteci se constitue într-un mozaic cvasieterogen, cuprinzând fragmente contradictorii în esenţa lor şi mult prea distanţate în timp şi spaţiu. În el conviețuiesc biblioteci informatizate şi biblioteci amplasate în cazangerii, partiarhalismul medieval şi era virtuală; bibliotecari transformaţi, nu din vina lor, în epave umane şi bibliotecari de top, gustând din dulceaţa spiritului şi atitudinii occidentale în biblioteconomie, bibliotecari reformatori şi bibliotecari retrograzi, unii cu deschidere spre schimbare, alţii cu nostalgia trecutului.

În lipsa unui model naţional, noi avem totuşi un model strategic al S.N.B. aprobat în 1991, el fiind, poate, singurul dintre documentele noastre programatice, prevederile căruia au rezistat examenului timpului şi se transpun în fapt. Altă vorbă e cum se resfrâng, cum se realizează aceste idei în întregimea S.N.B. Inegalitatea flagrantă în acest sens este cauzată de doi factori primordiali: mediul în care funcţionează bibliotecile, adică factorul extern, şi disponibilitatea către schimbare a bibliotecarilor şi a bibliotecilor sau factorul intern. Două dintre evenimentele bibliologice ale anului 1999 ne oferă, din acest unghi de vedere, o ilustraţie revelatoare. E vorba de constituirea bibliotecilor judeţene, în contextul reformei teritorial-administrative, în timpul căreia s-a limpezit o dată în plus atitudinea puterii şi a societăţii faţă de biblioteci, şi aplicarea, în cadrul topului bibliotecarilor, a unor criterii noi, valorice, de evaluare a prestanţei noastre profesionale, aceasta scoţând în vileag felul în care suntem dispuşi de a înţelege, îmbrăţişa şi promova schimbarea, adică, în consecinţă, mentalitatea noastră.

HOTĂRÂREA PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA CU PRIVIRE LA DECLARAREA ANULUI 2000 „ANUL EMINESCU"

Art. 1. În legătură cu faptul că la 15 ianuarie 2000 se vor împlini 150 de ani de la naşterea poetului naţional Mihai Eminescu, se declară anul 2000 „Anul Eminescu".

Art. 2. Manifestările din „Anul Eminescu" se vor finanţa de la bugetul de stat, în limitele mijloacelor atribuite Ministerului Culturii pentru acţiuni cu caracter cultural, precum şi susţinerea Programului de editare a cărţii naţionale.

Art. 3. Comisia jubiliară pentru consemnarea datelor istorice va include în programul de acţiuni principalele manifestări din „Anul Eminescu".

Art. 4. Prezenta hotărâre intră în vigoare la data adoptării.

Preşedintele Parlamentului,
Dumitru DIACOV
Chişinău, 30 septembrie 1999
Nr. 603-XIV

Biblioteca Naţională

PROGRAM SPECIAL 2000
ANUL EMINESCU

15 ianuarie -15 februarie	Expoziţia *Omul deplin al culturii româneşti*
15 ianuarie	Expoziţia *Chipul lui Eminescu în floristică*
19 ianuarie	Salonul Muzical *Eminisciana mizicală*
25 ianuarie	Ateneul "Moldova" *Conferinţa acad. Mihai Cimpoi*
3 februarie	Cafenea filozofică *Eminescu şi Schopenhauer*
6 iulie	Expoziţia de pictură *Floare-albastră, floare-albastră...* (Valentina Brâncoveanu)
august-septembrie	Expoziţia *Eminesciana* în cadrul Salonului Naţional de Carte

Biblioteca Naţională vă oferă: *Eminescu: bibliografie*

Calendarul Naţional 2000

Acest program este întocmit pentru Dumneavoastră, stimaţi vizitatori.

Vă aşteptăm în Cetatea noastră culturală!

Constituirea bibliotecilor judeţene (de fapt, începutul constituirii, căci soarta lor nu este clară în definitiv nici până astăzi) i-a pus pe colegii noştri din teritoriu sub bătaia unei veritabile teorii a incertitudinii. Dar S.B.N.-ul s-a achitat, într-o măsură mai mare sau mai mică, de sarcinile sale, elaborând şi punând la dispoziţia factorilor de decizie (a fondatorilor, dacă e să vorbim respectând litera legii bibliotecilor) regulamentul-cadru şi normativele de organizare şi funcţionare a acestor instituţii. Mai apoi însă a urmat o succesiune de fapte, în urma cărora zeci şi sute de bibliotecari din teritoriu s-au pomenit, cum s-ar zice, aruncaţi peste bord, rămânând pe drumuri şi tot căutând dreptatea pe la diferite instanţe.

Guvernul, în general, precum se ştie şi se vede, se străduieşte să scoată de la finanţarea sa cât mai multe instituţii şi organizaţii, pentru că nu ştie cum să rezolve problema bugetului. În consecinţă, el a respins propunerea adoptării unei hotărâri guvernamentale privind instituirea bibliotecilor judeţene. Ministerul Culturii a emis o ordonanţă conform căreia bibliotecile publice orăşeneşti urmau să existe până la desfiinţarea, primăriilor raionale, lucru care n-a întârziat să se producă, iar administraţiile judeţene având şi ele în faţă sinistra problemă a bugetului, au decis, pe alocuri, că dacă nu sunt bani, nu este nevoie nici de biblioteci orăşeneşti. Cazul colegilor noştri din Anenii-Noi, care au bătut drumul judecătoriei, este unul reprezentativ. Au urmat apoi nişte lucruri, a căror esenţă poate fi exprimată numai prin verbele ruseşti „futbolit" şi „otfutbolit". Responsabilii ministeriali recurgeau la demonstrarea unei organigrame pe format in folio sau A3 explicând, că, iată, de la pătratul ministerului nu este trasă nici o linie la pătratul vostru, aşa încât descurcaţi-vă cum puteţi la faţa locului cu puteri locale. Aceiaşi responsabili, perseverează, în schimb, în alte genuri de activitate, trecând vertiginos de la vânătoarea de greşeli şi de „compromaturi" la o acţiune cu totul şi cu totul nouă, pe care au botezat-o astfel: „Să umblăm prin secţiile Bibliotecii Naţionale şi să controlăm spiritele". Ciudată şi năstruşnică ocupaţie, o asemenea idee putea să treacă numai prin capul vreunui factor din vremurile de tristă pomină. Dar dacă stai şi te gândeşti, te prinzi şi tu la gândul că, având nişte salarii mizerabille (de 3-4 ani ori mai mici decât cele ale funcţionarilor ministeriali) şi încă neplătătite de 4-5 luni, poate că, într-adevăr, din noi au rămas doar nişte spirite. Şi dacă întregim acest tablou cu sutele de biblioteci lichidate şi cu primele sute de bibliotecari-şomeri, te-ai mira de n-am compara statul nostru cu un balon umplut cu fum. Pentru a se menţine cât de cât altitudinea balonului, din legătura lui sunt daţi jos saci cu nisip, pentru a se menţine cât de cât statul nostru, sunt abandonaţi oameni şi instituţii, bibliotecari şi biblioteci.

În spiritul aceluiaşi adevăr trebuie să recunosc că nici Biblioteca Naţională, care s-a limitat la ceea ce face serviciul Asistenţă de specialitate, nu a întreprins nimic la nivelul directorului adjunct responsabil de activitatea ştiinţifico-metodică şi cea din teritoriu, el raliindu-se la stilul exprimat prin cele două verbe pe care le-am pomenit mai sus.

Al doilea element din acţiunile anului 1999 este aplicarea unor noi criterii de evaluare în cadrul topului naţional al bibliotecarilor, el vărsând lumină asupra felului de a fi al bibliotecarilor noştri în acest moment. A fost, cel puţin în colectivul bibliotecii noastre o luptă făţişă între valoare şi mediocritate. Mentalitatea acesteia din urmă este impregnată de ideile egalitarismului, nivelării, împărţitului. Ea se teme să fie supusă unor măsurători, pentru că, evident, acestea ar desfiinţa-o. Ea veghează, aidoma coasei, ca toată iarba să fie otova şi dacă vreun cap este cumva mai sus, se face tot posibilul pentru a fi retezat. Paradoxal însă este faptul că bibliotecarii care sunt cu adevărat specialişti de top aproape că nu-şi manifestă ambiţiile sau pretenţiile, pe când antipozii lor sunt cu atât mai agresivi, cu cât mai de proastă calitate sunt serviciile pe care le prestează. Un şef de serviciu care nici nu cunoaşte colecţia ce i s-a încredinţat, încât cititorii sunt nevoiţi să ajungă la laşi ca să afle, de la bibliografii de acolo, că lucrarea căutată a fost publicată numai la Chişinău şi se află în colecţia tocmai a acestui şef de serviciu, el, acest şef de serviciu, ar jindui o distincţie cum ar fi Medalia „Eminescu", de pildă, sau ceva şi mai şi. Mentalitatea unor asemenea lucrători, în special în colectivele mai mari, este similară cu aceea din fabula cu puricele care s-a instalat pe urechea boului şi strigă că el vine de la arat. Când este dat jos de pe grumaz şi i se spune că este mincinos, puricele face doar ceea ce i-a dat natura să poată face: pişcă.

Acest model de comportament este promovat şi în cazurile în care se aplică criterii valorice de salarizare. Într-un proaspăt „donos" strecurat în Casa Guvernului scrie, printre altele: „El ne-a povestit că din 3 000 de salariaţi ai B.N.F. nu se găsesc două persoane cu acelaşi salariu, dar el uită că la noi există stat, legi, hotărâri, există o regulă".

În viziunea lor deci, în ceea ce priveşte statalitatea şi regula, occidentul păleşte în faţa Republicii Moldova.

Am însă convingerea că acestea sunt nişte elemente perisabile, dovada făcând-o chiar convulsiile lor, pentru că în lumea în care dorim să fim primiţi, criteriul valorii este acela care stă în capul mesei, fără el nefiind posibilă prosperitatea. Vremea spiritului gregar, al evaluărilor cu hurta mâinilor ridicate în gol intră în faza să crepusculară. A fi (în viaţă şi în orice fel de activitate) înseamnă, în lumea civilizată, a te măsura neîncetat.

Însă nu am fi corecţi până la capăt dacă nu am lua în calcul şi faptul că bibliotecarii noştri fac parte şi dintr-un context mai larg, acela al ţării, al statului care la noi este aşa cum este şi are, inevitabil, un impact enorm asupra noastră.

Abraham Maslow a elaborat un sistem de evaluare a motivaţiilor umane, pe care sunt sigur că îl cunoaşteţi şi dumneavoastră. El a identificat 5 niveluri de motivare umană:

1. *fiziologice* (hrană, haine, adăpost şi celelalte nevoi ale organismului);

2. de securitate fizică şi socială;

3. sociale şi de asociere, care-i dau sentimentul de *solidaritate;*

4. de stimă şi recunoaştere socială (satisfacerea acestor nevoi dă naştere la sentimentul de *putere, încredere în sine* şi *prestigiu);*

5. de actualizare sau afirmare şi realizarea personală (utilizarea la maximum a potenţialului său pentru a *deveni tot ce este capabil să devină).*

Pe această scară a nevoilor se ţine pivotul motivaţional al management-lui accidental, ştiindu-se că numai nevoile nesatisfăcute servesc ca factori motivaţionali şi că omul nu va avea nevoile dintr-o treaptă superioară înainte de a şi le satisface pe acelea din treapta inferioară, antecedentă.

Este suficient să raportăm salariile bibliotecarilor noştri la coşul de consum ca să ne dăm seama că ei se află la prima, cea mai de jos treaptă a scării nevoilor umane. Tocmai de aceea un miracol este cum foarte mulţi dintre ei fac nişte lucruri care ar putea să apară numai pe motivaţiile treptelor superioare? Acţiunile culturale, concursul naţional al lucrărilor de bibliologie, publicaţiile multor biblioteci fac dovada acestui miracol. Nu însă şi în ceea ce priveşte solidaritaea, care apare la treapta a treia. Solidare sunt, ca de veacuri, numai răul, prostia şi mediocritatea. Forţele constructive, nu doar în biblioteconomie, dar în general în Moldova, s-au cam îndepărtat, de-o vreme, de acest sentiment.

Mult vehiculata depolitizare este un alt unghi din care ni se arată felul de a fi al bibliotecarului moldovean. Se pare că această depolitizare a cuprins doar într-un mod scriptic bibliotecile, statutul lor. Bibliotecarii însă, în marea lor majoritate, rămân a fi afectaţi de politică şi nu doar în contextul exterior, care prilejuieşte, prin mizeria la care am fost aduşi, diverse modalităţi de manifestare în acest sens, ci şi în mediul strict profesional. Unele elemente ale acestui fel de politică sunt, ce-i drept, inevitabile, ele manifestându-se nu numai la noi, ci şi în mediile bibliotecăreşti din occident. Ele apar mai ales în timpul reformelor instituţionale, reforme fără de care, se ştie, nu este posibilă schimbarea. Bibliologul american Robert D. Stueart scrie, în această ordine de idei, următoarele: „Pe oameni îi îngrijorează situaţia structurilor organizatorice, pentru că acestea le definesc poziţia, locul lor, afectându-le considerabil puterea şi privilegiile de care dispun. Astfel că problema devine de esenţă politică, fiecare individ subordonat susţinând structura care îi convine lui personal, nu pe aceea care ar duce la prosperarea şi mişcarea înainte a instituţiei...".

La noi, din aceste considerente, dar şi din raţiunile specifice mediocrităţii, de cele mai multe ori lucrurile sunt împinse cu orice preţ în albia politicului, pentru a bulversa situaţia şi a împiedica schimbarea şi promovarea criteriului valoric. S-a ajuns până acolo încât simpla folosire, alături, a cuvintelor „schimbare" şi „mentalitate" este interpretată ca o ofensă, pentru că ei asociază cuvântul „mentalitate" cu ceva legat de psihiatrie sau de psihopatologie.

Simtomatic pentru felul de a fi ai biblio-tecarilor noştri este modul în care relaţionează cu mediul şi ei înde ei. Căutarea cauzelor unor sau altor efecte începe nu din interior, de la sine, ci invers, toată lumea din jur fiind, de obicei, vinovată de toate relele şi numai bibliotecarii sunt cei mai ţinători la valorile de cultură şi civilizaţie. Înseşi legile, actele de reglementare referitoare la menirea şi locul bibliotecii în comunitate sunt făcute nu de această comunitate, cum ar fi firesc, ci de bibliotecari pentru ei înşişi. Caracteristic este şi faptul că problemele de supravieţuire se pun de pe poziţiile bibliotecarului şi nu de pe acelea ale instituţiei de bibliotecă. Situaţie generată, ce-i drept, şi de faptul că, în majoritatea lor, comunităţile noastre nu au conştiinţa de sine, aflându-se, şi ele la acea treaptă a nevoilor umane de la care nu-i vine nimănui să se mai gândească la nevoile culturale, spirituale şi la biblioteci. Ordinea lucrurilor însă ne sugerează şi ne previne că situaţia se va schimba cu adevărat în bine abia atunci când această formulă se va răsturna, când ele, comunităţile, vor simţi nevoia de cultură, vor cere satisfacerea ei şi vor formula, pentru aceasta, inclusiv pentru biblioteci, rigorile necesare.

Pe de altă parte, deprinşi cu modalităţile centralizate de până la 1989, când totul venea gata hotărât şi chiar gata făcut de sus, de la partidul ale cărei servitoare erau şi bibliotecile, bibliotecarii noştri, mulţi dintre ei, să adaptează cu greu la nevoile realităţi, sunt chiar, uneori, imobilizaţi, în loc să găsească formule noi, moderne prin care să se impună în societate.

În 1999 S.B.N. a fost inclus, în sfârşit, în Programul naţional de informatizare a societăţii, lucru care s-a produs cu mare întârziere şi care ar fi putut să nu aibă loc nici în 1999, dacă o delegaţie de bibliotecari, primită de primul-ministru Ion Sturza, nu ar fi aflat, din gura preşedintelui, că Ministerului Culturii i s-au cerut propuneri pentru includerea instituţiilor de cultură în Programul naţional, dar acesta nu a reacţionat în nici un fel. Nu vom comenta această întâmplare de-a dreptul revoltătoare, pentru că astfel ar trebui să ajungem, iarăşi, la povestea cu cele două verbe ruseşti. Să preţuim efortul C.B.N.-ului şi să sperăm că ne vom alege, din asta, cu nişte beneficii pe care le aşteptam de mult.

Spre regret, tot în 1999, la capitolul automatizare s-a strecurat către noi o veste mai proastă chiar decât aceea din cunoscuta piesă a lui N.V. Gogol. Vorba e că programul TINLIB, pe care l-au procurat mai multe biblioteci de la noi, este scos din producţie de către firma engleză IME, aceasta abandonându-l ca depăşit şi trecând la producerea unor soft-uri mai performante. Dacă au ştiut de acest lucru furnizorii noştri de la Bucureşti şi l-au tăinuit de noi, comportamentul lor este cu atât mai abominabil, cu cât situaţia se complică şi prin felul revoltător în care aceştia îşi onorează (ori, mai exact, nu-şi onorează) obligaţiunile contractuale. În situaţia creată, bibliotecile care dispun de resurse financiare elaborează soft-uri speciale, suplimentare pentru a salva şi a urni din loc TINLIB-ul, cum a făcut-o, de exemplu, Biblioteca A.S.E.M., iar cele ce nu prea au bani (şi asta se referă mai cu seamă la acelea din

sistemul culturii), se vor afla, de acum până nu se ştie când, în ipostaza prefigurată de sfântul Augustin: nu dispera, dar nici nu-ţi face iluzii.

În general, după ce am cunoscut experienţa B.N.F., trebuie să vă spun că la capitolul automatizare noi am luat-o, cum se spune în popor, nătărăşte. Or informatizarea decurge eficient când se respectă un algoritm adecvat, o consecutivitate de lucruri strict necesare şi de neînlăturat. În Franţa etapele informatizării au fost precum urmează:

1. Adaptarea Formatului Naţional.
2. Adaptarea Formatului Naţional la condiţiile unei biblioteci şi elaborarea formatului intern al acestei biblioteci.
3. Adaptarea standardelor la formatul intern al bibliotecii.
4. Standardizarea totală.
5. Perfectarea pe suport de hârtie a cata-loagelor şi fişierelor de autoritate în paralel cu:
6. Elaborarea condiţiilor tehnice (tehno-logice) pentru programatori.
7. Elaborarea programului B.N.F., BN-OPAC funcţionabil pe un suport de INTRANET.
8. Trecerea informaţiei pe calculatoare.
9. Perfectarea sistemului de servicii automatizate online.

Aşadar, pe lângă surprizele pe care ni le-a făcut IME-ul, vom avea de recuperat şi un şir de lucruri strict necesare. Şi cel mai scump ne va costa, probabil, faptul de a nu fi tratat şi abordat cu o deosebită seriozitate standardizarea proceselor, operaţiilor şi ciclurilor tehnologice în bibliotecile noastre, cu aplicare la un format compatibil pentru bibliotecile S.N.B.

Conjunctura acestor şi a altor circumstanţe agravante ne obligă la cooperare, la ceea ce ALA are scris cu litere mari pe stindardele sale: să lucrăm împreună, să cooperăm. Am menţionat deja, mai sus, la ce stadiu se află momentan sentimentul nostru de solidaritate. Mai adăugaţi la aceasta şi constatarea, mai puţin recentă, despre acel soi de competitivitate de la noi care este, nu rareori, în detrimentul cooperării, ca să vedeţi cât de imperios este, astăzi ca niciodată, deziderатul cooperării. Nişte paşi buni, cu dreptul, cum s-ar spune, s-au şi făcut. Mă refer la consorţiul pentru Publicaţii Electronice, constituit anul trecut şi pus deja pe treabă. Pe cale de constituire este Consorţiul TINLIB, datorită căruia, dacă vom depăşi disonanţele ce există în abordarea şi înţelegerea nu doar a statutului acestui consorţiu, ci şi ale cooperării în general, cred că am putea găsi, prin efort comun, căi rezonabile de depăşire a situaţiei cu cheltuieli mult mai mici decât dacă vom rămâne la modul izolat de abordare şi soluţionare.

Un produs al cooperării este şi Şcoala de Biblioteconomie din Moldova, creată de către Asociaţia Bibliotecarilor în colaborare cu colegii noştri de la U.S.M.

Un însufleţitor şi un întreţinător a zeci şi zeci de proiecte de cooperare este Fundaţia SOROS Moldova, fără de care situaţia noastră ar fi una nu doar dezolantă, ca astăzi, ci chiar una de sucombare. De remarcat este că Programul pentru biblioteci, condus de distinsa doamnă Mariana Alecsandri, este unul care nu numai oferă sprijinul financiar necesar, ci ţine mâna, să zic aşa, pe pulsul mişcării biblioteconomice internaţionale, promovând spre finanţare proiecte ce ţin de cele mai noi şi mai moderne idei lansate pe mapamondul bibliologic. Prin aceasta, Fundaţia SOROS Moldova formează, de facto, în felul său, politica biblioteconomică de la noi, devenind, neoficial, un veritabil minister al bibliotecarilor din republică.

Fără infuzia de sânge bibliologic nou, făcută de Fundaţie, fără speranţa pe care ne-o insuflă ea, noi nu am fi ajuns să elaborăm, în 1999, proiectul Codului deontologic al bibliotecarilor din Moldova, astfel de documente ţinând de acea treaptă avansată la care o comunitate profesională ajunge la conştiinţa de sine.

Tranziţia noastră îşi are, aşadar, faţa ei care, de fapt, nu-i altceva decât suma sublimată a feţelor noastre necăjite. Marele filozof Martin Heidegger menţiona, în cartea sa despre originea operei de artă, că prin tranziţie trebuie să subînţelegem acele segmente de timp, când un zeu a plecat, iar zeul nou încă n-a venit şi nici nu se ştie bine cum va arăta. El este, poate, un fel de Godot. Dar ce fac personajele care-l aşteaptă pe Godot? Dialoghează. Secretul, cheia traversării unei tranziţii este dialogul. Hölderlin, când se referea la misiunea poetului, a omului de cultură în perioada de tranziţie, a şansei omului, în general, în asemenea fragmente istorice, scria într-un poem de-al său:

Multe a aflat omul
De când suntem un dialog.

Remarcaţi: nu *în* dialod, ci *un* dialog. *A fi un dialog* înseamnă a face abstracţie de deosebiri în numele acelui ceva comun care ne uneşte. E tocmai condiţia capitală a lucrării împreună, a cooperării, iar dialogul şi cooperarea sunt secretul supravieţuirii şi ieşirii din tranziţie.

Un exemplu elocvent de a fi un dialog, de a lucra împreună, este seria nouă a revistei noastre, *Magazin bibliologic,* serie căreia revista *Biblioteca* de la Bucureşti i-a consacrat o prezentare însufleţitoare. Fiecare număr al *Magazinului,* în seria cea nouă, va fi finanţat de către o filială a A.B.R.M.; nr. 2-3, 1999, de exemplu, a fost finanţat de B.R.I.T., fapt pentru care îi mulţumim, şi cu această ocazie, directorului ei, Petre Racu. Îi mulţumim anticipat Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu" Chişinău, dnei directoare Lidia Kulikovski, care va finanţa numărul din toamna acestui an, celorlalte filiale ale Asociaţiei care vor urma acestor exemple.

Cine ştie, poate că în această lucrare în comun se şi ascunde acel Godot al nostru pe care îl aşteptăm. Aş dori mult să fie aşa. Dar dacă aş intra în rolul băiatului din piesa beckettiană, ar trebui să vă anunţ şi eu pe voi că Godot nu va mai veni astă seară ci, poate, mâine.

Alexe RĂU

SIMPOZIONUL
ANUL BIBLIOLOGIC 1999

Luna martie 2000 a început pentru bibliotecarii din Republica Moldova cu un eveniment de mare importanţă pentru întreaga lume bibliotecară — Simpozionul *Anul bibliologic 1999* care şi-a ţinut lucrările în zilele de 1-2 martie la Biblioteca Naţională. Şi de data aceasta ca, de altfel, şi în anii precedenţi, au fost prezenţi reprezentanţii tuturor bibliotecilor mari, indiferent de subordonare administrativă, reprezentanţii Ministerului Culturii, catedrei de specialitate a U.S.M., ai inspectoratelor judeţene de cultură şi învăţământ etc., precum şi reprezentanţi ai Bibliotecii Judeţene „O.Goga" Cluj şi Bibliotecii Judeţene Târgu-Mureş.

Anul acesta simpozionul s-a desfăşurat sub genericul: *„Profesia de bibliotecar în societatea de tranziţie"*.

În prima zi au avut loc şedinţa în plen care a abordat tema *"Bibliotecarii la răspântie de secole"*, conferinţa *"Biblioteca Naţională a Franţei — un proiect şi un model pentru mileniul III"*, susţinută de dl Alexe Rău, directorull Bibliotecii Naţionale a Republicii Moldova, în cadrul căreia a avut loc demonstrarea filmului *„Biblioteca Naţională a Franţei — istoria unui proiect"* şi premierea învingătorilor *Concursului republican pentru cea mai reuşită lucrare în domeniul bibliologiei* şi *Topului „Cel mai bun bibliotecar al anului 1999"*.

În ziua a doua a avut loc Masa rotundă *„Învăţământul biblioteconomic superior în Republica Moldova la 40 de ani"*, moderată de dl Ion Madan şi dna Nelly Ţurcan profesori la catedra de biblioteconomie şi asistenţă informaţională a U.S.M. În cadrul mesei rotunde s-au luat în dezbatere temele:

- *Istoria învăţământului de specialitate în Republica Moldova;*
- *Probleme de programare a ciclului de instruire la facultate;*
- *Raportul dintre teorie şi practică, dintre facultate şi biblioteci;*
- *Situaţia absolvenţilor: amplasarea în câmpul muncii, statutul social, perspectivele carieirei;*
- *Specializările în contextul reformei bibliotecare în Republica Moldova.*

În aceeaşi zi a avut loc şi şedinţa Clubului Biblioteconomiştilor cu tema *„Fundaţia SOROS Moldova şi impactul ei asupra bibliotecarilor şi bibliotecilor din Moldova"*, la care a participat dna Mariana Alecsandri, coordonator Programe pentru biblioteci. Dumneaei a vorbit despre activitatea Fundaţiei pentru susţinerea bibliotecilor în anul 1999, prezentând, totodată, şi Programul de sprijin a bibliotecilor pentru anul 2000.

Participanţii la simpozion au avut posibilitatea să ia cunoştinţă de un şir de materiale noi în domeniul bibliologiei expuse în cadrul expoziţiilor:

- *Fundaţia SOROS Moldova în sprijinul bibliotecilor şi bibliotecarilor.*
- *Biblioteca Naţională a Franţei – un proiect şi un model pentru mileniul III.*
- *Lucrările premiate în cadrul Concursului republican pentru cea mai reuşită lucrare în domeniul bibliologiei 1999.*
- *Intrări noi în Biblioteca de Bibliologie.*

Angela DRĂGĂNEL

FUNDAȚIA SOROS MOLDOVA

PROGRAMUL DE SPRIJIN A BIBLIOTECILOR PENTRU ANUL 2000

Programul de sprijin a bibliotecilor, inițiat în 1994, este orientat spre sprijinul activității bibliotecilor, a specialiștilor încadrați și a beneficiarilor acestor instituții cu scopul de a asigura un acces liber și nelimitat la sursele de informație, cultură și cunoaștere, racordând bibliotecile din Moldova la standardele societății informaționale moderne, ca una dintre condițiile de bază a democratizării societății.

Obiectivele programului:

- Creșterea rolului bibliotecii ca centru de cultură, informare și cunoaștere în viața socială și culturală a țării;
- Sporirea importanței bibliotecilor municipale ca centre de informare în sprijinul comunității, proiectându-se servicii pentru diverse categorii sociale, inclusiv nevăzători, persoane cu handicap etc.;
- Încurajarea cooperării interbibliotecare ca factor al folosirii eficiente a resurselor informaționale și financiare, în legătură cu diversificarea serviciilor oferite beneficiarilor la un nou nivel calitativ;
- Promovarea integrării bibliotecilor și bibliotecarilor din Moldova în circuitul internațional informațional și sprijinirea eforturilor pentru alinierea la standardele informaționale internaționale.

Strategia Programului Biblioteci

Strategia de dezvoltare a programului este axată pe interacțiunea a trei elemente de bază care determină funcționalitatea și viabilitatea unei instituții informaționale:

- **Dezvoltarea Colecțiilor** în contextul asigurării accesului la informație;
- **Biblioteca** în contextul implimentării tehnologiilor informațioanle moderne;
- **Bibliotecarul** în contextul sporirii gradului de profesionalism.

În implementarea strategiei, programul va sprijini cooperarea interbibliotecară, urmărindu-se creșterea accesului beneficiarilor la informație și parteneriatul între biblioteci și alte instituții internaționale.

De asemenea, se va acorda o atenție deosebită proiectelor de inovație pilot ce pot fi reluate. Fundația va avea grijă să nu creeze sau stimuleze dependența, stimulând bibliotecile să se gândească la susținerea proiectelor lor.

Direcțiile strategice ale programului

Direcțiile strategice ale programului au fost elaborate de către comitetul de experți în strânsă colaborare cu Asociația Bibliotecarilor din Moldova și Consiliul Bibliotecii Naționale. Programul de sprijin a bibliotecilor va continua cooperarea cu diverse instituții, organizații internaționale, care au misiunea de a sprijini domeniul de bibliotecă: Institutul German de Biblioteconomie (Berlin), Programul PubliCA (PHARE, CE), Alianța Franceză și alte organisme.

Pentru schițarea unei structuri mai concrete se propun următoarele **direcții prioritare**:

- Dezvoltarea colecțiilor;
- Dezvoltarea profesională a specialiștilor;
- Informatizarea bibliotecilor;
- Conservarea și accesul la patrimoniul de carte;
- Proiectul Fundația Cărții;
- Inițiative de extindere a accesului la informație;
- Îmbunătățirea serviciilor pentru beneficiarii bibliotecilor publice.

Dezvoltarea colecțiilor

Programul are scopul de a asigura accesul permanent și sigur al beneficiarilor la informația din sursă privind dezvoltarea umană. De asemenea, programul încurajează cooperarea bibliotecilor în coordonarea achizițiilor de carte și a abonamentelor la revistele periodice, stabilirea unor relații de colaborare între biblioteci, editori și difuzori de carte.

Programul va continua să susțină crearea și dezvoltarea colecțiilor specializate pe diferite suporturi de informație, acordând o atenție deosebită creării colecțiilor multimedia, abonării la presa străină, la reviste științifice din domeniul științelor exacte și socio-umanistice pe suport tradițional, și la reviste științifice americane din domeniul științelor exacte (SJDP) în format electronic.

Programul va acorda proiectelor de cooperare interbibliotecară în domeniul achizițiilor de carte și abonării colective la periodice în format electronic, la baze de date cuprinzând informații de la toate

bibliotecile implicate. Un element nou în procesul de elaborare a proiectelor de abonare colectivă la revistele electronice este modul de participare financiară a bibliotecilor. În acest context, programul va sprijini începând cu anul 2000 abonarea bibliotecilor centrale, universitare şi publice la revistele electronice în domeniul ştiinţelor socio-umanistice în cadrul Programului EIFL Direct.

În acest context, colaborarea cu Programul de Editare Electronică este foarte utilă, luând în consideraţie experienţa acestuia în domeniul negocierilor cu edituri, consorţii de edituri şi cu agenţii care distribuie reviste electronice la preţuri convenabile.

Mecanismul de realizare a programului

Programul prevede participarea Bibliotecii Naţionale, Bibliotecii Academiei de Ştiinţe, Bibliotecii Ştiinţifice de Medicină la Proiectul de abonare la revistele ştiinţifice americane în domeniul ştiinţelor exacte şi biomedicale (SJDP).

În cadrul programului vor fi acordate granturi pe bază de concurs pentru proiectele de dezvoltare orientată a colecţiilor.

Va fi continuată abonarea bibliotecilor centrale, ştiinţifice şi universitare la presa străină, la fel ca şi abonarea bibliotecilor publice judeţene, orăşeneşti şi comunale din republică la 3 reviste de cultură şi artă: „Contrafort", „Sud-Est" şi „Basarabia".

De asemenea, vor fi încurajate proiectele de cooperare interbibliotecară în ce priveşte abonarea la baze de date de informaţie bibliografică (OCLC, AMIGOS etc.) şi achiziţiile coordonate de materiale pe diferite suporturi de informaţie (CD-ROM, DVD-ROM).

Dezvoltarea profesională a bibliotecarilor

Programul are următoarele obiective majore:

• Sprijinul infrastructurii locale în scopul asigurării instruirii continue a bibliotecarilor, a revitalizării profesionale a corpului de bibliotecari, familiarizarea specialiştilor cu cele mai avansate realizări în domeniul biblioteconomiei şi ştiinţei informaţionale, precum şi cu diferite medii informaţionale (INTERNET);

• Încurajarea relaţiilor de coordonare cu instituţiile de specialitate din străinătate şi cele locale pentru stabilirea unui schimb de idei şi experienţe în diverse domenii importante ale activităţii bibliotecilor.

Aceste obiective urmează a fi realizate atât în colaborare cu Reţeaua Programelor de Biblioteci a OSI Budapesta, precum şi în parteneriat cu alte organisme care vor participa la finanţarea acestor proiecte (Institutul German de Bibliotecă, Alianţa Franceză).

Programul va continua să sprijine proiectele legate de instruirea continuă a specialiştilor din domeniu:

• sprijinirea dezvoltării Centrului de Instruire Continuă a Bibliotecarilor (Şcoala de Biblioteconomie);

• vizite de studiu ale bibliotecarilor din Moldova în bibliotecile din străinătate pentru ca aceştia să se familiarizeze cu experienţa profesională a colegilor săi, pentru a participa la evenimentele internaţionale importante.

În cadrul programului se vor acorda pe bază de concurs atât granturi pentru participarea bibliotecarilor la evenimente internaţionale majore (Conferinţele IFLA, ELAG, CRIMEEA, PLA), cât şi granturi pentru efectuarea de stagii în centrele biblioteconomice din străinătate.

Prezervarea, conservarea şi accesul la colecţiile de patrimoniu

Principalele obiective ale acestui program sunt:

• asigurarea accesului beneficiarilor la colecţiile valoroase pe baza transferului informaţiei de pe suporturile tradiţionale (cărţi vechi şi rare, colecţii muzicale, etc.) pe alte suporturi informaţionale (CD-uri, microfilme);

• sprijinirea acţiunilor ce vizează conservarea, protejarea şi restaurarea patrimoniului documentar din colecţiile bibliotecilor (burse şi stagii pentru experţii în restaurarea şi bibliotecarii-patologi ai cărţii, ateliere de lucru în problemele de prezervare şi consevare a publicaţiilor şi a colecţiilor de manuscrise);

• sprijinirea Centrului de Consevare şi Restaurare a Patrimoniului Naţional Scris.

Programul va sprijini proiectele comune dintre biblioteci şi alte instituţii (arhive, muzee) ce deţin documente valoroase ale patrimoniului scris, referitoare la:

• integrarea colecţiilor de documente rare cu transferul informaţiei pe alte suporturi;

• digitalizarea colecţiilor de documente rare cu transferul informaţiei pe alte suporturi;

• conservarea şi restaurarea documentelor din colecţiile bibliotecilor (cărţi şi hărţi rare);

• instruirea bibliotecarilor în domeniul prezervării şi restaurării documentelor.

Automatizarea bibliotecilor

Programul urmăreşte scopul de informatizare a bibliotecilor sprijinind proiectele de constituire a reţelei locale automatizate de biblioteci, precum şi conectarea tuturor reţelelor locale în funcţiune la INTERNET.

Proiectele de automatizare urmează să racordeze bibliotecile din Moldova la tehnologiile informaţionale moderne în vederea asigurării accesului operativ şi eficient al utilizatorilor la informaţie.

În acest context, programul urmează să sprijine:

• proiectele de constituire a reţelelor informaţionale locale a bibliotecilor din centrele regionale din teritoriu, dezvoltând un aspect nou şi important al activităţii biblioteconomice — constituirea Centrelor de Informare şi Documentare în serviciul comunităţii;

• proiectele de cooperare interbibliotecară privind catalogarea partajată.

Finanţarea proiectelor de automatizare a bibliotecilor se efectuează pe bază de parteneriat cu Programul Regional de Biblioteci OSI Budapesta. Oferirea granturilor de automatizare a bibliotecilor se va produce în urma unui concurs, ce se anunţă şi se desfăşoară anual.

Proiectul Fundaţia Cărţii

Programul va sprijini în continuare activitatea Fundaţiei Cărţii care este orientată spre elaborarea şi implementarea unui mecanism nou de distribuţie în biblioteci a cărţilor editate cu sprijinul sau în cadrul programelor Fundaţiei Soros, donaţii de carte oferite de edituri, astfel asigurând bibliotecile cu literatură didactică şi de referinţă.

În perioada următoare, Fundaţia Cărţii îşi propune să-şi extindă serviciile asupra bibliotecilor şi utilizatorilor acestora.

Obiectivele acestui program sunt:

• crearea condiţiilor care să faciliteze achiziţia de cărţi de către biblioteci;

• vânzarea la preţuri accesibile a cărţilor achiziţionate direct de la edituri din România sau din străinătate;

• coordonarea proiectelor comune referitoare la dezvoltarea colecţiilor din biblioteci.

Iniţiative de extindere a accesului la informaţie

Programul are ca scop încurajarea iniţiativelor de a oferi utilizatorilor un acces cât mai larg la informaţie. În cadrul programului vor fi sprijinite proiecte multidisciplinare, la care vor participa diferite instituţii: biblioteci, arhive, muzee, edituri care au ca scop oferirea de informaţii pe diverse suporturi (pagini WEB, CD-ROM, DVD-ROM) utilizatorilor.

Programul intenţionează să colaboreze cu Programul INTERNET şi Programul de Editare Electronică, pentru a sprijini iniţiativele de extindere a ariei informaţionale la dimensiuni virtuale nelimitate, creşterea posibilităţilor de acces public la baze de date cu text întreg, dezvoltarea site-urilor informaţionale personale şi colective, plasarea cataloagelor electronice sau a altor baze de date obţinute ca rezultat al proiectelor de automatizare pe INTERNET.

Granturile vor fi oferite pe bază de concurs.

Îmbunătăţirea serviciilor pentru beneficiarii bibliotecilor publice

Pornind de la misiunea bibliotecii publice care serveşte toţi cetăţenii şi grupurile de cetăţeni Programul urmăreşte scopul ca, prin colaborarea bibliotecilor publice şi celor specializate, să găsească strategii şi căi inovative ce ar face bibliotecile accesibile şi utile pentru un public cât mai larg posibil. Noile servicii (ce pot fi oferite în colaborare cu autorităţile locale, ONG-uri şi alte organizaţii) include activităţile pentru:

Copii şi tineret:

• Cluburi pentru interese speciale;

• Dialoguri cu tinerii pe diverse teme actuale;

• Club pentru activitatea grupurilor de voluntari pentru tineri;

• Acţiuni după programul de şcoală — ajutor acordat elevilor la elaborarea temelor pentru acasă;

• Programe de cooperare între bibliotecile şcolare şi alte biblioteci.

Adulţi:

• Oferirea de informaţii şi consultaţii referitoare la oportunităţile unui loc de muncă;

• Informaţii juridice şi invitarea specialiştilor pentru a prezenta public comunicări;

• Materiale şi spaţiu pentru discuţii asupra unor teme de interes comunitar;

• Informaţii medicale şi invitarea specialiştilor pentru a prezenta public comunicări;

• Informaţii de afaceri şi invitarea specialiştilor pentru a prezenta public comunicări.

Persoane din grupuri minoritare:

• Servicii de oferire a informaţiilor legale necesare grupurilor minoritare, precum: informaţii referitoare la obţinerea cetăţeniei, drepturile şi obligaţiile lor în ţara repectivă etc.;

• Oferirea de spaţii pentru întâlniri şi discuţii.

Persoane cu handicap:

• Acces la informaţiile şi serviciile bibliotecii;

• Acţiuni unde copiii şi tinerii cu handicap pot comunica cu alţi copii şi tineri.

Grupuri speciale de populaţie:

• Extinderea serviciilor şi programelor bibliotecii locale pentru închisori, spitale, aziluri pentru bătrâni, orfelinate, tabere de refugiaţi etc.

Proiectele vor fi cofinanţate de Fundaţia Soros Moldova în parteneriat cu Reţeaua Programelor de Biblioteci OSI Budapesta.

Granturile pentru realizarea proiectelor vor fi acordate pe bază de concurs.

Coordonator de program —
Mariana ALECSANDRI
Tel.: (3732) 27 00 31
Fax: (3732) 27 05 07
E-mail: malecsandri@soros.md

1850 • Anul Eminescu • 2000

POVESTEA CODRULUI

Împărat slăvit e codrul,
Neamuri mii îi cresc sub poale,
Toate înflorind din mila
Codrului, Măriei sale.

Lună, Soare şi Luceferi
El le poartă-n a lui herb,
Împrejuru-i are dame
Şi curteni din neamul Cerb.

Crainici, iepurii cei repezi
Purtători îi sunt de veşti.
Filomele-i ţin orchestrul
Şi izvoare spun poveşti.

Peste flori, ce cresc în umbră,
Lângă ape pe potici,
Vezi bejănii de albine,
Armii grele de furnici…

Hai şi noi la craiul, dragă,
Şi să fim din nou copii,
Ca norocul şi iubirea
Să ne pară jucării.

Mi-ar părea cum că natura
Toată mintea ei şi-a pus,
Decât orişice păpuşă
Să te facă mai presus;

Amândoi vom merge-n lume
Rătăciţi şi singurei,
Ne-om culca lângă izvorul
Ce răsare sub un tei;

Adormi-vom, troieni-va
Teiul floarea-i peste noi,
Şi prin somn auzi-vom bucium
De la stânele de oi.

CEL MAI BUN BIBLIOTECAR AL ANULUI 1999

Anual, în ajunul celui mai important eveniment biblioteconomic național — Simpozionul "Anul Bibliologic" — membrii Comisiei perfecționare și sprijinire profesională a bibliotecarului a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova se întrunesc pentru a evalua și discuta asupra materialelor prezentate pentru concursul "Cel mai bun bibliotecar al anului".

Este semnificativ că al doilea an topul (acesta fiind, de fapt, la a IX-a ediție) este realizat în funcție de 4 grupe de criterii de evaluare: performanțe la locul de muncă, creativitate, imaginea în mediul profesional și imaginea bibliotecarului în comunitate. Procedura de evaluare recomandată implică activ conducerea Bibliotecii și conducerea filialei A.B.R.M.

În acest an participanții la concurs au prezentat formularul tradițional, acesta fiind însoțit și de un eseu de autoevaluare. Eseul, oferind candidatului posibilitatea de a-și presenta și aprecia propriile merite, în multe cazuri a prezentat informații necesare pentru ierarhizarea concursanților.

Astfel, cei mai buni bibliotecari ai anului 1999 sunt:

Elena Harconiță, director adjunct al Bibliotecii Universității de Stat "A. Russo" Bălți;

Ala Panici, șef serviciu, Biblioteca Națională;

Lidia Sitaru, director al Bibliotecii Județene "Al. Donici" Orhei;

Ion Șpac, bibliograf, Biblioteca Științifică Centrală a Academiei de Științe din Republica Moldova;

Ina Ivanov, șef serviciu, Biblioteca Republicană de Informație Tehnico-Științifică;

Maria Ilievici, șef serviciu, Biblioteca Națională pentru Copii "Ion Creangă";

Eugenia Mereacre, șefa Bibliotecii Publice din com. Rezeni, jud. Chișinău;

Maria Rapcea, director, Biblioteca Publică Orășenească Criuleni;

Elena Plăcintă, bibliograf principal, Biblioteca Universității Tehnice;

Claudia Șatravca, director, Filiala "Târgu-Mureș" a Bibliotecii Municipale "B.P. Hasdeu" Chișinău.

Numărul maxim de puncte acumulate a fost 200, iar cel minim — 59. Aceasta fiind ierarhizarea generală, aș vrea să menționez unele performanțe ale bibliotecarilor în funcție de criterii concrete. Astfel, la capitolul "Publicații în presă" întâietatea i-a revenit domnului Ion Șpac (100 puncte acumulate), la capitolul "Lucrări de specialitate publicate" — doamnei Maria Ilievici (61 puncte acumulate). Menționez implicarea activă a bibliotecarilor în elaborarea de proiecte, programe și concepții (aici numărul maxim de puncte a fost acumulat de către doamna Ina Ivanov — 40), în prezentare de comunicări în cadrul reuniunilor interne și externe (Ala Panici — 50 puncte). În funcție de criteriile "imaginea în mediul profesional" și "imaginea în comunitate" cel mai merituos bibliotecar este doamna Lidia Sitaru (respectiv 39 și 32 puncte).

Omagierea celor mai buni bibliotecari ai anului 1999 a avut loc în cadrul Simpozionului Național "Anul Bibliologic" (1 martie, 2000). Nominalizându-i pe cei mai buni 10 bibliotecari, președintele A.B.R.M. dl Alexe Rău le-a înmânat diploma corespunzătoare și câte un dicționar ilustrat de excepție. Tot cu acest prilej au fost înmânate diplome-mențiuni Parascoviei Pascal, șef serviciu, Biblioteca Județeană Chișinău, și Ecaterinei Madan, șef oficiu, Biblioteca Universității Agrare.

Și acum câteva reflecții pe marginea concursului încheiat, acestea fiindu-mi sugerate de dialogul profesional din cadrul ședințelor Comisiei de evaluare. Am dori o participare mai de amploare a bibliotecarilor din republică, fiind convinsă de existența unui potențial forte în acest sens. Rămâne o problemă și promovarea, popularizarea acestei acțiuni la nivelul filialelor A.B.R.M. Cu părere de rău, unele dosare prezentate nu au fost la nivelul cerințelor de rigoare: nu conțineau cele două materiale de bază solicitate (în unele cazuri eseul de autoevaluare fiind înlocuit cu un succint CV etc.); nu erau completate cu acuratețe, nereflectând în dimensiuni concrete performanțele obținute. Evident, cele menționate au creat anumite dificultăți membrilor Comisiei de evaluare, lăsând cale unor aprecieri, poate, subiective.

Nu pot încheia fără a menționa contribuția serviciului asistență de specialitate al Bibliotecii Naționale la organizarea concursului "Cel mai bun bibliotecar al anului 1999". Este meritoriu și aportul membrilor Comisiei de evaluare: Ludmila Corghenci (Biblioteca U.L.I.M.), Vera Osoianu, Angela Drăgănel (Biblioteca Națională), Irina Digodi (C.B.N.), Eugenia Bejan (Biblioteca Națională pentru Copii "Ion Creangă"), Natalia Cheradi (Biblioteca A.S.E.M.), Tatiana Ambroci (Biblioteca Colegiului Industrial de Construcții).

Ludmila CORGHENCI

CONCURS'99

Cea de-a IX-a ediţie a *Concursului republican pentru cea mai reuşită lucrare în domeniul bibliologiei* a fost reprezentativă din punctul de vedere al conţinutului şi ţinutei poligrafice a lucrărilor.

La concurs au fost prezentate 32 de lucrări cu caracter ştiinţifico-metodic, articole ştiinţifice, bibliografii.

Şedinţa de evaluare a lucrărilor prezentate la concurs a avut loc la sfârşitul lunii februarie cu participarea juriului în următoarea componenţă: Alexe Rău, preşedinte, Tatiana Ischimji, Nina Negru, Angela Drăgănel (Biblioteca Naţională), Ion Şpac (Biblioteca Academiei de Ştiinţe), Eugenia Bejan (Biblioteca Naţională pentru Copii „Ion Creangă"), Pavel Balmuş (cercetător literar), Ion Madan (profesor universitar).

Anul acesta n-au fost mari divergenţe între părerile membrilor juriului referitor la lucrările prezentate la concurs, totodată s-a menţionat faptul că se lucrează destul de intens în domeniul bibliografiei, venindu-se cu elemente noi. Unele lucrări includ şi texte în limbi străine, ceea ce permite prezentarea valorilor noastre şi peste hotarele ţării.

Bibliografiile: *Cercetări în domeniul ştiinţelor bibliologice, pedologice şi agrochimice la Universitatea de Stat din Moldova (1946-1998); Cercetări în domeniul Ştiinţelor chimice la Universitatea de Stat din Moldova (1946-1998)* sunt prefaţate în limbile română şi engleză; *Biobibliografia „Ion Bostan"*, care mai conţine pe lângă prefaţa în limbile română şi engleză şi capitolul „Brevete" în limbile română, rusă şi engleză; *Biobibliografia „Spiridon Vangheli"* cuprinde aprecieri în limbile română şi engleză).

Juriul a decis acordarea premiilor după cum urmează:

Premiul mare (300 lei):

Bibliografiile: *Cercetări în domeniul ştiinţelor bibliologice, pedologice şi agrochimice la Universitatea de Stat din Moldova (1946-1998); Cercetări în domeniul ştiinţelor chimice la Universitatea de Stat din Moldova (1946-1998),* alcătuitor Ion MADAN.

Premiul I pentru studii şi cercetări în bibliologie (200 lei): Ion Şpac cu *un ciclu de 16 articole* publicate în periodice pe probleme de cultură, învăţământ, limbă şi literatură.

Premiul I pentru bibliografie (câte 200 lei): *Bibliografia „Ion Bostan"*, alcătuitori Elena Plăcintă şi Ana Clapon, Biblioteca Universităţii Tehnice din Moldova; *Bibliografia „Spiridon Vangheli"*, alcătuitor Maria Ilievici, Biblioteca Naţională pentru Copii „Ion Creangă".

Premiul II pentru bibliografie (150 lei): *Bibliografia „A.S. Puşkin şi Basarabia"*, alcătuitor Ina Strelina, Filiala „M.V. Lomonosov" a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu".

Premiul „Mihai Eminescu" (150 lei): *Bibliografia „Eminescu"*, alcătuitori: Elena Conţescu şi Aurelia Ionel.

Angela DRĂGĂNEL

CAFENEA FILOZOFICĂ

Şi la Chişinău publicul interesat va putea să participe la discuţii filozofice, într-o atmosferă ceva mai degajată. Vineri, 4 februarie, prima întâlnire de acest fel, iniţiată de Biblioteca Naţională (director Alexe Rău) s-a produs la Clubul „Elefantul Negru", în prezenţa unui public select.

Tema discuţiei a fost „Eminescu şi Schopenhauer", pe marginea subiectului pronunţându-se acad. Mihai Cimpoi, doctorul în filozofie Gheorghe Slabu, Ion Soltan, graficianul Gheorghe Vrabie, scriitorii Vladimir Beşleagă, Nichita Danilov, Ion Hadârcă, Arcadie Suceveanu, actorul Dumitru Fusu, cineastul Anatol Codru, editorul Anatol Vidraşcu ş.a. Doamna Rodica Avasiloaie, director adjunct al Bibliotecii Naţionale ne-a declarat:

„Această «Cafenea filozofică» se doreşte un început, iar orice început se vrea de bun augur. În situaţia unei crize de discuţii serioase, în care să fie implicate persoane competente şi un public mic, dar elevat, manifestarea trebuie să reziste, mai ales că va fi organizată o dată în semestru, deci foarte rar.

De ce Mihai Eminescu? Pentru că este *Anul Eminescu.* De ce Arthur Schopenhauer? Deoarece este un filozof care a influenţat numeroşi scriitori, iar opera eminesciană este marcată de spiritul schopenhauerian".

Tema fiind bine aleasă, iar discuţiile demarând cu succes, la „Cafenea..." au fost puse numeroase accente, s-a vorbit despre un Schopenhauer eminescian şi despre influenţa filozofului german asupra oamenilor români. S-a discutat despre posibilitatea scoaterii lui Eminescu de sub stigmatul pesimismului şi considerarea lui drept poet al tragicului. S-a accentuat faptul că şi postmodernitatea îl redescoperă pe Eminescu, nihilismul ei în acest plan fiind conceput sub aspectul reeşalonării valorii.

Or chiar Scopenhauer afirma:

„Este mai înţelept ca cineva să se folosească de bogăţie, de putere, de aparenţe, de valoarea adevărată şi ascunsă: Care e cea mai corectă, mai bună? E o altă întrebare?".

Menţionăm, de asemenea, că Biblioteca Naţională va contunua şirul manifestărilor dedicate Poetului Naţional printr-un program special.

După expoziţia de carte „Omul deplin al culturii româneşti", după Salonul Muzical şi Ateneul „Moldova", în luna iunie va fi inaugurată expoziţia pictoriţei Valentina Brâncoveanu „Eminescu", iar în luna august la Salonul Naţional de Carte va fi prezentată expoziţia de carte „Eminescu". Lunar, începând cu luna februarie a.c., vor fi lansate volume despre Eminescu, precum şi opere aparţinând acestuia.

Marcela GAFTON

Pentru bibliotecile din Republica Moldova, ca şi pentru cele din toate ţările sud-est-europene, a devenit valabilă şi foarte actuală următoarea afirmaţie: schimbarea este norma, stabilitatea — excepţia.

De mai mulţi ani societatea basarabeană este antrenată într-un dificil proces de schimbări, ale căror efecte se repercutează puternic asupra bibliotecilor şi a biblioteconomiei în general. Fără să fie o simplă goană după voga de moment, imperativul schimbării înseamnă întâi de toate adaptarea la noile condiţii impuse de evoluţia societăţii, sincronizarea cu realităţile biblioteconomice din ţările dezvoltate. Bibliotecarii basarabeni au realizat importanţa schimbării ca pe o condiţie fatalmente necesară supravieţuirii instituţiei bibliotecare. Adoptarea unei optici moderne în domeniul biblioteconomic, modificarea de atitudini şi, în definitiv, de mentalitate profesională, se constituie într-un proces pe care îl putem defini drept managementul schimbării în bibliotecă. Acesta implică varii aspecte: schimbarea politicii de guvernare a bibliotecii, relansarea activităţii bibliotecare pe principii noi; modificarea relaţiilor bibliotecă-utilizator, bibliotecă-comunitate; schimbarea politicilor financiare ale bibliotecii, depistarea şi valorificarea surselor de finanţare extrabugetare etc.

Impactul schimbării asupra bibliotecilor basarabene este unul real şi greu de eludat. Procesul de tranziţie, puternic nuanţat de criza economică, a transformat Sistemul Naţional de Biblioteci din Basarabia într-un organism sfâşiat de contradicţii, în care biblioteci moderne, competitive din perspectivă profesională pe plan internaţional, antrenate activ în procesul de modernizare şi deschise comunicării profesionale, conviețuiesc alături de instituţii bibliotecare retrograde, închistate în dogmatism profesional. Acestea din urmă, în mod sigur, vor cădea victimă tranziţiei atâta timp cât nu vor reuşi să-şi însuşească mentalitatea schimbării.

BIBLIOTECILE BASARABENE ŞI SENSUL SCHIMBĂRII

Perspectiva intrării în societatea informaţională este reală şi pentru Republica Moldova, în pofida vicisitudinilor economice şi a dificultăţilor de moment. Stringenţa implementării tehnologiilor informaţionale moderne, concurenţa reţelei globale INTERNET în procesul de servire a beneficiarilor ţine de prezentul activ al biblioteconomiei basarabene. Preocupările curente ale bibliotecarilor moldoveni converg spre conectarea la circuitul valorilor profesionale europene.

Un aspect nu mai puţin important este anticiparea şi pronosticarea efectelor schimbării în bibliotecă. Aceasta presupune analiza proceselor de schimbare, diagnosticarea şi elaborarea strategiei de adaptare la noile modele biblioteconomice. Prin aplicarea coerentă a managementului schimbării în biblioteconomie, bibliotecile basarabene îşi pregătesc lansarea în societatea informaţională a noului mileniu.

Irina DIGODI

BIBLIOTECILE ÎN OGLINDA CIFRELOR

Conform datelor statistice la 1 ianuarie anul 2000 în Republica Moldova activau 3 248 biblioteci, inclusiv 1 417 biblioteci publice subordonate Ministerului Culturii. Anii de după demararea restructurării au fost un adevărat dezastru pentru bibliotecile publice. Începând cu anul 1985 toţi indicii principali de activitate bibliotecară sunt în continuă descreştere. Numărul de biblioteci publice a scăzut de la 1 960 în 1985 la 1 417 în 1999. Dacă excludem cele 177 de biblioteci din Transnistria, care din anul 1992 nu mai prezintă situaţiile statistice, constatăm că în aceşti ani numărul bibliotecilor publice s-a micşorat cu 366 unităţi. Din numărul total de biblioteci numai 191 sunt amplasate în încăperi speciale restul 1 226 ocupă spaţii adaptate. 365 biblioteci necesită de mai mulţi ani reparaţii capitale, iar 81 sunt avariate. La acest capitol, ca de altfel şi la altele, cele mai afectate sunt bibliotecile comunale: 332 necesită reparaţii capitale şi 70 sunt avariate.

În Republica Moldova la fiecare aproximativ 3 000 de persoane revine o bibliotecă publică cu aproximativ 13 400 publicaţii.

Serviciile oferite de bibliotecile publice sunt în mare măsură gratuite, însă tot mai dese sunt cazurile când bibliotecile percep taxe pentru serviciile prestate şi acestea sunt foarte variate şi diferă de la o bibliotecă la alta. Acest suport financiar este destul de nesemnificativ. Dacă însă situaţia economică nu se va schimba va fi compromis principiul gratuităţii serviciilor bibliotecilor publice şi, implicit, încălcat dreptul la informaţie al cetaţenilor, mai ales al celor dezavantajaţi social. Dată fiind situaţia financiară extrem de dificilă, fondatorii bibliotecilor publice au drept scop principal nu atât îmbunătăţirea serviciilor oferite de acestea, cât mai ales economisirea unor mijloace băneşti de moment, în aceasta constând şi explicaţia reducerii numărului de biblioteci şi de bibliotecari.

În marea lor majoritate bibliotecile nu corespund standardelor promovate pe plan internaţional privind diversitatea publicaţiilor şi informaţiilor propuse publicului, varietatea şi calitatea serviciilor oferite, a spaţiilor de amplasare, a echipamentului tehnic etc.

Ca dotare tehnică, bibliotecile publice cu excepţia celor din Chişinău, sunt sub orice limită. Automatizarea încă nu şi-a găsit drum spre ele. Nici una dintre bibliotecile judeţene şi orăşeneşti, nemaivorbind de cele comunale, nu au xeroxuri, faxuri, computere etc. Majoritatea bibliotecilor nu au nici legatură telefonică, care anterior era unicul mijloc de circulaţie a informaţiei. De domeniul necunoscutului ţin şi aşa mijloace de informare în masă cum ar fi casetele video, CD-ROM-urile, diapozitivele etc.

Personalul de specialitate din bibliotecile publice s-a micşorat de la 3 620 persoane în 1985 la 2 511 in 1999. Din cei 2 511 bibliotecari, pe parcursul anului 1999, 464 au fost remuneraţi parţial: 127 au primit 75%, 312 — 50% şi 24 — 25% din salariu.

Cea mai grea situaţie în ceea ce priveşte remunerarea personalului se inregistrează în judeţele Chişinău, Bălţi, Lăpuşna, Orhei şi Ungheni unde respectiv 49, 84, 49 şi 74 de bibliotecari nu-şi iau salariile integral.

În ultimii ani este înregistrată o fluctuaţie a cadrelor nemaiîntalnită până acum în acest domeniu de activitate. În anul 1999 numai din judeţul Tighina au plecat 40 de bibliotecari. Se observă îmbătrânirea treptată a colectivelor. Specialiştii tineri nu se reţin în biblioteci şi cauza principală este salariul mai mult decât simbolic. 134 de lei pentru un director de bibliotecă judeţeană cu responsabilităţi deosebite pentru comunitatea din raza de servire a bibliotecii, nu acoperă eforturile intelectuale cerute de acest post şi, desigur, nu acoperă coşul minim de consum care demult a depăşit cifra de 900 de lei.

Fondul de publicaţii din bibliotecile publice care în 1985 număra aproape 28 de milioane la 01.01.2000 era de 19 milioane 516 mii publicaţii. Unui cetăţean îi revin în medie 4-5 cărţi. Cantitativ situaţia este similară cu cele din alte ţări.

Calitatea literaturii existente în colecţii însă lasă mult de dorit. Nucleul fondurilor îl constituie cărţile editate cu 15-20 de ani în urmă, când prin

editare se urmărea un anumit scop şi când era la apogeu cenzura ideologică şi deci n-au fost editate cele mai bune lucrări necesare pentru lectură, studiul şi documentarea populaţiei din toate sferele şi domeniile de activitate.

Criza financiară a stopat drumul cărţii în familii, mai ales în cele dazavantajate social. Un salariu minim de 18 lei (1,4 USD) raportat la coşul minim de consum de peste 900 lei (71 USD) face inutile orice comentarii.

Cei mai afectaţi sunt cititorii-copii, cărţile pentru această categorie de cititori fiind dintodeauna marea problemă a bibliotecilor publice.

În bibliotecile noastre (probabil caz unic în lume) pentru instruire se propune tot ce s-a adunat aici pe parcursul zecilor de ani, inclusiv publicaţii care demult ar fi trebuit scoase din uz.

Subvenţiile statului destul de nesemnificative în ultimii ani, nu pot urni din punctul mort editarea cărţilor nerentabile economic, dar cu mare priză la public, mai ales cartea de poezie, atât cea clasică, cât şi cea a scriitorilor contemporani. Aşa cum de aproape 10 ani nu se mai face o completare sistematică a fondurilor, ele repezintă un înalt grad de uzură fizică şi morală. Prin aceasta se explică, probabil, şi micşorarea numărului de împrumuturi cu 1 milion 72 mii publicaţii în raport cu anul precedent.

Şi tot prin aceasta poate fi explicat indicele mediu de circulaţie a fondului care abia ajunge la 1,1. În ultimii ani se citeşte tot mai puţin, iar o naţiune care nu citeşte rămâne în stare de inferioritate, fără forţă şi impuls de creaţie.

Numărul de cititori a scăzut de la 1 milion 900 mii în 1985 la 1 milion 31 mii în 1999.

N-a constituit o excepţie nici numărul de frecvenţe. Această cădere liberă a indicilor principali de activitate bibliotecară începută în 1985 a fost oprită în 1998, an care a marcat o creştere absolută faţă de anul 1997: cu 11 mii numărul de cititori, cu 429 mii numărul de împrumuturi cu 900 mii numărul de împrumuturi la publicaţiile în limba română şi, marea surpriză a anului, cu aproximativ 3 milioane numărul de frecvenţe.

Fiind în imposibilitatea de a-şi procura literatura necesară, cetăţenii se îndreaptă spre biblioteca publică, convinşi fiind de faptul că au dreptul la informaţie gratuită, iar biblioteca publică trebuie să fie locul unde să coexiste toate valorile, indiferent de orientarea ideologică sau politică şi trebuie să aibă capacitatea de a răspunde la orice cerere a comunităţii şi locuitorilor ei. Dezamăgiţi de realitatea din biblioteci, cititorii renunţă la serviciile acestora spre propriul dezavanaj şi, bineînţeles, spre cel al societăţii.

Anul 1999 a fost pentru bibliotecile publice un an extrem de dificil atât din punct de vedere financiar, cât şi organizatoric. Succesiunea firească a lucrurilor a fost tulburată şi de schimbarea structurii teritorial-administrative a republicii. A început procesul de constituire a bibliotecilor judeţene sau mai bine-zis de reorganizare a bibliotecilor orăşeneşti din centrele de reşedinţă a judeţelor în biblioteci judeţene.

Concomitent a început şi procesul de transferare a bibliotecilor orăşeneşti şi comunale în gestiunea primăriilor. Au fost puse bazele evidenţei descentralizate a publicaţiilor.

Deci scăderea indicatorilor principali de activitate bibliotecară ar putea fi justificată, deşi în nici un caz nu poate fi acceptată.

Pentru o ţară cu un nivel de trai atât de scăzut (ultimul loc în Europa) biblioteca publică este şi va continua să fie singurul garant al protecţiei sociale în cultură. În calitatea lor de instituţii publice, bibliotecile vor continua să joace un rol important în organizarea informaţiei. Includerea S.N.B. în Programul naţional de informatizare a societăţii va schimba, poate, lucrurile, dar, din păcate, pentru bibliotecile din afara Chişinăului nu în viitorul apropiat. Informarea cetăţenilor şi lectura publică vor trebui să constituie o grijă aparte a guvernului.

Oricât de mari ar fi alte griji, va trebui elaborat un Program de salvare şi susţinere a culturii naţionale. Situaţia centrelor de cultură de pe întreg teritoriul republicii demonstrează că încă peste câţiva ani nu va mai putea fi salvat nici unul dintre edificiile pentru a căror înălţare au fost cheltuite sume enorme de bani adunaţi cu atâta greu de predecesorii noştri.

Perspectiva bibliotecilor publice nu este deloc optimistă. În condiţiile tergiversării rezolvării problemelor financiare şi a ignorării intereselor culturale de către reprezentaţii organelor de decizie şi resort, naţionale şi locale, posibilităţile bibliotecilor de a-şi ajusta serviciile la necesităţile societăţii contemporane vor fi din ce în ce mai mici, mai ales dacă nu se va înţelege faptul că aceste structuri sprijinite şi protejate pretutîndeni în lume sunt indispensabile comunităţii.

Vera OSOIANU

1850 • Anul Eminescu • 2000

LACUL

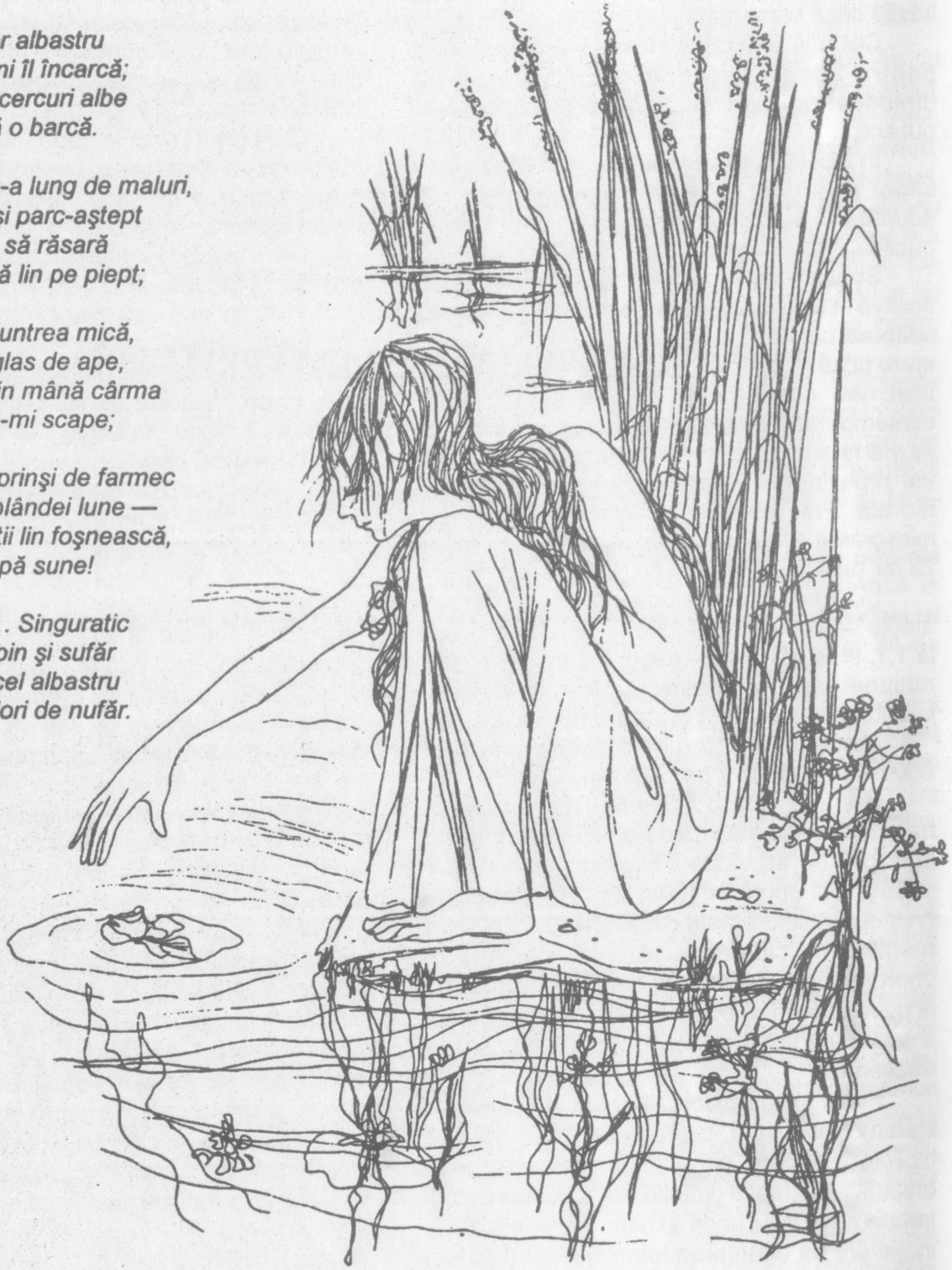
Lacul codrilor albastru
Nuferi galbeni îl încarcă;
Tresărind în cercuri albe
El cutremură o barcă.

Şi eu trec de-a lung de maluri,
Parc-ascult şi parc-aştept
Ea din trestii să răsară
Şi să-mi cadă lin pe piept;

Să sărim în luntrea mică,
Îngânați de glas de ape,
Şi să scap din mână cârma
Şi lopețile să-mi scape;

Să plutim cuprinşi de farmec
Sub lumina blândei lune —
Vântu-n trestii lin foşnească,
Unduioasa apă sune!

Dar nu vine... Singuratic
În zadar suspin şi sufăr
Lângă lacul cel albastru
Încărcat cu flori de nufăr.

BIBLIOTECILE PUBLICE ROMÂNEŞTI ÎN CONTEXT EUROPEAN

Deşi fusesem în Europa, până în 1995 n-am avut ocazia să cunosc îndeaproape bibliotecile europene, în general, ori pe cele publice, în special. Prima bursă pentru bibliotecarii din România oferită de statul francez, în 1990, mă număra printre beneficiari. După două zile petrecute la Paris, unde am vizitat câteva instituţii culturale, printre care şi biblioteci, am aflat unde ne vom petrece următoarele două săptămâni. Fusesem repartizat la Elbeuf, un orăşel din Normandia, una dintre regiunile bântuite în anii 70-80, după spusele colegilor bibliotecari, de o recesiune economică devastatoare. Rouen-ul, Le Havre, Elbeuf-ul şi Evreux-ul cu bibliotecile lor municipale, dar şi cea departamentală de împrumut de la Rouen m-au introdus în lumea europeană a bibliotecilor, m-au determinat să mă ataşez ideii şi nevoii de reformă de acasă.

Dezvoltarea actuală şi evoluţia bibliotecilor publice în statele membre ale U.E. pe care le-am vizitat m-au făcut să încerc comparaţii şi raportări privind noile servicii pentru public din aceste ţări şi România, să estimez şi să recomand modernizarea unor servicii tradiţionale de la noi, pornind de la modelele tocmai cunoscute.

Comisia Europeană, propunea, prin DGXIII/E4 în 1995, extinderea în România şi Ungaria a unui Program PHARE *(PLDP — Program de Dezvoltare a Bibliotecilor Publice)*, în care aveam ca parteneri Biblioteca Departamentală din Chelmsford, Comitatul Essex — Anglia, N.B.L.C. din Olanda şi Biblioteca Publică din Veria (Grecia). Astfel, după o perioadă de consultanţă şi un studiu amănunţit, lua fiinţă la Cluj-Napoca, în mai 1997, primul **Centru de Informaţii Comunitare** din România, urmat apoi de încă alte aproximativ 20 de asemenea centre, în biblioteci judeţene din ţară.

Acestui program îi succede, în anii 1998-1999, cel de al II-lea, *PubliCA (Acţiune Concertată pentru Bibliotecile Publice)*, în care Bibliotecii Judeţene „Octavian Goga" Cluj îi este rezervat rolul de partener pentru Europa Centrală şi de Est, alături de alte 8 biblioteci şi autorităţi în domeniu din Europa de Vest: Arhus (Danemarca), Croydon (Anglia), Dublin (Irlanda), Helsinki (Finlanda), Leuven (Belgia), Oeiros (Portugalia), Veria (Grecia) şi E.F.C. (Londra).

Conferinţa de la Leuven, Belgia (august 1998), iar mai apoi cea din 14-15 octombrie 1999 de la Copenhaga sintetizau, pentru reprezentanţii celor 30 de ţări participante, obiectivele strategice ale dezvoltării bibliotecilor publice din Europa, definite în DECLARAŢIA DE LA COPENHAGA:

„1. Bibliotecile să fie pregătite pentru a reevalua rolurile şi resursele serviciilor şi a le reproiecta în scopul de a răspunde necesităţilor sociale în schimbare.

2. Să acţioneze în direcţia unor cooperări şi parteneriate cu alte instituţii pentru memorie şi cu instituţiile implicate în educaţia comunităţii.

3. Să se asigure, printr-un marketing al serviciilor în toate sectoarele comunităţii, că cetăţenii sunt conştienţi de potenţialul bibliotecilor şi sunt capabili să le exploateze toate resursele."

Ineditul conferinţei a constat în faptul că aici se întâlneau bibliotecari, manageri de biblioteci, autorităţi ce au în subordine sau fac servicii pentru bibliotecile publice, pe lângă miniştri, politicieni, inclusiv de la Parlamentul European. În faţa acestora erau prezentate, pentru prima oară în Europa, sinteze privind rolul, funcţiile şi serviciile bibliotecilor publice, strategii pentru adaptarea bibliotecilor tradiţionale la impactul Societăţii Informaţionale; se redefinea obligaţia bibliotecilor de a oferi acces la materialele tipărite, la noile media, inclusiv utilizarea hard-ului şi a soft-ului de reţea, în paralel cu instruirea beneficiarilor pentru folosirea acestora.

S-au ridicat, de asemenea, probleme privind dezvoltarea bibliotecii publice pe termen lung, îndeosebi privitoare la producerea, stocarea şi difuzarea informaţiei, şi, cel mai important lucru, modul de acces la distanţă la bazele de date şi furnizarea documentelor electronice.

Toate acestea, în concepţia integratoare despre **biblioteca publică în calitate de centru cultural informaţional** ce poate oferi atât servicii privitoare la cultura unei comunităţi locale, cât şi aspecte privind extinderea serviciilor de tip tradiţional, pe material tipărit, în paralel cu utilizarea materialelor digitalizate, în format electronic.

Participările noastre la aceste programe şi reuniuni europene, având ca temă biblioteca publică, au fost de natură să ne dea posibilitatea să evaluăm stadiul de dezvoltare a serviciilor din biblioteca publică românească, nivelul atragerii membrilor comunităţii la activitatea de lectură şi informare, precum şi impactul pe care tehnologia informaţiei îl are asupra cooperării între biblioteci.

SERVICII ALE BIBLIOTECILOR PUBLICE EUROPENE — SERVICII ALE CELOR ROMÂNEŞTI

Pentru a putea face o comparaţie mai accesibilă între bibliotecile publice din Europa Vestică, Centrală şi Estică, am ales ţările în funcţie de următoarele criterii:

a) după marimea populaţiei (ordinul de creştere a mărimii — 1- 2 - 4):

• din Europa de Vest Danemarca — cca 5 milioane de locuitori;

• din Europa Centrală: Republica Cehă — 10 milioane de locuitori;

• din Europa de Est: România — 22 milioane de locuitori.

b) după numarul unităţilor de bibliotecă:

• Danemarca —251 biblioteci publice;

• Republica Cehă — 6 140 biblioteci publice;

• România— 2 868 biblioteci publice.

c) după analiza oscilaţiilor în alocarea unor sume necesare satisfacerii nevoilor de lectură şi informare ale cetăţenilor.

CONCLUZII PUNCTUALE*

I. POPULAŢIE. UNITĂŢI DE BIBLIOTECĂ

1.1. Ţările nordice susţin un **număr relativ mic de biblioteci** (Danemarca — 251; Finlanda — 436; Irlanda –o170; Norvegia — 431; Suedia — 288), foarte bine dotate uman şi tehnic, foarte performante în relaţia cu utilizatorii lor, faţă de unele dintre cele vestice (Belgia — 860; Franţa — 3 558; Spania — 4 400 şi Germania — 10 261), care au şi ele o dotare corespunzătoare şi parametri performanţi în activitate.

1.2. Unele ţări central şi est-europene (foste comuniste) au un **număr considerabil** de biblioteci în raport cu populaţia lor (1998): Bulgaria — 4 128; Republica Cehă — 6 140; Ungaria — 2 883; Letonia — 1 000; Polonia — 9 230; Republica Slovacă — 2 706, la populaţii mult mai mici decât cea a României (cu excepţia Poloniei care are o populaţie de 38 387 500 locuitori), ceea ce denotă că hotărârea din 1974 privitoare la desfiinţarea bibliotecilor săteşti din România şi suprimarea tuturor posturilor de bibliotecar din mediul rural (acordând doar o indemnizaţie pentru o singură persoană la nivelul unei comune cu 2-15 sate), a fost fatală pentru profesia de bibliotecar, şi îndeosebi pentru activitatea de lectură din localităţile rurale.

1.3. În ce priveşte **numărul punctelor de servicii**, Danemarca realizează 849 la 251 biblioteci (peste 3 puncte / bibliotecă), în timp ce Republica Cehă doar 7 310 la 6 140 biblioteci, iar în România funcţionează numai 3 153 puncte la 2 838 de biblioteci. Se deduce uşor că majoritatea bibliotecilor publice, îndeosebi cele din comune şi oraşele mici, au câte un singur punct de serviciu pentru public; diferenţa de creştere este dată de bibliotecile judeţene care au, în municipiile reşedinţă de judeţ, în medie, câte 6 puncte de servicii, în special în cartiere. În timp ce în România numărul punctelor de serviciu s-a menţinut aproape constant (3 156 în 1991, 3 208 în 1995 şi 3 153 în 1998), în Republica Cehă acestea au scăzut, în perioada la care ne referim, cu cca 1 000, iar în Danemarca cu cca 100.

II. COLECŢII

2.1. **Evoluţia colecţiilor de cărţi şi periodice** înregistrează, în Danemarca, o scădere de la 32 872 717 în 1991, la 31 255 310 în 1998, în timp ce în Republica Cehă se constată o uşoară creştere, de la 53 749 701 în 1991, la 54 279 973 în 1998, iar la noi o creştere substanţială: de la 46 115 625 în 1991, la 53 358 725 în 1995, pentru ca în 1998 să înregistrăm doar 50 010 735 u.b.; de precizat că această creştere la cărţi şi periodice după anii '90, cum bine ştim, nu s-a realizat după criterii de valoare a cărţii, multe biblioteci nerenunţând la cartea perimată moral şi fizic din cauza temerii bibliotecarilor de a-şi pierde posturile, obţinute şi în funcţie de numărul unităţilor de bibliotecă; s-a ajuns astfel la un indice de circulaţie foarte scăzut, îndeosebi la carte, faţă de bibliotecile din centrul şi vestul Europei, unde cartea este scoasă din fond dacă în 6 luni până la doi ani ea nu circulă; reticenţa la scoatere se menţine şi astăzi la conducerile de biblioteci, unul dintre criteriile de acordare de posturi sau de menţinere a acestora fiind în continuare numărul unităţilor bibliotecare.

2.2. În ce priveşte **numărul materialelor audiovizuale din colecţii** (altele decât CD-ROM-urile), se constată, la bibliotecile româneşti, o uşoară creştere: de la 241 788 u.b. în 1991, la 281 211 în 1998, în timp ce acest tip de colecţie este în uşoară scădere atât în bibliotecile publice din Centrul şi Vestul Europei (de la 5 739 021 în 1991, la 4 547 376 în 1998 în bibliotecile cehe şi, respectiv, de la 2 559 910 în 1991, la 2 502 755 în 1998 în bibliotecile publice daneze).

Trebuie însă observat că numărul materialelor audiovizuale din colecţiile româneşti este de aproximativ 10 ori mai mic decât în bibliotecile daneze şi de aproape 20 de ori decât în cele cehe, ceea ce denotă atât o producţie slabă a acestor produse (discuri, benzi magnetice şi CD-uri), cât şi lipsa de obişnuinţă în folosirea lor în practica bibliotecară. În Vest, orice argumentaţie teoretică este însoţită de o demonstraţie practică, fie ea în domeniul informaţiei muzicale, artistice sau de altă natură; arta vizualizării ca mijloc

---

* Pentru conformitatea datelor, poate fi consultat, pe INTERNET, site-ul: WWW.LIBECON2000.ORG

Absenţa unor date privitoare la activitatea bibliotecilor publice din Italia, Liechtenstein, Luxembourg, Grecia, Olanda, Elveţia, la aproape la toţi indicatorii analizaţi, ne-a determinat să nu facem referiri la activitatea lor.

Bibliotecile publice din fosta U.R.S.S. şi situaţia lor nu au fost luate în calcul, LIBECON 2000 nepropunându-şi acest lucru.

şi argument de convingere este, de asemenea, folosită pe scară largă.

2.3. O diferenţă şi mai spectaculoasă se înregistrează între biblioteca publică românească şi celelalte biblioteci europene în domeniul **deţinerii şi folosirii CD-ROM-urilor**, cea mai modernă formă de stocare a informaţiei. În timp ce în România, până în 1993, bibliotecile publice nu deţineau nici o unitate de stocare de acest tip, în Danemarca se înregistrau, la sfârşitul lui 1992, un număr de 1 000 unităţi, pentru ca acestea să ajungă, în 1998, la 57 171; până în acelaşi an, bibliotecile româneşti au reuşit să achiziţioneze doar 1 435 unităţi. Rezultă, şi la acest capitol, pe de o parte, lipsa fondurilor în a achiziţiona asemenea materiale performante şi aparatura tehnică necesară redării informaţiei stocate pe CD-ROM-uri, dar şi, pe de altă parte, stilul nostru „tradiţional" de a folosi în continuare cartea ca mijloc de regăsire a acesteia. Biblioteca publică din Vest operează într-o măsură mult mai mare cu informaţia stocată pe mijloace moderne (benzi magnetice, CD-uri şi CD-ROM-uri), în timp ce noi ne menţinem în folosirea pe scară largă a informaţiei stocate pe suport de hârtie, vorbind în continuare de "cititor". Bibliotecarul din Vest a fost determinat de realitate să folosească termenul de "utilizator", care acoperă, semantic, mai bine categoria oamenilor ce trec pragul bibliotecilor.

III. UTILIZATORI

3.1.Prin caracterul lor enciclopedic, bibliotecile publice europene au încercat de-a lungul istoriei lor să-şi constituie şi conserve un patrimoniu care să satisfacă, în primul rând, nevoile utilizatorilor locali, având în vedere specificitatea lor regională, departamentală / judeţeană, municipală sau comunală.

Calitatea lor esenţială de serviciu public pentru cetăţeni, cu funcţii de informare, lectură şi documentare, implică, în majoritatea centrelor unde fiinţează, şi rolul activ de centru cultural, în colaborare sau coordonare cu alte unităţi. Caracterul lor dinamic este dat şi de noutatea informaţiei oferite, pe suport tradiţional (hârtie), magnetic (discuri, benzi) sau pe suport electronic (CD-uri, CD-ROM-uri).

Mizând pe aceste considerente, precum şi pe accesul gratuit la sursele şi bazele de date, bibliotecile publice reuşesc să atragă, de la an la an, un procent tot mai mare de cetăţeni ai comunităţilor de care sunt finanţate. Desigur că modul de calcul al acestui indicator, stabilit diferit în ţările U.E. faţă de ţările C.E.E., situează bibliotecile din ultima categorie la un procent de atragere mai mic.

Aşa se face că în România bibliotecile publice au un grad de cuprindere de doar 9% din totalul populaţiei-ţintă, acelaşi cu al Bulgariei, cu 5% mai mic decât al Republicii Cehe şi mult mai mic decât al statelor baltice (22%). Bibliotecile din ţările U.E., cu excepţia Austriei (11%), au un grad de atragere la lectură, în medie, de peste 20%: Franţa (21%), Belgia (23%), Portugalia (31%), Finlanda (49%) şi Marea Britanie (60%), parametri de invidiat pentru orice bibliotecă publică.

3.2. La capitolul **tranzacţii de împrumut**, în România se constată o creştere constantă a acestora (de la 27 872 688 în 1991, la 35 037 995 în 1995, pentru ca în 1998 să ajungem la 36 351 331, creştere de aproape 10 milioane), în timp ce atât în Republica Cehă, cât şi în celelalte ţări foste comuniste, creşterea este nespectaculoasă, iar în ţările din Vest ea oscilează între creşteri temperate şi descreşteri nesemnificative. La acest capitol, Danemarca înregistrează un aflux de aproape 10 milioane de tranzacţii, înregistrate doar în ultimul an luat în studiu, 1998.

Creşterile mari de tranzacţii înregistrate în Europa Centrală şi de Est se datorează, cu certitudine, folosirii din ce în ce mai intense a bibliotecilor publice şi a fondurilor acestora. La noi, cererile mereu crescânde sunt rezultatul unor frustrări personale: obişnuiţi, în anii comunismului, să-şi achiziţioneze şi să lectureze acasă cartea dorită, oamenii au astăzi un acces limitat la cartea din librării.

Creşterea aberantă a preţului cărţilor, lipsa subvenţiilor de stat şi scăderea drastică a tirajelor, in paralel cu sporirea numărului de titluri tipărite vor fi in viitor factori determinanţi în creşterea indicelui **tranzacţii de împrumut**.

3.3. Aceeaşi creştere spectaculoasă a înregistrat şi indicatorul **număr de vizite** ale utilizatorilor la bibliotecă, care s-a situat în România anului 1991 la 11 848 227, pentru ca să crească în1995 la 14 194 114 şi să atingă, în 1998, cifra de 16 025 162 (creştere de aproape 5 milioane de vizite).

Frecvenţa mereu crescândă a celor înscrişi în bibliotecile publice româneşti, se datorează, pe de o parte, paletei sporite a profesiunilor dobândite prin învăţământul superior, reînfiinţării colegiilor şi specializărilor postliceale multiple, creşterii numărului de tineri studioşi în învăţământul postliceal, precum şi al celor ce se specializează în meserii sau profesii noi, după 1990.

În Republica Cehă s-au înregistrat creşteri constante la acest capitol, de la 14,5 milioane în 1991 la cca 16,0 milioane în 1998, în timp ce în ţările din Vest se înregistrează creşteri nespectaculoase. În ce priveşte numărul vizitelor în bibliotecile din ţările foste comuniste, oscilaţia este uneori frapantă, cu scăderi spectaculoase, de câte 2 milioane în Bulgaria şi Ungaria, cu stagnări în Letonia şi Republica Slovacă şi cu creşteri substanţiale, în Estonia, Lituania şi Slovenia, de cca 3 milioane.

Cu certitudine, rezultanta creşterilor sau scăderilor la acest indicator este dată şi de gradul de dotare, de investiţiile făcute în achiziţia de unităţi de bibliotecă, dar şi de schimbarea mentalităţii privitoare

la rolul şi rostul bibliotecii publice în comunitate. Toate acestea corelate cu modernizarea serviciilor tradiţionale, cu apariţia unora noi, în peisajul bibliotecilor din Est, în paralel cu regândirea de către bibliotecari a rolului lor în relaţia carte-informaţie-cititor-utilizator.

IV. PERSONAL DE BIBLIOTECĂ

4.1. O diferenţă contrastantă reiese din compararea **numărului bibliotecarilor instruiţi** (calificaţi) din bibliotecile româneşti, cu al celor din Centrul şi Estul Europei (din ţările foste comuniste) şi al celor din ţările vestice.

În timp ce numărul bibliotecarilor din bibliotecile publice daneze înregistrează o creştere nesemnificativă în aceşti ani (de la 2 259 în 1991, la 2 322 în 1998), linie pe care se situează şi celelalte biblioteci vestice, în bibliotecile publice din ţările foste comuniste numărul acestora este într-un regres sensibil (de la 4 410 în 1991, la 3 693 în 1998) în Republica Cehă, la pierderi de aproape jumătate în Republica Slovacă (de la 1 744 în 1991, la 1 085 în 1998).

În aceeaşi perioadă, numărul bibliotecarilor instruiţi, în bibliotecile publice româneşti, creşte constant de la an la an, de la 3 893 în 1991, la 4 197 în 1995 şi respectiv 4 368 în 1998, ceea ce reflectă o întărire a corpului profesioniştilor, în raport cu numărul total al personalului de alte specialităţi. Creşterea sensibilă înregistrată la acest indicator este dată de cei care au intrat în bibliotecile publice în urma absolvirii uneia dintre cele 10 colegii de biblioteconomie sau a singurei specializări de rang universitar din România.

Bibliotecile publice din Vest îşi menţin sau cresc nesemnificativ numărul specialiştilor instruiţi (Franţa, Belgia, Austria, Irlanda).

4.2. Indicatorul **total personal** în bibliotecile publice este şi el contrastant, cu scăderi foarte mari la bibliotecile din ţările central şi est-europene (foste comuniste) şi creşteri semnificative în Franţa, Grecia, Germania, Norvegia, Belgia şi Austria.

Scăderea cu aproape 100 a numărului de salariaţi din bibliotecile publice din Republica Cehă este aceeaşi sau mai mică decât cele înregistrate în Estonia (cca 200), Letonia (500), Lituania (200), Polonia (peste 1 100), Republica Slovacă (200) şi Slovenia (100). Creşterea cu peste 600 a numărului total de personal angajat în bibliotecile publice româneşti, în perioada 1991-1998, considerăm că este firească, dacă se are în vedere dublarea sau triplarea numărului utilizatorilor, a vizitelor acestora (frecvenţa) şi a numărului de împrumuturi, consultări, audiţii şi vizionări; diversificarea serviciilor corelată cu cea a materialelor achiziţionate sunt factori decisivi în satisfacerea nevoilor de educaţie şi instrucţie ale populaţiei care susţine din banii proprii aceste biblioteci. A sporit eficienţa managerială şi capacitatea conducerilor în a convinge factorii de decizie din administraţiile publice judeţene, municipale, orăşeneşti şi comunale că numai un personal specializat şi corespunzător numeric va putea satisface numărul mare al solicitărilor, în creştere de la zi la zi.

V. CHELTUIELI (RE)CURENTE

5.1. Scăderea nivelului de trai în România ultimilor 10 ani s-a reflectat şi în nivelul **cheltuielilor pentru personalul bibliotecilor publice**, astfel că acestea au scăzut de la 3 210 609 ecu în 1991, la 2 656 196 în 1998, în timp ce în Republica Cehă, tot în aceeaşi perioadă, cheltuielile la acest capitol cresc de la 1 556 618 în 1991, la 9 705 978 în 1995, pentru ca ele să atingă 12 174 749 ecu în 1998.

Creşteri semnificative se înregistrează în toate celelalte ţări central şi est-europene (foste comuniste): se dublează aproape în Bulgaria, Ungaria şi Slovenia, se triplează în Estonia, Letonia şi Lituania şi sunt mai mult decât triple în Republica Slovacă.

Creşterile de la 155 77 073 în 1991, la 183 781 020 ecu în 1998, înregistrate pentru plata cheltuielilor de personal în Danemarca, denotă atenţia acordată de societate acestei categorii profesionale, menţinerea unui standard de salarizare corespunzător în raport cu veniturile celorlalte categorii de profesionişti şi, totodată, interesul tot mai sporit al contribuabililor pentru bibliotecă şi oamenii ei.

Creşteri semnificative ale cheltuielilor la acest capitol, de peste 200 de milioane, se înregistrează în Franţa, Portugalia, Marea Britanie şi Germania, unde meseria de bibliotecar-informatician este tot mai apreciată de stat şi comunitate, iar investiţiile în această profesie sunt mereu sporite.

5.2. Indicatorul **cheltuieli pentru achiziţii** este şi el contrastant, cu creşteri semnificative în toate bibliotecile publice din ţările foste comuniste: o triplare în Republica Cehă (de la 1 354 582 ecu în 1991, la 4 484 546 în 1998), de patru ori în Estonia şi Letonia şi o dublare în Lituania, Slovenia şi Republica Slovacă.

În ţările din Vest acest indicator este oscilant, fluctuaţia lui fiind dată de acordarea unor sume substanţiale la categoria cheltuielilor pentru informaţii electronice, pentru reechipare, reparaţia clădirilor vechi sau investiţii în noile clădiri.

Danemarca, Belgia, Franţa şi Irlanda au alocat sume în creştere, variind între 7 şi 30 de milioane ecu, în timp ce Finlanda, Spania, Suedia, Marea Britanie şi Germania şi-au îndreptat fondurile spre alte categorii de cheltuieli.

5.3. Cheltuielile făcute pentru **achiziţia de informaţii electronice** sunt dintre cele mai spectaculoase şi crescute, îndeosebi în bibliotecile publice din fostele ţări comuniste.

Republica Cehă, ca ţară de referinţă pentru echilibrul avut în toţi aceşti opt ani, a crescut de la

1 354 582 ecu alocaţi în 1991, la 4 484 546 în 1998. Creşteri la fel de spectaculoase s-au înregistrat în Estonia, de la 506 667 ecu în 1991, la 2 859 934 în 1998, şi, similar, în Letonia, Republica Slovacă sau dublate în celelalte ţări C.E.E.

În România, după o curbă ascendentă (de la 695 346 ecu în 1991, la 952 265 în 1995), sumele alocate scad treptat de la an la an, situându-se la sfârşitul lui 1998 la nivelul lui 1991. Ţinând seama de realizările şi prognozele ultimilor doi ani, curba va fi descrescătoare în mod abrupt, din cauza, pe de o parte, a devalorizării leului, iar pe de alta, a imposibilităţii de a aloca sume pentru achiziţii în general, managerii reuşind să satisfacă, în principal, doar nivelul cheltuielilor pentru salariul personalului, şi el scăzut.

Stabilitatea monedelor din ţările vestice şi consecvenţa în achiziţia mijloacelor electronice pentru informare se răsfrâng în menţinerea nivelului sumelor alocate, la acest capitol, sau în creşteri sensibile. Danemarca creşte de la 39 386 161 ecu în 1991, la 45 994 836 în 1995 (nivel în creştere pentru următorii ani), ca, de altfel, şi Irlanda, Belgia, Franţa, Norvegia, Portugalia, Suedia. Descreşteri ale curbei de alocare se constată în Finlanda, Austria, Spania, Marea Britanie şi Germania. Anii '80 au fost, pentru această categorie de ţări şi bibliotecile lor, deosebit de bogate, unele ajungând să aibă în patrimoniu mijloace electronice de informare în proporţie de până la 40% din totalul unităţilor de bibliotecă, lucru de altfel reflectat şi de nivelul crescut al împrumuturilor la această categorie de bunuri cultural-informaţionale.

Oricum, raportat la numărul total al publicaţiilor deţinute de bibliotecile publice la care facem referiri, în România se alocă **cea mai mică sumă per utilizator** pentru achiziţia de mijloace electronice de informare, cu excepţia Bulgariei, care avea în 1998 alocate 456 117 ecu, dar la o populaţie de doar 8 700 000 de locuitori!

VI. VENITURI

6.1. **Veniturile obţinute din finanţarea publică şi din alte surse instituţionale**, comparate între cele două ţări de referinţă, relevă nepăsarea forţelor politico-administrative din România faţă de bibliotecile publice, starea de sărăcie a bugetului administraţiilor publice judeţene şi locale şi, pe alocuri, chiar dezinteresul acestora în a susţine cea mai activă, mai eficace şi mai actuală sursă cu putere informaţională — biblioteca.

Dacă fondurile alocate de instituţiile româneşti au rămas la acelaşi nivel pe parcursul anilor de referinţă (cca 5 milioane), în Republica Cehă acestea au crescut de cca patru ori (de la 6 910 167 ecu în 1991, la 28 554 665 în 1998), ceea ce denotă capacitatea şi voinţa administraţiilor publice de a finanţa acest segment al producerii şi redării de informaţii, imperios necesar dezvoltării ştiinţifice şi tehnice, economice şi sociale a ţării respective.

Danemarca se înscrie, la acest capitol, într-o curbă descendentă a alocării de fonduri, o treime în cei opt ani analizaţi — venituri pentru biblioteci, autorităţile locale, departamentale şi centrale ale acestei ţări stimulând prin legislaţie producerea de informaţii şi întoarcerea câştigurilor către producători-biblioteci, determinând profesioniştii din bibliotecile publice să caute şi să pună la dispoziţia celor interesaţi informaţii dintre cele mai diverse, de actualitate şi cu finalitate practică.

6.2. În lipsa unor date statistice privitoare la **încasările bibliotecilor publice din amenzi şi taxe** privitoare la Danemarca, ne permitem o comparaţie cu Finlanda (acelaşi număr de locuitori şi o concepţie similară de subvenţionare şi dezvoltare a bibliotecii publice), unde în aceste instituţii veniturile obţinute din asemenea încasări au crescut de la 7 169 375 euro în 1991 la 18 393 450 în 1998.

Aceeaşi concepţie au adoptat-o şi ţările central şi est-europene (foste comuniste), în care bibliotecile publice au fost stimulate, inclusiv prin legislaţie, să facă servicii cu plată în urma dezvoltării centrelor de informare comunitară în sensul nevoilor dezvoltării social-economice şi culturale ale ţărilor respective.

Dacă la începutul deceniului actual bibliotecile publice din Republica Cehă încasau, din asemenea servicii cu taxe şi amenzi, cca 380 000 ecu, în 1998 ele realizau venituri de aproape 1,6 milioane; Lituania sporea de aproape 5 ori nivelul acestui tip de venituri, în aceeaşi perioadă, iar Republica Slovacă de cca 8 ori (în cifre absolute 500 115 ecu), ca sumă record, în bibliotecile publice din aceste ţări scăpate de o planificare centralizată, să ajungă la 2 064 308 ecu in Slovenia, de altfel, ţara cu cele mai dinamice şi mai active biblioteci publice din această parte de Europă.

Această măsură stimulatoare pentru societate şi tagma profesioniştilor din ţările vestice ale U.E. se reflectă în dublări ale creşterilor sumelor încasate în Franţa, Finlanda şi Marea Britanie, unde bibliotecile publice sunt în permanenţă în atenţia administraţiilor locale şi a puterii centrale, având ritmuri de dezvoltare mereu ascendente.

6.3. Indicatorul **total venituri** realizate de bibliotecile publice este şi el edificator, şi probează constanţa cu care aceste instituţii sunt susţinute ca fiind necesare şi active în dezvoltarea social-economică a comunităţilor unde fiinţează.

Dacă în România nivelul total al cheltuielilor făcute pentru bibliotecile publice se situa atât în 1991 cât şi în 1998 la cca 5,5 milioane ecu, în Republica Cehă acesta a evoluat de la 7,8 milioane în 1991, la 32,5 milioane în 1998; dublarea veniturilor s-a realizat şi în Lituania, Slovenia şi Bulgaria, iar în Estonia, Letonia şi Republica Slovacă creşterile au fost de 3-6 ori.

În ce priveşte bibliotecile ţărilor din U.E., acestea au fost finanţate sau au obţinut venituri totale în sume comparabile 1991-1998, cu uşoare creşteri în Danemarca, Irlanda, Austria, Islanda, Norvegia,

Portugalia, Germania, Marea Britanie şi cu mici scăderi în Suedia, Spania şi Finlanda.

Indicatorul **cheltuieli de capital** înregistrează în România o creştere constantă şi promiţătoare de la 84 133 ecu în 1991 la 1 451 635 în 1996, pentru ca apoi să scadă aproape la jumătate în 1998, în timp ce în Republica Cehă nivelul cheltuielilor pentru investiţiile în clădiri şi tehnică informatică a evoluat de la 860 460 ecu în 1991 (sumă de 10 ori mai mare decât cea alocată în România, la o populaţie dublă), la 3 555 656 ecu în 1998, ceea ce reprezintă doar jumătatea sumei alocate în acest ultim an bibliotecilor publice daneze, care au dovedit o constanţă apreciabilă după o dublare a sumei în anul 1995.

Dacă Slovenia a dublat şi ea suma totală alocată pentru dezvoltarea în clădiri şi tehnică de calcul, Estonia (cu o populaţie de 1,5 milioane de locuitori) a mărit-o de 130 de ori! (de la 14 000 de ecu în 1991, la 1,84 milioane în 1998), adică de 2 ori suma alocată bibliotecilor publice din România. Sporuri constante sau în creştere au înregistrat bibliotecile din ţările U.E.: Irlanda, Finlanda, Franţa, Portugalia şi Suedia, iar în Marea Britanie cuantumul acestora aproape s-a dublat. Aceasta denotă, încă o dată, că la toate capitolele creşterile bibliotecilor publice sunt constante, că interesul pentru satisfacerea nevoilor de educaţie şi cultură ale utilizatorilor este şi el în atenţia finanţatorilor, că managementul bibliotecilor este eficient şi că aleşii comunităţilor sunt conştienţi de forţa novatoare şi reproductivă a informaţiei, produsă şi mediată de bibliotecă.

CONCLUZII GENERALE

1. Din concluziile şi elementele de statistică prezentate în paginile de faţă reiese starea jalnică în care se găsesc bibliotecile publice româneşti astăzi, stare care s-a agravat în 1999 şi este pe cale să se deterioreze în continuare. Ne întrebăm care este mesajul pe care politicienii şi administraţiile publice locale vor să-l transmită Europei? Cu ce contribuie ea, România, în mod specific, la construcţia viitoarei Europe?

Politicienii au afirmat mereu că intre Estul şi Vestul european România vine cu o identitate proprie. Care este aceasta? Oare politicienii noştri vor să confirme tezele conform cărora România de astăzi (nu şi Transilvania), ca stat naţional unitar, se zbate într-o tradiţie naţională ortodoxă nelucrativă, ceea ce justifică expansiunea spaţiului central-european, a unei Mitteleurope catolic-germane şi protestante, cu efecte destabilizatoare ce vor duce la „devoluţia! statului: bineînţeles, cu acordarea autonomiei pentru Transilvania, ca primă treaptă în dezmembrarea României? Sau cred că progresul economic şi social se poate realiza pe alte căi decât cea a ştiinţei, tehnologiei şi informaţiei de ultimă oră? Aşadar, fără bibliotecă şi bibliotecari?

Să nu se înţeleagă, oare, că rezultatele economice marchează astăzi regresul nu progresul şi că succesul viitor rezidă în capacitatea de a face faţă crizei tranziţiei în care ne zbatem de 10 ani? Că investiţiile în educaţie şi cultură, implicit în bibliotecă şi informaţie, sunt cu efect pe termen lung?

Deşi în România a fost *aprobat Decretul-lege nr. 141/1990 privind organizarea activităţii de informare şi documentare* şi o *Hotărâre a Guvernului nr. 490/1991 privind concepţia generală a informatizării societăţii româneşti* în care sunt stabilite obiective pe termen scurt, mediu şi lung, constând din:

- crearea unei infrastructuri electronice;
- crearea unor facilităţi privind receptarea şi transmiterea datelor în sistem;
- contribuţia sistemului informaţional la realizarea programelor de reformă economică şi socială;

aceste acte normative, cu un calendar de activităţi bine definit, au fost uitate de vechea şi actuala guvernare.

Faptul că, în 1999, A.N.B.P.R. a reuşit să convingă Ministerul Culturii să finanţeze prima etapă a *Proiectului de informatizare a bibliotecilor publice din România* a fost un succes pe care sperăm să-l repetăm în anul 2000, pentru etapa a II-a de informatizare.

Deşi A.N.B.P.R. a gândit programe naţionale sectoriale, pe principalele domenii, responsabilitatea punerii în practică a acestora cade nu numai în seama Ministerului Culturii, ci mai ales a consiliilor judeţene şi locale, în urma descentralizării administrative. Dar, din păcate, problema bibliotecilor publice la scară naţională este insuficient înţeleasă şi asumată de aceste autorităţi. Ba, mai mult, ele nu s-au pus încă de acord, după 9 ani, neavând nici cel puţin un contact, darămite să mai stabilească programe comune de susţinere a bibliotecilor publice.

2. Nu se poate vorbi astăzi de o legislaţie de bibliotecă. Mai mult decât un *Regulament de organizare şi funcţionare a bibliotecilor publice* şi o *Lege a depozitului legal,* viciată în fondul ei şi inoperantă, nu există, iar *Legea bibliotecilor din România,* elaborată de un colectiv de specialişti pe parcursul a doi ani este, iată, de un an de zile la Ministerul Culturii, aşteptând avizele factorilor centrali care au în subordine biblioteci.

Neexistând o legislaţie care să oblige la conlucrare, nu se poate vorbi astăzi (cu mici excepţii) de o cooperare între sistemele de biblioteci: publice, universitare, şcolare, academice, specializate ş.a., ceea ce conduce la efectuarea unor operaţii paralele, la irosirea forţei de muncă şi a fondurilor alocate pentru formarea bazelor de date şi transmiterea acestora spre utilizatori. Linii de transmitere a bazelor de date nu există, iar acolo unde există, viteza transmisiei este redusă şi costurile de comunicare deosebit de ridicate.

Deşi în Cluj-Napoca s-a încercat, în urmă cu trei ani, formarea unei asociaţii regionale cu scop lucrativ în domeniul formării bazelor de date,

achiziționării şi prelucrării publicațiilor, al cooperării între bibliotecile publice pentru constituirea unui catalog colectiv regional şi racordarea principalelor biblioteci din zonă la un nod de transmitere a bazelor de date, proiectul nostru a eşuat aproape în totalitate din cauza lipsei de sprijin din partea bibliotecilor județene, neîncrederii şi suspiciunii, unei gândiri închistate şi mercantile a unor manageri de bibliotecă. Mai mult, Ministerul Culturii şi autoritățile județene şi locale din zonă au respins ideea unui sprijin inițial, invocând caracterul privat al asociației, fără să admită o cofinanțare partajată, ceea ce în 1-2 ani ar fi adus venituri substanțiale fiecărei biblioteci asociate în parte şi fiecărui cofinanțator. Asemenea asociații lucrative sunt o realitate benefică în majoritatea țărilor din vestul Europei.

3. Se impune, la nivel național, crearea unor comitete pentru cooperare între A.N.B.P.R., bibliotecile publice, celelalte tipuri de biblioteci şi asociațiile lor profesionale, federația de asociații nou-creată, în scopul stabilirii unei strategii pe termen mediu şi lung privind formarea bazelor de date şi modul de folosire partajată a acestora, de pregătire a personalului şi dezvoltare a unei politici de bibliotecă la nivel național. Toate acestea plecând de la un studiu realizat pe bază de chestionar. Ar fi pentru prima oară în istoria noastră când, pornind de la rezultatele acestui studiu, am putea să inițiem un proiect regional cuprinzând biblioteci din România, Republica Moldova, Ucraina, Bulgaria sau alte țări, program finanțat în partaj de autoritățile centrale şi locale româneşti, de cele ale statelor afiliate la proiect şi de Direcția pentru Cultură, Mass-Media şi Sport a Consiliului Europei.

4. Este imperios necesar ca, anual, Ministerul Culturii, autoritățile județene, locale şi A.N.B.P.R. să întocmească şi să publice rapoarte privind starea bibliotecilor publice din România, rapoarte în care să fie oferite şi soluții pentru îndepărtarea neajunsurilor semnalate. Pentru aceasta se impune ca Ministerul Culturii să accepte şi să recunoască nevoia colaborării cu profesioniştii din bibliotecile publice, să susțină financiar activitatea de consultanță oferită de aceştia şi de A.N.B.P.R., să facă cunoscute concluziile la care s-a ajuns, chiar dacă ele nu sunt pe placul politicienilor (asa cum s-a întâmplat cu raportul *Politica şi legislația privind bibliotecile din România. O trecere în revistă calitativă,* întocmit în iulie 1998 de David Fuegi, la solicitarea Direcției pentru Cultură, Mass-Media şi Sport a Consiliului Europei, raport în care sunt propuse şi o serie de soluții vizând îmbunătățirea activității de legislație şi a colaborării între diferite organisme centrale sau locale pentru depăşirea stării de criză, a neîncrederii şi suspiciunii în care ne scăldăm în ultimii ani).

5. Lipsa unei stategii naționale, a cooperării între diferitele sisteme de bibliotecă româneşti face ca astăzi să nu avem un format uniform care să ne faciliteze folosirea înregistrărilor din bibliografia națională sau din alte surse care publică catalogul cărților româneşti apărute din 1990 până astăzi ori al cărților în curs de apariție, ceea ce ar încuraja comunicarea între biblioteci, partajarea unor cheltuieli pentru achiziția şi împrumutul de publicații, satisfacerea într-o măsură sporită a nevoilor utilizatorilor.

6. Un ultim neajuns, pe care aş dori să-l subliniez, ar fi lipsa unui soft de bibliotecă creat şi dezvoltat la noi, care să satisfacă majoritatea bibliotecilor mari şi mici, având în vedere sărăcia în care se zbat aceste instituții. Folosirea în continuare a unui soft pe care firma producătoare nu l-a dezvoltat ani de zile şi care ne dă dureri de cap de cca 6 ani nu mai este o soluție viabilă pentru viitor, din cauza, pe de o parte, a costurilor de achiziții foarte mari (pentru cei care nu-l au încă), iar, pe de alta, a lipsei de fiabilitate şi adaptare a acestuia la nevoile bibliotecilor româneşti. Inconveniente foarte multe are nu numai soft-ul folosit în majoritatea bibliotecilor publice, TINLIB, dar şi celelalte, ALEPH, VUBIS, ALICE ş.a., determinând unele conduceri de biblioteci să le abandoneze şi să încerce altele, tot atât de neagreate de cei ce le folosesc astăzi.

Se impune, aşadar, unirea eforturilor profesioniştilor din domeniu pentru a realiza şi pune în funcțiune mecanisme eficiente de coordonare şi consultare reciprocă, în paralel cu stabilirea unei strategii comune de luptă pentru afirmarea propriilor interese şi luarea în considerare a nevoilor bibliotecilor din toate structurile. Trebuie să determinăm conducerile autorităților locale şi centrale să ne considere parteneri reali în drumul spre reformarea societății româneşti, să-şi revizuiască astfel politica față de biblioteci şi nevoile lor.

Pentru noi, profesioniştii, este imperios necesar să ştim să valorificăm experiența dobândită prin participările la programe comune ale bibliotecilor noastre şi ale celor din U.E. şi țările C.E.E., ca reformarea şi dezvoltarea profesională a managerilor, în diferite „centre de excelență" din Vest, să nu se rezume la interesul propriu sau, cel mult, al bibliotecii din care provin, ci să devină benefică în procesul de formare a formatorilor, a întregii profesiuni.

Traian BRAD
Preşedinte al A.N.B.P.R, director general
al Bibliotecii Județene „Octavian Goga" Cluj

1850 • Anul Eminescu • 2000

SINGURĂTATE

Cu perdelele lăsate
Şed la masa mea de brad,
Focul pâlpâie în sobă,
Iară eu pe gânduri cad.

Stoluri, stoluri trec prin minte
Dulci iluzii. Amintiri
Ţârâiesc încet ca greieri
Printre negre, vechi zidiri,

Sau cad grele, mângâioase
Şi se sfarmă-n suflet trist,
Cum în picuri cade ceara
La picioarele lui Crist.

În odaie prin unghere
S-a ţesut păinjeniş
Şi prin cărţile în vravuri
Umblă şoarecii furiş.

În această dulce pace
Îmi ridic privirea-n pod
Şi ascult cum învelişul
De la cărţi ei mi le rod.

Ah! de câte ori voit-am
Ca să spânzur lira-n cui
Şi un capăt poeziei
Şi pustiului să pui;

Dar atuncea greieri, şoareci,
Cu uşor-măruntul mers,
Readuc melancolia-mi,
Iară ea se face vers.

Câteodată... prea arare...
A târziu când arde lampa,
Inima din loc îmi sare,
Când aud că sună clampa...

ACTUALITATE ŞI MODERNISM ÎN BIBLIOTECA JUDEŢEANĂ «OCTAVIAN GOGA»

Perioada de tranziţie, schimbările politico-economice, dar şi dezvoltarea tehnologică s-au reflectat asupra bibliotecilor publice din România şi a profesiei de bibliotecar în general. Tocmai în aceste condiţii sunt necesare un management judicios, o strategie adecvată reformei şi un discernământ al bibliotecarului-administrator, nu numai pentru a supravieţui, dar pentru a întreprinde măsuri reale spre îmbunătăţirea şi modernizarea serviciilor oferite comunităţii. Este, dacă vreţi, o perioadă de încercare.

Când vorbim despre modernizare, gândul ni se îndreaptă imediat spre automatizarea proceselor de bibliotecă, or tocmai acest aspect vreau să-l las la o parte.

Există mai multe feluri de a intra în modernitate:

- respectarea modelelor de comunicare, de consultare şi de deschidere, prin oferirea unor spaţii adecvate şi generalizarea accesului liber la raft a unui procent cât mai mare din colecţiile bibliotecii;
- respectarea unui echilibru între funcţia informaţională şi cea culturală;
- atragerea la lectură şi informare a tuturor categoriilor de vârstă şi socio-profesionale printr-o achiziţie judicioasă de publicaţii, conform cererii utilizatorului;
- urmărirea cu consecvenţă a indicatorilor cost-eficacitate în furnizarea serviciilor către utilizatori;
- studierea nivelului de satisfacere a utilizatorilor — toate acestea, printr-o urmărire ştiinţifică a factorilor care influenţează o schimbare sau alta, plasează biblioteca publică în centrul modernităţii.

Pentru că aceste condiţii au constituit un deziderat al Bibliotecii Judeţene „Octavian Goga", iar realizarea lor era, practic, imposibilă din cauza lipsei unui cadru legal, a unei strategii pe termen mediu şi lung, precum şi a lipsei de informaţii statistice reale, echipa de conducere a iniţiat o adevărată reformă în acest sens nu numai pe plan local, ci şi pe plan naţional. Apreciem că programele importante pe plan naţional în domeniul bibliotecilor au fost concepute şi elaborate cu participarea esenţială a specialiştilor Bibliotecii Judeţene „Octavian Goga". Este vorba despre *Regulamentul de organizare şi funcţionare a bibliotecii publice din România, Proiectul Legii bibliotecilor, Programul de formare şi dezvoltare profesională a personalului de bibliotecă, Programul de automatizare şi creare a Reţelei Naţionale de Servicii a Bibliotecilor Publice din România, Programul PROBIP 2000.* Asupra ultimului vreau să mă opresc în continuare, întrucât evaluarea activităţii de bibliotecă este un aspect foarte important, dar din păcate neglijat până în 1989 şi încă în multe biblioteci româneşti de astăzi.

Recent s-au discutat la Cluj-Napoca şi Constanţa indicatorii de performanţă esenţiali şi relevanţi în bibliotecile publice şi, ce este foarte important, un nou model de *Statistică Naţională* care să ajute la determinarea tendinţelor, facilitarea comparaţiilor şi armonizarea standardelor româneşti cu cele europene. Forma statistică pe care am propus-o este o combinaţie între ISO 2789 pentru statistica de bibliotecă, ISO 11620 pentru indicatorii de performanţă şi Programul LIBECON 2000, care pune accentul pe aspectul economic: venituri, costuri, cheltuieli. Am ţinut neapărat ca evidenţa statistică zilnică să aibă o structură identică cu RMF-ul şi aceeaşi ordine de plasare a domeniilor ca şi *Anuarul Statistic al României* la capitolul *Producţie editorială*. Aceasta, va facilita corelarea achiziţiei de carte cu producţia editorială şi cu cererea utilizatorului.

Nu a fost uşor să câştigăm încrederea în statistică a bibliotecarilor, aceasta având o

imagine distorsionată până în 1989, apoi colectarea manuală a datelor statistice a necesitat timp şi efort uman. Dar datorită consecvenţei echipei de conducere astăzi avem o imagine clară a ceea ce înseamnă activitatea Bibliotecii Judeţene ,,Octavian Goga", şi nu numai. Cu toate reducerile drastice pentru achiziţia de carte, în 1998 au fost achiziţionate şi puse în circulaţie 36 000 de publicaţii, iar în 1999 — 23 000, din toate domeniile de interes. Punctele de servicii, filialele de cartier au fonduri de referinţă bogate şi literatură din toate domeniile, iar la sala de lectură unde este concentrat fondul de bază al bibliotecii, practic nu există cereri pentru lectură nerezolvate. Toate punctele de servicii sunt dotate cu cataloage electronice. A fost constituită o echipă care lucrează la crearea bazei de date, şi până în vară vom avea întreg fondul înregistrat în baza de date electronice. Cinci puncte de servicii au acces la baza de date centrală, tot anul acesta urmează să fie legate în reţea şi două filiale de cartier.

Prin cele 10 puncte de servicii am ajuns la finele anului 1999 să avem 65 000 de utilizatori înregistraţi la bibliotecă, aceasta constituind un procent de atragere la lectură de 21la sută din totalul populaţiei municipiului; 51 000 dintre ei au frecventat biblioteca în 1999. Zilnic la punctele de servicii au intrat peste 1 800 utilizatori care au consultat pe parcursul anului 1 006 000 publicaţii şi au primit 64 000 de informaţii.

Unul dintre scopurile principale ale bibliotecii a fost extinderea accesului liber la raft, la toate punctele de servicii (cu excepţia sediului central), aceasta fiind condiţia primară a unui model de consultare şi comunicare. Accesul liber facilitează contactul utilizatorului cu diversitatea fondurilor bibliotecii; un acces simplificat la un număr mare de documente întăreşte regula autonomiei utilizatorului şi acest lucru l-am reuşit în proporţie de 80% la filialele de cartier.

Organizarea publicaţiilor în acces liber este o muncă de creaţie în biblioteca noastră. Aranjarea sistematico-alfabetică nu satisface toate categoriile de utilizatori. E necesară o schemă mai flexibilă, în funcţie de interesele utilizatorilor.

Astăzi la filialele de cartier toată beletristica este aranjată pe grupe de interes: bibliografie şcolară, romane istorice, romane poliţiste, romăne de dragoste, aventuri, horor, SF, colecţii de edituri: RAO, All Educational etc. Cât priveşte nonbeletristica, aranjarea acesteia variază de la un punct de serviciu la altul în funcţie de ponderea cititorilor: în cartierele cu o pondere mai mare a muncitorilor şi pensionarilor, fiind aşezată pe grupe: fenomene paranormale, cărţi pentru părinţi, personalităţi istorice, Totul despre mine etc., iar la sediul central, unde ponderea o constituie intelectualii, elevii şi studenţii şi cererea este exactă, se merge pe aranjarea după cotele CZU.

Această practică de organizare a accesului liber a fost aplicată încă din anii '80 în bibliotecile din Europa şi S.U.A. şi este un model de consultare care se schimbă şi se perfecţionează în funcţie de interesele utilizatorilor. Iar opinia utilizatorilor este solicitată în biblioteca noastră. Pe lângă indicatorii cantitativi un indicator foarte important în evaluarea activităţii de bibliotecă este nivelul de satisfacere a utilizatorilor.

În iunie 1999, cu concursul sociologilor profesionişti, pe parcursul a 5 zile, la toate punctele de servicii a fost aplicat un chestionar privitor la nivelul de satisfacere a utilizatorilor în raport cu serviciile bibliotecii. Chestionarul a respectat cu stricteţe cuprinderea tuturor categoriilor socio-profesionale de utilizatori. Din acesta reies cu claritate aprecierile privind serviciile oferite şi realizate, amabilitatea şi promtitudinea bibliotecarilor, adaptarea unor formule optime pentru împrumut şi a unui orar adecvat în relaţie cu utilizatorii. Pornind de la acest sondaj conducerea bibliotecii şi-a propus un program de măsuri privind îmbunătăţirea indicatorilor, pentru satisfacerea utilizatorilor noştri prin:

- corelarea mai bună a numărului de titluri achiziţionate cu numărul de exemplare;
- scurtarea, la maximum 2 zile, a timpului de punere în circulaţie a documentelor intrate în secţii şi filiale, precum şi a timpului dintre lansarea comenzilor de achiziţii şi prelucrarea documentelor până la oferirea lor spre împrumut;
- mărirea numărului documentelor audiovizuale achiziţionate, concomitent cu prelucrarea şi punerea lor în circulaţie într-o perioadă foarte scurtă;
- stabilirea unor relaţii mai strânse cu furnizorii de informaţii ce pot îmbunătăţi bazele necesare satisfacerii utilizatorilor Centrului de Informare Comunitară.

Un aspect foarte important aflat mereu în atenţia conducerii este perfecţionarea profesională a personalului bibliotecii. În acest sens, conform unui *Program de perfecţionare internă,* fiecare a treia sâmbătă din lună este consacrată perfecţionării: expuneri tematice pentru tot personalul de specialitate, ateliere de

dezbatere, instruire privind utilizarea INTERNET-ului, poştei electronice, editorului de texte WORD, iar serviciul bibliografic realizează lunar un buletin informativ cu privire la publicaţiile noi de specialitate.

La începutul fiecărui an se efectuează evaluarea personalului pentru a exclude uniformizarea şi egalizarea în salarizarea personalului. Participarea la dezbaterile profesionale, precum şi evaluarea personalului sunt măsuri de presiune continuă asupra salariaţilor bibliotecii, astfel ca aceştia să fie motivaţi pentru autoperfecţionare şi autoinstruire. Este de fapt una dintre condiţiile managementului resurselor umane.

Trebuie să remarc aici că la Biblioteca Judeţeană „Octavian Goga" se acordă o mare încredere tinerilor, chiar dacă ei au mai puţină experienţă. Iniţiativa este un criteriu la fel de valoros ca şi experienţa.

Consecvenţa cu care se urmăresc aspectele la care ne-am referit, capacitatea de motivare a personalului şi toate realizările obţinute până acum, prin prisma programelor proprii, situează Biblioteca Judeţeană „Octavian Goga" mult deasupra celorlalte biblioteci judeţene din ţară. Şi toate acestea în condiţiile unei legislaţii total inadecvate, care afectează extrem de negativ serviciile de bibliotecă. Asumându-şi riscul unor penalizări, conducerea bibliotecii tinde, cu tot dinadinsul, spre compatibilizarea serviciilor şi activităţilor bibliotecii cu cele din Europa, spre îmbunătăţirea calităţii şi eficienţei resurselor umane de care dispunem.

TATIANA COSTIUC

INSTRUIREA BIBLIOTECARILOR — PRIORITATE A BIBLIOTECII UNIVERSITARE

(implicaţii ale Bibliotecii U.L.I.M. într-un proiect internaţional)

Instruirea şi perfecţionarea profesională este o necesitate, o obligaţie pentru orice bibliotecar din Republica Moldova care simte suflul vremii, care doreşte schimbări în biblioteca în care activează. Bibliotecarii de la U.L.I.M. depun eforturi considerabile pentru a realiza lucruri frumoase şi a se impune ca o unitate indispensabilă comunităţii universitare. În mare parte performanţele obţinute sunt un rezultat al implicării active şi insistente în proiecte şi programe coordonate la nivel naţional şi internaţional. Am "bătut la uşă", şi mi s-a deschis posibilitatea de a efectua, în 1998, un stagiu de documentare la Biblioteca Institutului de Drept Comparat din Lausanne (Elveţia) pe parcursul a 3 luni. Aş mai adăuga aici şi participările bibliotecarilor U.L.I.M. la diverse reuniuni profesionale internaţionale cum ar fi: Conferinţa Internaţională IFLA, Bangkok, 1999; Conferinţa Internaţională LIBER 1999, Praga; diverse întruniri la Budapesta (Ungaria) ş.a. De fapt, toate cele enumerate mai sus nu-s decât o expresie a tendinţei bibliotecarilor spre o deschidere profesională.

Fiind ambiţioşi şi insistenţi (în sensul frumos al cuvintelor), am făcut în anul 1999 primele încercări de a ne implica într-un consorţiu internaţional, urmând elaborarea şi prezentarea unui proiect pentru Fundaţia Europeană de Instruire. Acest consorţiu implică 3 parteneri, dintre care doi sunt — reprezentanţi ai statelor din Occident, membre ale Uniunii Europene. Partenerul numărul trei din acest consorţiu urma să fie un reprezentant al unei ţări în curs de tranziţie, cum este, de exemplu, Republica Moldova. Astfel a luat naştere acest consorţiu, care, iniţial, era creat din: partenerul nr. 1 — Universitatea din Sheiffield (Marea Britanie), care, de fapt, este coordonatorul acestui proiect, partenerul nr. 2 — Şcoala Regală de Biblioteco-

nomie din Danemarca şi partenerul nr. 3 — Biblioteca Universităţii Libere Internaţionale din Moldova. În această componenţă s-a lucrat câteva luni, ca până la sfârşit să fie determinată o altă componenţă a parteneriatului. Este vorba de implicarea Şcolii de Biblioteconomie şi Ştiinţe Informaţionale din Boras, Suedia, şi Biblioteca Universităţii din acelaşi oraş (acestea luând locul Şcolii de Biblioteconomie din Danemarca).

Până în luna martie 1999 au fost definitivate toate obiectivele proiectului "Library Training Project in Moldova" şi prezentate Comisiei Europene. Vestea cea mare a parvenit la sfârşitul anului 1999, când Comisia Europeană a aprobat în întregime acest proiect, care prevede realizarea lui pe parcursul a 2 ani şi cu un buget de 140 000 EU.

În februarie 2000 a avut loc lansarea proiectului în cadrul vizitei de documentare la Biblioteca U.L.I.M. a coordonatorului de proiect Simon Francis, profesor la Universitatea din Sheiffield, Marea Britanie, a lui Eli Butoft-Nyoas, director adjunct la Biblioteca Universitară din Boras, Suedia şi Arya Mantynangas, profesoară la Şcoala de Biblioteconomie şi Ştiinţe Informaţionale din Boras, Suedia.

Proiectul prezintă interes din mai multe puncte de vedere, principalele fiind multiplele posibilităţi oferite în cadrul proiectului pentru instruirea bibliotecarilor U.L.I.M. Este vorba de 2-3 acţiuni de instruire organizate anual cu sprijinul partenerilor din străinătate, vizite de documentare în bibliotecile universitare din Suedia şi Marea Britanie.

Proiectul presupune şi o asigurare a Bibliotecii U.L.I.M. cu echipament tehnic performant, precum şi formarea în cadrul acesteia a unei biblioteci de biblioteconomie, informare şi documentare de excepţie.

Fiind deschişi colaborării, sper ca beneficiile oferite bibliotecii şi bibliotecarilor U.L.I.M. să fie utile şi altor biblioteci şi bibliotecari din republică. Astfel, în cadrul primei vizite de documentare au fost organizate 3 workshop-uri cu participarea managerilor bibliotecilor mari din republică. Ele au fost axate asupra următoarelor probleme: noutăţi în managementul biblioteconomic; planificarea strategică pentru biblioteci; servicii noi pentru utilizatori, impactul INTERNET-ului asupra bibliotecilor. Proiectul va constitui o etapă importantă în dezvoltatea Bibliotecii U.L.I.M. şi va avea un impact deosebit asupra acestei instituţii.

Care au fost rezultatele primei vizite a partenerilor noştri? A fost stabilit un program de acţiuni concrete pentru primul an de realizare a proiectului. Este vorba de organizarea a două ateliere pentru bibliotecarii U.L.I.M., primul în luna iunie, următorul — în octombrie cu participarea experţilor din aceste ţări. Primul atelier va fi axat pe problemele de organizare, amenajare, utilizare a echipamentului, accesului la informaţie în condiţiile unei mediateci.

În luna mai a acestui an un grup de bibliotecari de la U.L.I.M. va efectua un stagiu de documentare la Biblioteca Universitară din Boras, Suedia, pentru a se documenta asupra problemelor accesului la informaţie în condiţiile implementării unor tehnologii informaţionale noi, diversificării serviciilor prestate studenţilor şi cadrelor didactice universitare. La reuniune va fi elaborat un program-raport concret privind aplicarea unor practici bibliotecare informaţionale moderne, luând în consideraţie şi specificul activităţii în condiţiile noastre.

Au fost duse şi anumite tratative privind completarea colecţiilor Bibliotecii U.L.I.M., urmând propuneri concrete din partea noastră. Partenerii proiectului din Marea Britanie şi Suedia ne vor ajuta şi în privinţa accesării de către bibliotecarii U.L.I.M. a bazelor de date informaţionale prestigoase din ţările europene.

Demararea proiectului ne oferă mari speranţe, fiind convinşi că acest prim proiect va da naştere altor proiecte utile şi necesare bibliotecilor universitare.

Zinaida SOCHIRCĂ

Clasificarea Zecimală Universală: Modificări radicale

(continuare*)

În continuarea analizării modificărilor în CZU vom menţiona — *indice nou*:

338.34 Fluctuaţii în producţie

În cadrul subdiviziunii "**341.4** Drept penal internaţional" s-a introdus noul indice:

341.41/.46 Infracţiuni comise împotriva legii.

Dreptul economic. Legea controlului guvernamental asupra economiei se află la rubrica **346.**

Rubrica "**347** Drept civil. Drept privat" este împărţită în subrubricile:

347.1 Generalităţi

347.2 Drepturi reale. Bunuri şi lucruri

347.3 Bunuri mobile în general

347.4 Obligaţii. Contracte. Convenţii

347.5 Drepturi şi obligaţii în afara contractelor. Prejudicii

347.6 Dreptul familiei. Drept ereditar (succesoral)

347.7 Drept comercial

347.8 Drept aerian. Dreptul eterului. Dreptul spaţiului

347.9 Procedură judiciară. Organizare şi personal judiciar

Indicele "**348** Drept ecleziastic. Drept canonic. Drept religios" s-a extins prin adăugarea de noi indici şi termeni:

348.1 Izvoare ale dreptului canonic intern

348.2 Prevederi generale ale dreptului canonic romano-catolic. Legile fundamentale

348.3 Componenţa bisericii romano-catolice. Dreptul persoanelor ecleziastice

348.4 Bunuri ecleziastice

348.5 Drept canonic penal. Disciplină bisericească

348.6 Doctrină paracanonică în relaţie cu dreptul civil

348.7 Dreptul canonic extern al bisericii romano-catolice. Relaţii dintre dreptul civil şi dreptul canonic

348.8 Drept ecleziastic al bisericilor neromano-catolice

348.9 Drept religios al bisericilor non-creştine

Indicele "**351** Activităţi specifice administraţiei publice" s-a completat cu o nouă subdiviziune "**351.75** Menţinerea ordinii şi liniştii publice".

S-a completat şi lărgit structura indicelui "**352/354** Nivele ale administraţiei" introducându-se indici noi:

352.93 Comunităţi independente de locuitori băştinaşi sau indigeni. Rezervaţii autoguvernate

353.7 Cantoane

353.8 Tipuri speciale de administraţie regională. Colonii administrate. teritorii sub mandat. Teritorii ocupate.

Subdiviziunea "**354** Administraţie de nivel superior" cuprinde toate ministerele prin noii indici începând cu "**354.11** Ministerul de externe" şi terminând cu "**354.86** Ministerul alimentaţiei".

Este detaliată şi rubrica "**36** Asigurarea nevoilor spirituale şi materiale de viaţă. Muncă socială. Ajutor social. Asigurări". În ea sunt prevăzute rubricile :

364 Probleme sociale care reclamă ajutor şi asistenţă. Tipuri şi ajutoare sociale

366 Consumatorism. Probleme ale consumatorului

368 Asigurări: Prevederi comune pentru împărţirea riscurilor .

Pentru publicaţiile referitoare la activitatea şcolară şi programa instruirii în învăţământul preşcolar este destinată rubrica "**372.3** Activităţi preşcolare" şi "**372.4** Învăţământ elementar". Aici sunt date noţiunile elementare de scriere, de limbă şi vorbire.

Apare într-o nouă redacţie rubrica "**39** Etnologie. Etnografie. Obiceiuri. Tradiţii. Datini. Mod de viaţă. Folclor", fiind completată cu: "**390.4** Nuditate. Goliciune". Subrubrica "**397** Popoare primitive" completată cu "**397.7** Populaţii nomade. Ţigani etc." Subrubrica "**398.2** Naraţiuni. Povestiri. Istorisiri. Poveşti. Umor", spre marea bucurie a bibliotecarilor din bibliotecile publice şi şcolare, este completată cu:

398.21 Povestiri. Basme. Poveşti. Basme folclorice. Legende. Fabule

398.22 Epopei. Legende mitologice. Legende creştine. Legende istorice. Legende eroice

398.23 Anecdote. Umor popular

398.25 Farse / glume. Bufonerii".

Subrubrica "**398.9** Proverbe. Maxime. Zicători. Zicale satirice" este completată cu:

---

* În nr. 2-3, 1999, al " Magazinului bibliologic" la p. 45-46 s-au comis unele greşeli. În toate cazurile cuvântul "Introducere" a se citi "introducere"; la p. 46, col. 2, r. 17 cuvântul "indicilor" a se citi "indici"; r. 8 de jos 581.3 a se citi 681.3.

398.91 Proverbe

398.94 Vorbe de duh. Epigrame

398.95 Denumiri / nume populare ale plantelor, animalelor, locurilor, străzilor etc.

S-a produs o restructurare a întregii clase **56** prin înlocuirea sau adăugarea altor indici cum ar fi:

561.4 Plante cu sămânţă (plante cu flori) în general. Embryophyta siphonogama. Fanerogame. Spermatophyta

561.5/.9 Angiospermae. Plante cu seminţe închise

562 Nevertebrate în general

564 Moluşte. Crustacee

565 Articulata

566/569 Chordata. Vertebrate

578.828 Retroviridae. Retrovirusuri. Virusul tumorilor ARN.

Subdiviziunea "**617.5** Chirurgie regională, topografică. Afecţiuni regionale" este tipizată prin diferenţierea anumitor părţi ale corpului:

617.51 Cap. Craniu

617.52 Faţă

617.59 Coadă. Regiune codală.

Este introdus indicele nou "**629.9** Vehicule şi nave convertibile, destinate utilizării normale în mai mult de un mediu" cu subdiviziuni noi:

629.92 Vehicule pentru circulaţie pe calea ferată şi rutieră. Vehicule pe şine şi drum

629.94 Mijloace de transport cu circulaţie pe sol şi apă. Vehicule amfibii

629.95 Mijloace de transport cu circulaţie pe sol şi în aer

629.97 Mijloace de transport cu circulaţie pe apă şi în aer.

Alt indice nou: "**630.6** Conducerea şi administrarea pădurilor. Economie comercială a pădurilor" cu subdiviziuni noi:

630.62 Metodele de conducere şi administrare. Planuri de activitate. Producţie anuală sau la anumite perioade. Reglarea producţiei

630.64 Silvicultura ca activitate comercială

630.65 Probleme comerciale specifice ale culturii lemnului

630.66 Costuri ale operaţiunilor de exploatare silvică

630.67 Evaluarea rezultatelor financiare. Înregistrarea şi contabilizarea. Statistici comerciale. Planificarea şi finanţarea pe termen scurt

630.68 Administrarea şi organizarea întreprinderilor forestiere

şi alt indice nou:

630.7 Prezentarea şi desfacerea produselor silvice. Economia transportului forestier şi industriilor lemnului.

Indicii de mai jos apar în noua redacţie: **64** Economie casnică. Ştiinţe domestice. Întreţinerea casei; **65** — Conducere şi organizare în industrie, comerţ şi comunicaţii; **655** Industrii grafice. Tipografii. Edituri. Librării; **656** Transport în general. Servicii poştale. Organizarea şi controlul circulaţiei.

Indicii "**657** Contabilitate", "**658** Conducere şi administrare în exploatare. Organizare comercială", "**659** Publicitate. Informare. Relaţii cu publicul", "**66** Tehnologie chimică. Industrii chimice şi înrudite", "**67/68** Industrii, meserii şi îndeletniciri pentru diverse materiale", "**69** Lucrări de construcţii (de case în principal). Materiale de construcţie. Tehnologii şi procedee în construcţii" apar într-o altă formulă.

Clasa 8 a CZU apare într-o altă variantă, a cărei aplicare înseamnă trecerea practic la o nouă clasificare. Dacă în ediţia precedentă a CZU sistematizam literaturile după principiul teritorial: literatură universală, literaturi individuale, în noua ediţie a CZU la bază a fost pus principiul de limbă: de exemplu un roman scris în limba română va fi clasat la literatura română, indiferent de locul de trai al autorului sau numărul de publicaţii scrise în alte limbi.

Literatura artistică şi ştiinţa literaturii se împart după limbi, exemplu: "**821.111** Literatură engleză", "**821.135.1** Literatură română". Culegerile scriitorilor diferitelor popoare, inclusiv români, vor fi reflectate la rubrica "**82/821** Literatură artistică".

Folosindu-ne de faptul, că termenul regulamentar de introducere a noilor modificări este de 10 ani de la publicarea lor (1991) , în cataloagele sistematice, cât şi în bibliografii nu vom efectua nici un fel de modificări până în anul 2001. Asupra acestor modificări a clasei 8 se va lua o decizie de introducere a lor la nivel naţional.

În compartimentul "**91** Geografie. Exploatarea pământului şi a diferitelor ţări. Călătorii. Geografie regională", subcompartimentul "**913** Geografie regională în general. Geografia lumii antice şi moderne" a fost modificat şi completat cu conţinutul indicelui "**914/919** Geografia ţărilor lumii moderne", ultimul fiind anulat.

S-au schimbat indicii de bază ai rubricii "**93/94** Istorie" în loc de "**94/99** Istorie". Indicii consacraţi unei ţări, se formează atribuind la indicele "**94**" indicele de teritoriu respectiv. Istoria Republicii Moldova va fi redată sub indicele "**94(478)** Istoria Republicii Moldova".

Tot în compartimentul "**9** Geografie. Biografii. Istorie" a apărut o nouă rubrică "**930.85** Istoria civilizaţiilor. Istoria culturilor".

Sperăm că trecerea la actuala ediţie a CZU va ridica prestigiul, ţinuta şi cultura bibliografiei naţionale şi a cataloagelor sistematice.

Valentina CHITOROAGĂ

N.B.! În baza noii ediţii a CZU, Camera Naţională a Cărţii a elaborat lucrarea "Ordonarea notiţelor bibliografice în bibliografii bazată pe Clasificarea Zecimală Universală", care este pusă la dispoziţia tuturor utilizatorilor.

ION MADAN
SAU
PROFESIUNEA DE CREDINŢĂ A DASCĂLULUI

Dacă este adevărat că fiecăruia dintre noi îi este hărăzit un destin, atunci putem afirma cu certitudine că dl Ion Madan şi-l urmează cu cea mai mare fidelitate şi dăruire de sine, fără să se dezmintă, de-a lungul mai multor decenii. Iar sorţile au făcut aşa ca la această cumpănă dintre milenii pe ogorul biblioteconomic al Republicii Moldova să trudească generaţii întregi de discipoli ai domniei sale.

Ion Madan, omul cărţii, bibliologul, istoricul, cercetătorul, dar, mai presus de toate, profesorul universitar, este o personalitate recunoscută a profesiei noastre. Personalitate cu multiple valenţe, celor menţionate adăugându-li-se vasta cultură, acribia şi înalta devoţiune pentru studiul bibliologic, Ion Madan a înţeles să se dedice în totalitate vocaţiei sale. Spirit luminat, deschis pentru comunicarea profesională, veritabilă autoritate în domeniul căruia i se consacră, dl I. Madan a fost dintotdeauna un reprezentant prin excelenţă al şcolii bibliologice din Moldova.

Pentru mulţi bibliotecari din republică, formaţi profesional în aulele Alma Mater din Chişinău, figura domniei sale se identifică cu însăşi Facultatea de Biblioteconomie şi Bibliografie (actualmente Secţia de Biblioteconomie şi Asistenţă Informaţională a Facultăţii de Jurnalism şi Ştiinţe ale Comunicării). De-a lungul anilor, mai exact, de la 1 februarie 1973 şi până în prezent, dânsul şi-a pus întregul potenţial intelectual şi de creaţie, tot geniul său pedagogic pe altarul educării profesionale (şi, de ce nu, general umane) a studenţilor. O calitate absolut cuceritoare şi foarte rară pe care o deţine Ion Madan şi care este apreciată după merit de studenţii domniei sale este atitudinea de bunăvoinţă, susţinere şi înţelegere cu care îşi tratează discipolii. Personal, îi datorez domnului I. Madan decizia, deloc simplă, de a rămâne la Facultatea de Biblioteconomie şi Bibliografie şi, prin urmare, întreaga recunoştinţă pentru formarea mea profesională. E greu de imaginat cum reuşeşte dumnealui să memorizeze atâtea nume de studenţi, dar fiecăruia i se adresează negreşit după nume, recunoscându-l chiar şi peste ani. Însuşi profesorul I. Madan ţine mult la bunele relaţii cu cei care, după absolvirea facultăţii, îi devin colegi şi pe care îi tratează ca atare. Într-un interviu domnia sa menţiona: *"Principala avere pe care o am [...] o constituie respectul şi frumoasa atitudine ale foştilor şi actualilor studenţi, realizările şi bucuriile lor cotidiene. Conlucrez cu colegii de ieri şi de azi."* (Literatura şi Arta, 1996, 20 iunie, p. 6). Datorită rigorilor pe care le-a impus Ion Madan la catedra universitară, care sunt un simbol de abnegaţie a profesorului universitar, şi calităţilor sale umane, Ion Madan a câştigat stima şi recunoştinţa celor care îl cunosc.

Traiectoria vieţii sale este demnă de toată admiraţia. Fiu al lui Constantin şi al Victoriei Madan, Ion Madan s-a născut în comuna Truşeni din judeţul Lăpuşna la 31 mai 1935. Descendent din neam de ţărani răzeşi, a fost educat în spiritul celor mai bune tradiţii ale răzăşimii moldoveneşti: de demnitate, de mândrie şi libertate, de respect pentru ştiinţa de carte, toate acestea atât de sugestiv descrise de consăteanul său cu care se înrudeşte, scriitorul şi folcloristul Gheorghe V. Madan. După ce, în 1953, absolveşte şcoala generală din Truşeni, Ion Madan se înscrie la Facultatea de Istorie şi Filologie a Universităţii de la Chişinău. Aici pasiunea dumisale pentru faptul istoric, pentru precizia datelor scrise îşi găseşte expresie şi cultivare. Studiile la facultate coincid cu începutul activităţii sale jurnalistice, când

TRECUT-AU ANII...

Trecut-au anii ca nori lungi pe şesuri
Şi niciodată n-or să vie iară,
Căci nu mă-ncântă azi cum mă mişcară
Poveşti şi doine, ghicitori, eresuri,

Ce fruntea-mi de copil o-nseninară,
Abia-nţelese, pline de-nţelesuri —
Cu-a tale umbre azi în van mă-mpresuri,
O, ceas al tainei, asfinţit de sară.

Să smulg un sunet din trecutul vieţii,
Să fac, o, suflet, ca din nou să tremuri
Cu mâna mea în van pe liră lunec;

Pierdut e totu-n zarea tinereţii
Şi mută-i gura dulcea-a altor vremuri,
Iar timpul creşte-n urma mea... mă-ntunec!

1850 • Anul Eminescu • 2000

SONET
AFARĂ-I TOAMNĂ

Afară-i toamnă, frunza-mprăştiată,
Iar vântul zvârle-n geamuri grele picuri;
Ci tu citeşti scrisori din roase plicuri
Şi într-un ceas gândeşti la viaţa toată.

Pierzându-ţi timpul tău cu dulci nimicuri,
N-ai vrea ca nime-n uşa ta să bată;
Dar şi mai bine-i, când afară-i zloată,
Să stai visând la foc, de somn să picuri.

Şi eu astfel mă uit din jeţ de gânduri,
Visez la basmul vechi al zânei Dochii;
În juru-mi ceaţa creşte rânduri-rânduri;

Deodată-aud foşnirea unei rochii,
Un moale pas abia atins de scânduri...
Iar mâini subţiri şi reci mi-acopăr ochii.

devine titularul unei rubrici la ziarul "Tinerimea Moldovei".

Proaspăt absolvent al Universităţii, Ion Madan parcurge, între 1958 şi 1960, experienţa de colaborator literar la publicaţia "Moldova Socialistă", experienţă benefică pentru consolidarea talentului său de ziarist şi cronicar. Îşi uneşte apoi soarta de cea a Bibliotecii Naţionale, devenind, în 1960, redactor, apoi şef al secţiei de literatură şi bibliografie naţională şi depune întreaga măsură a inteligenţei sale pentru valorificarea şi promovarea tradiţiilor şcolii bibliografice naţionale. Anume în acest interval, în anul 1967, i se conferă distincţia "Eminent al Culturii din R.S.S.M.". Cunoaşterea în amănunte şi din interior a muncii bibliografice a fost decisivă pentru desăvârşirea sa ulterioară ca profesor universitar la catedra de bibliografie. După o scurtă intermitenţă, când activează în calitate de redactor-şef al Colegiului pentru repertoriu din cadrul Ministerului Culturii (martie 1969-august 1970), revine la Biblioteca Naţională (Biblioteca de Stat la momentul respectiv), de data aceasta investit cu funcţia de director adjunct pentru ştiinţă.

Activitatea biblioteconomică practică este întregită de postura de Director al Bibliotecii Ştiinţifice a Universităţii de Stat din Moldova, în perioada februarie 1973-noiembrie 1974. Acest itinerar de acumulări profesionale l-a direcţionat pe Ion Madan, aproape inevitabil, spre împlinirea supremei sale vocaţii: cea de profesor universitar. Din noiembrie 1974 devine şef de catedră la Facultatea de Biblioteconomie şi Bibliografie, demonstrându-i de atunci şi până în prezent un devotament constant. Din acest an şi până în 1993 este, cu unele intermitenţe, şeful catedrei de bibliografie. În 1979 devine conferenţiar universitar, titlu pe care îl deţine şi în prezent. Spirit deschis, străin de dogmatism profesional, Ion Madan promovează o veritabilă profesiune de credinţă a dascălului universitar.

Ştie să lucreze cu o maximă participare afectivă, aproape până la autoconsumare. Întotdeauna aflat în acţiune, debordând o energie "contagioasă", gata să-şi pună experienţa şi cunoştinţele pe altarul unei cauze comune, Ion Madan a înţeles ca pe o nobilă obligaţie respectarea colegialităţii. Cultivă cu pasiune propriile investigaţii bibliologice, impunând şi studenţilor un adevărat etalon al cercetătorului. Mai multe acţiuni ştiinţifice de înaltă prestanţă i se datorează. Amintim aici simpozioanele "Lecturi varlaamiene", conferinţele ştiinţifice în domeniul bibliologiei, biblioteconomiei şi bibliografiei, desfăşurate în mai multe ediţii, conferinţele ştiinţifice ale profesorilor şi studenţilor etc.

Cursurile universitare pe care le-a elaborat şi susţinut — *Istoria cărţii universale şi naţionale, Bibliografia naţională, Iniţiere în specialitate,* mai multe cursuri speciale sau opţionale, sunt momente de referinţă în curriculum-ul didactic al facultăţii. Nu încetează să dea la lumină bibliografii şi biobibliografii valoroase, propria sa bibliografie atingând proporţii impunătoare. Activitatea bibliografică a lui Ion Madan culminează cu trei monografii bibliografice de proporţii — *Cercetări în domeniul ştiinţelor umanistice la Universitatea de Stat din Moldova. 1974-1995* (1996), *Cercetări în domeniul ştiinţelor chimice la Universitatea de Stat din Moldova. 1946-1988* (1998) şi *Cercetări în domeniul ştiinţelor biologice, pedologice şi agrochimice la Universitatea de Stat din Moldova. 1946-1998* (1999). Aceste lucrări fundamentale au beneficiat de ecouri dintre cele mai pozitive, elogiile aparţinând atât specialiştilor din bibliografie, cât şi celor din domeniile vizate, însemnând recunoaşterea meritelor bibliografului şi cercetătorului Ion Madan. Pentru Ion Madan-omul de cultură o supremă apreciere a contribuţiei sale la prosperarea spirituală a poporului a fost acordarea, în 1996, a distincţiei "Om Emerit al Culturii".

Iar Ion Madan-profesorul universitar îşi vede roadele muncii sale zilnic, la cursuri şi ore practice, în conversaţiile cu studenţii şi colegii, în realizările mici şi mari ale acestora.

La mulţi ani, domnule profesor! Toţi discipolii pe care i-aţi avut vreodată vă urează viaţă lungă, noi împliniri profesionale şi bucurii pentru roadele muncii dumneavoastră!

Irina Digodi

ION ŞPAC LA 70 DE ANI

Fiecare om îşi trăieşte viaţa în felul său. Multe depind de capacităţile înnăscute, de munca asiduă, de condiţii. Principalul e să-ţi găseşti rostul. E un lucru minunat ca, ajungând la vârsta de 70 de ani, să vezi, că ai lăsat anumite urme pe pământul acesta, că pomul vieţii tale a dat roade.

La 11 martie 1930, în orăşelul Camenca, în familia ţăranilor Maria şi Isac Şpac, a văzut lumina zilei mezinul acesteia. L-au botezat creştineşte cu numele de Ion. În acelaşi an familia a fost înscrisă forţat în colhozul din localitate. Tatăl a fost represat în 1938, mama, rămânând singură, a făcut tot posibilul ca toţi copii să aibă studii.

În 1950 Ion absolveşte şcoala din Camenca şi în acelaşi an devine student la Facultatea de Istorie şi Filologie a Universităţii de Stat din Moldova. Cu diploma de profesor de limba şi literatura română a lucrat câţiva ani la şcoala medie din Criuleni, apoi la cea din Bulboaca. În 1960 se transferă cu traiul la Chişinău. Îşi începe activitatea la Biblioteca Republicană de Stat (astăzi Biblioteca Naţională).

A fost printre acei feciori şi fiice de ţărani care, având studii superioare, fiind istorici, filologi, biologi, agronomi, specialişti în limbile moderne şi purtând din moşi-strămoşi respectul deosebit faţă de carte, au schimbat imaginea principalei biblioteci din Basarabia.

Împreună cu Nicolae Sanalati, Tamara Isac, Parascovia Cojuhari, Vlad Chiriac şi subsemnatul acestor rânduri, Ion Şpac şi-a adus obolul la investigarea materialelor despre Moldova şi neamul românesc ce se păstrau la Chişinău, Cernăuţi, Odesa, Moscova, Kiev, Sankt-Peterburg, ocupându-se cu descrierea periodicelor şi cărţilor în limbile moderne, care au fost puse la baza catalogului colectiv şi vestitului fişier "Moldavica". Compartimentul consacrat literaturii naţionale din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre a fost întocmit de Ion Şpac.

În 1965 la Editura "Cartea Moldovenească" apare prima lucrare semnată de Ion Şpac — indicele biobibliografic "Scriitorii Moldovei Sovietice".

Împreună cu Mihai Cimpoi şi Vlad Chiriac, Ion Şpac a pus bazele vestitului Club Literar "Mioriţa", ce întrunea scriitori, artişti plastici, interpreţi, profesori, studenţi, medici. Clubul "Mioriţa" a precedat Cenaclul "Alexe Mateevici" şi Mişcarea Frontului Popular.

La 1 septembrie 1967 Ion Şpac trece cu lucrul la Academia de Ştiinţe, este bibliograf-şef, şef de sector al secţiei de informaţie în domeniul ştiinţelor sociale, director al Bibliotecii Ştiinţifice Centrale, apoi bibliograf principal în secţia de bibliografie naţională.

În 1969 Ion Şpac a pus la dispoziţia cititorilor bibliografia "Scriitorii Moldovei Sovietice", urmată de alte cărţi de valoare: "Moldavskaia literatura" (Moscova, 1972), "Istoria, arheologia şi etnografia Moldovei" (1973), câteva fascicole "Critica şi ştiinţa literară" şi "Anul literar" etc. Este autorul a 20 de bibliografii literare, a multor bibliografii inserate în culegeri şi reviste ştiinţifice.

Totodată, Ion Şpac abordează probleme de teorie şi organizare a activităţii bibliografice în republică. Drept mărturie pot servi studiile "Bibliografia — un domeniu importatnt" (1970), "Bibliografia traducerilor artistice" (1976), "Bibliografia literară — mijloc de propagare a cărţii" (1988), monografia "Unele aspecte ale bibliografiei literare moldoveneşti" (1990), variate recenzii şi studii, schiţe despre un şir de scriitori din Basarabia şi Transnistria, publicate în culegeri, dicţionare biobibliografice, calendare, enciclopedii etc.

Anii '90 constituie o etapă deosebită în munca bibliografică şi ştiinţifică a lui Ion Şpac. Domnia sa primul în republică a purces la descrierea analitică a publicaţiilor basarabene din anii 1918-1944, introducând în circuitul ştiinţific materiale valoroase privind cultura, istoria, învăţământul, personalităţile Moldovei dintre Prut şi Nistru. Dealtfel, revistele acestea în puţinile exemplare rămasa s-au aflat la index, savanţii fiind lipsiţi de o sursă bogată şi obiectivă de informare şi documentare.

În 1992 Ion Şpac a finisat un indice bibliografic de proporţii "Revista «Viaţa Basarabiei» (1932-1944)", ce cuprinde 2 850 de descrieri bibliografice. Bibliografia a fost apreciată cu Premiul I la Concursul republican pentru cea mai reuşită lucrare bibliografică (1993), lucrarea fiind solicitată şi aşteptată de literaţi, scriitori, istorici, bibliologi etc. Dar, cu părere de rău, ea se află astăzi doar pe dischetă, nefiind găsit un sponsor pentru a fi tipărită.

La fel de atent şi cu dăruire au fost bibliografiate şi alte reviste: "Din trecutul nostru", "Şcoala basarabeană", "Luminătorul", "Cuvânt moldovenesc" etc.

O viaţă întreagă a simţit fiorul cărţii, presei tipărite. Munceşte şi astăzi din plin. Spuneam undeva despre hărnicia şi seriozitatea Domniei sale. Ştie să aprecieze munca prietenilor şi colegilor. A publicat studii despre Tamara Isac, Parascovia Cojuhari, Vlad Chiriac, Claudia Slutu-Gramă, Alexandru Kidel, despre bibliograful şi jurnalistul basarabean Alexandru David.

Ion Şpac este modelul bibliografului ideal — bun la inimă, competent şi exigent, sfătos şi săritor la nevoie, curios şi dispus să ducă lucrul până la bun sfârşit. Preţuieşte argumentul, detaliul, precizia. Aceste calităţi au fost remarcate de generaţii de studenţi, bibliotecari şi bibliografi din întreaga republică, dar şi savanţi de talia academicienilor Nicolae Corlăteanu şi Haralambie Corbu.

La înaintata vârstă Ion Şpac e vioi, mobil, croieşte planuri şi munceşte cât şapte.

Mulţi ani înainte, sănătate şi noi realizări, dragă prietene şi coleg!

Ion MADAN

„CHESTIUNEA ISRAELITĂ" ÎN PUBLICISTICA LUI B. P. HASDEU ŞI M. EMINESCU

Patericele sfătuiesc să vorbim cu aproapele mai mult în cuvintele Sfinţilor Părinţi, căci nu mică primejdie este a tâlcui din Scriptură. Mulţi însă refuză exegezele, scandalizaţi de unele personaje ale Vechiului Testament. Printre cele mai controversate este chiar unul dintre cei trei patriarhi din care a răsărit poporul lui Dumnezeu — Iacov, numit Israel "pentru că s-a luptat cu Dumnezeu şi cu oamenii şi a ieşit biruitor". (Geneza, cap. 32, v. 28.)

Iacov, cu instinctul lui de înşelătorie, a uzurpat drepturile de întâi născut ale fratelui său Isav, în schimbul unui blid de linte, apoi l-a amăgit pe socrul său din resentiment, şi totuşi "Domnul era cu el" şi îl ajuta în toate.

Leon Bloy, contemporanul lui Eminescu, în cartea sa "Mântuirea prin evrei"[1] vedea "semne tainice ale unei stranii solicitudini" a lui Dumnezeu faţă de acest Iacov neloial numit Israel. De unde şi de ce statutul lui de excepţie între oameni? Ceea ce la alţii se numeşte război, viclenie, păcat, la seminţia lui Israel devine voinţă divină expresă.

"Cere de la Mine şi-ţi voi da neamurile moştenirea ta; şi stăpânirea ta, marginile pământului. Vei paşte pe ele cu toiag de fier; ca pe vasul olarului le vei zdrobi." (Psalmul 2.)

"Şi le-a dat lor ţările neamurile şi ostenelile popoarelor au moştenit." (Psalmul 104.)

Eminescu observa că "deosebirea de a vedea a bibliei iudaice şi concepţiunea celei creştine sunt departe cât cerul de pământ, căci [în vechiul Testament] dăm de o antropomorfizare a calităţilor poporului evreiesc, fanatic şi exclusiv, pe când [în Noul Testament] ne întâmpină spiritul Dumnezeului păcii, îndurării şi iubirii de oameni"[2].

Din aceste motive mulţi s-au întrebat dacă Vechiul Testament îşi are locul în Biblie. Cum poate fi compatibil, în cadrul aceluiaşi psalm 136: "De te voi uita Ierusalime, uitată să fie dreapta mea" cu: "Fiica Babilonului, ticăloasa! Fericit este cel ce va apuca şi va lovi pruncii tăi de piatră"? sau cu Psalmul 108: "Pune peste dânsul pe cel păcătos şi diavolul să stea de-a dreapta lui; când se va judeca să iasă osândit, iar rugăciunea lui să se prefacă în păcat; să fie zilele lui puţine şi dregătoria lui să o ia altul; să ajungă copiii lui orfani şi femeia lui văduvă; să fie strămutaţi copiii lui şi să cerşească; să fie scoşi din curţile caselor lor; să zmulgă cămătarul toată averea lui; să răpească străinii ostenelile lui; să nu aibă sprijinitor şi nici orfanii lui miluitor; să piară copiii lui şi într-un neam să se stingă numele lui..."

Noi, creştinii, suntem oare obligaţi să atribuim lui Dumnezeu cuvintele şi atitudinile care i le-au atribuit Israeliţii? Să ne resemnăm că Dumnezeu ajută doar un popor ales, fără a considera valoarea morală a faptelor lui?

Problema i-a preocupat pe cei care au văzut în Biblie în primul rând un catehism al moralei creştine, nu şi o carte de istorie. Teologii observă însă chiar în Vechiul Testament, printre strigătele de ură şi răzbunare, mesajul senzaţional al profeţilor. Ei, profeţii, încearcă să scoată din mentalitatea evreilor teoria "rasei alese", spunându-le că neamurile, ca şi persoanele, au răspundere înaintea lui Dumnezeu, care le cheamă şi le încredinţează misiuni. Israelul a primit o misiune provizorie — care nu are nimic cu titlul de popor ales ce şi l-a acordat — misiunea de a vesti lumii că în faţa lui Dumnezeu popoarele sunt egale şi au acelaşi drept la dragostea lui. Profetul Isaia îi asigura pe evrei, că Dumnezeu, aplicând regula dreptăţii absolute, ar putea să-i lase să se piardă. În timpuri de prosperitate, Isaia anunţa prăbuşirea lui Israel, ca pedeapsă pentru trufia şi cerbicia sa. Dar, cum se ştie, seminţia lui Israel n-a suportat o asemenea exigenţă de conştiinţă şi l-a tăiat pe Isaia cu ferăstrăul, între doi stâlpi.

Încă de pe atunci, cununa gloriei a căzut de pe fruntea poporului ales, care mai târziu a săvârşit şi crima supremă a deicidului, prin acel "Răstigneşte-l!", devenind din popor ales rasă anatemizată.

Constantin Rădulescu-Motru, comentându-l pe Nietsche, se întreba dacă n-a atins oare poporul lui Israel, tocmai prin Iisus Hristos şi creştinism, "ultima ţintă a setei sale de răzbunare. Să nu facă oare parte din meşteşugul întunecos şi misterios al unei adevărate mari politici de ură — a unei uri prevăzătoare şi calculate — faptul ca Israel însuşi să se lepede de Iisus Hristos ca de un duşman de moarte, pentru ca toată lumea şi mai ales inamicii poporului lui Israel să cadă în această cursă abilă şi periculoasă"[3].

Toate popoarele urăsc, dar ceea ce le-a surprins în ultimele secole a fost ura organizată a evreilor dispersaţi, marea lor politică de ură împotriva creştinătăţii, care a ieşit la iveală cu ocazia revoluţiilor din 1789, 1848 şi 1917, opere ale masoneriei.

Evreii din Franţa sunt primii care obţin, la 1793, în plină teroare, dreptul de cetăţenie într-o ţară europeană. De ce dorinţa de naturalizare a evreiilor a stârnit o atât de mare împotrivire a popoarelor Europei, încât ei au obţinut-o abia în 1848 în Austria, în 1860 în Anglia, în 1867 în Ungaria, în 1870 în Italia? De ce ţările din sud-estul Europei se luptau din toate puterile împotriva acordării de drepturi cetăţeneşti evreilor?

B.P. Hasdeu şi M. Eminescu s-au arătat preocupaţi de această problemă în publicistica lor.

Se ştie că şi paşoptiştii munteni au cerut "emanciparea israeliţilor şi drepturi politice pentru orice compatriot de altă credinţă". Moldovenii însă, puţin contaminaţi de paşoptism, erau îngrijoraţi mai mult de emigrarea evreilor din Galiţia şi Rusia, mult mai intensă în partea de est, "pe acest pământ al Moldovei, înzecit de nenoricit şi înzecit de sfânt, [...] pe ale cărei moaşte sfinte calcă picior străin"[4].

În perioada 1862-1870 B.P. Hasdeu ţinea la Bucureşti conferinţe publice despre pericolul iudaismului. Publicase documente şi comentarii în legătură cu înfiinţarea la Paris, în 1860, de către Crémieux, "Mesia cel modern al iudaismului", a Alianţei Israelite Universale şi despre comerţul fraudulos al evreilor. Deşi avea şi evrei printre strămoşi, Hasdeu scrisese petiţiunea, pe baza căreia Constituţia din 1866, prin articoul 7, prevedea restricţii pentru obţinerea cetăţeniei române de către persoanele străine necreştine.

În ziarul "Traian", Hasdeu analizează felul în care 'chestiunea israelită" începe să se pună succesiv guvernelor din România, într-o "atmosferă politică jidovească"[5] prin care presa controlată de evrei asfixia opinia publică. Filipicele lui Armand Lévy din "Israelitul român" împotriva lui Ioan Brătianu sunt citate abundent, în scopul edificării românilor asupra caracterului intenţiilor celor ce-şi doreau cetăţenia română.

În Rusia, unde erau milioane de evrei, lipsiţi desigur de drepturile de cetăţeni, ţarul Alexandru II scotea, în 1870, un ucaz, prin care obliga numai evreii să servească în armată timp de 30 de ani. Hasdeu observă că Alianţa Israelită Universală nu protesta. Ca şi cum din neglijenţă, imperiile vecine, rus şi austro-ungar deveniseră foarte coruptibile la graniţă, permiţând evadarea pe teritoriile româneşti a evreilor care fugeau de serviciul militar. Pe timpul lui Mihail Sturza, invazia evreilor în Moldova era aşa de îngrijorătoare, încât Divanul le-a interzis aşezarea la ţară şi debitarea de băuturi alcoolice[6].

Pe de altă parte, în urma unui ucaz din 1830, care scutea de serviciu militar pe evreii plecaţi din Rusia în Basarabia, populaţia acestei provincii ajunsese să prezinte înfăţişarea a două rase suprapuse: orăşeni evrei şi ţărani români. Lucien Romier, un călător străin prin România anilor treizeci ai secolului XX, constata că "Lemberg, Cernăuţi şi Chişinău sunt principalele centre de aglomerări evreieşti"[7].

Este incredibil că ministrul de interne de pe timpul lui Eminescu, M. Kogălniceanu, cunoscând aceste realităţi, răspundea la plângerile românilor împotriva evreilor prin trimiterea din partea guvernului a "faimosului Armand Lévy şi a marelui rabin din Bucureşti peste Milcov, ca să cerceteze, cu imparţialitate, starea evreilor de acolo... şi dacă românii au sau nu dreptate"[8]. Acelaşi ministru, atacat virulent de Hasdeu în toată etapa "Traian" a ziaristicii sale, dăduse ordin de colonizare în zona Bolgrad a evreilor Basarabiei, întrecându-i prin asta chiar şi pe muscali, "care s-au străduit totdeauna să dezromânească gurile Dunării, răpind naţionalităţii noastre însemnătatea topografică, una din raţiunile diplomatice cele mai ponderoase ale existenţei noastre în curs de secoli"[9].

O declaraţie, făcută în 1869 de Kogălniceanu, în parlament, îl determină pe Hasdeu să-l întrebe: "D-l ministru de interne face el oare parte din redacţiunea «Israelitului român?»" Ministrul respectiv "ameninţase naţiunea cu satisfacerea tuturor dorinţelor jidoveşti prin o jidovească interpretare a Constituţiunii. [...] Prin urmare, vagabonzii din Palestina trebuie emancipaţi repede, din virgulă-n virgulă..."[10]

În acel an Hasdeu constata că în România erau deja 500 de mii de evrei vagabonzi, iar în Bucureşti natalitatea lor întrecea de două ori mortalitatea.

"Chestiunea israelită" este preluată în publicistica lui Eminescu în timpul războiului pentru independenţă din 1877-1878.

După un război victorios, alături de ruşi, împotriva turcilor, aliatul îi cerea României să renunţe la Basarabia, iar puterile europene, prin art. 44 al Tratatutului de la Berlin, îi cereau împământenirea evreilor care invadaseră România, "alungaţi de persecuţii ori de stricta organizare a statelor vecine"[11]. De fapt, unele puteri europene, condiţionând recunoaşterea independenţei Serbiei, României şi Muntenegrului, prin încetăţenirea evreilor, se străduiau să scape singure de "chestiunea israelită". Austria, Rusia şi Turcia au recunoscut individual independenţa României, fără condiţii. Franţa, reprezentată prin francmasonul Wadington, cerea cu insistenţă încetăţenirea tuturor evreilor din România. Articolul 44 al tratatului cerea revizuirea Constituţiei din 1866, prin abrogarea articolului 7.

Eminescu scria despre aceasta, la 20 februarie 1879: "Am ajuns a ni se impune din afară, prin străine legi organice pentru ţara noastră proprie, [...] prin tratate internaţionale să ni se dicteze cu sila lucruri pe care nu ni le-a dictat Baiazid"[12].

Articolul 44 al Tratatului nu era însă obligatoriu pentru România. Neadmițându-l, "independența României este un fapt care există, recunoscut sau nerecunoscut fiind de toate puterile"[13]. Eminescu scoate în evidență însă intenția guvernului român de a rezolva problema anume în sensul articolului 44, introdus la sugestia Alianței Israelite Universale, numită de poet și "a opta putere în Congresul de la Berlin". Eminescu învinuiește pe unii oameni politici români de complicitate cu societățile evreiești oculte.

Încă în 1876, Eminescu scria despre Alianța Israelită, considerând-o "fructul copt al lungii dezvoltări talmudiste a poporului evreu". Despre Talmud scrie: "un îndreptar al constituirii evreilor ca stat în stat, îndreptarul organismelor de solidaritate națională care-i caracterizează pe evrei"[13]. Alianța Israelită era definită ca "o Internațională curat ebraică, ce făcea din fiece evreu o chestiune internațională"[14].

La 27 august 1876, "Timpul" publică o corespondență din Londra despre "cedarea de către Turcia a unei părți din Palestina drept plată numeroșilor săi creditori evrei din Anglia". O societate de evrei englezi, francezi și austrieci, "Chwedalla", cerea de la Poarta Otomană întreaga Palestină, în schimbul unui capital de 8 milioane lire sterline, dar nu s-a acceptat.

La sfârșitul aceluiași an (1876), Alianța Israelită a hotărât să organizeze la Paris o conferință a asociațiilor Israelite din Europa, cu scopul de a asigura și evreilor din Turcia drepturile ce trebuia să li se acorde populațiilor creștine și pentru a discuta cu ușile închise despre articolul 7 al Constituției României.

După Hasdeu, acum e rândul lui Eminescu să constate efectul toleranței religioase și al ideologiei liberale în România. De la 1848 și până în 1879 evreii, de la 30 de mii, se înmulțiseră prin imigrație până la 600 de mii. "Concedem că între aceștia va fi unul la sută care să producă ceva prin sine și să țină la țară și la popor, dar când în țară avem 700 de mii de lucrători care produc — țăranii — nu înțelegem alături cu aceștia 600 de mii de speculanți ai productelor, încât fiecare evreu să trăiască din precupețirea muncii unui singur țăran român [...] Că noi nu suntem Domnul Sabaot care voia pentru un drept să cruțe Sodoma..."[15]

În Moldova, care fusese de sute de ani azil de toleranță pentru evrei, nu era oraș în care aceștia să nu formeze majoritatea sau, cel puțin, jumătatea populației. Împământenirea lor îi părea lui Eminescu drept "o calamitate publică". "Dacă toți evreii [...] vor căpăta deplinătatea drepturilor civile, Moldova nu mai are de trăit decât 10 ani, Țara Românească treizeci poate"[16].

Eminescu citează chiar ziarul liberal "Românul", care scria, încă din august 1877, în legătură cu "invazia evreilor ruși, care vin în urma armatelor ca niște cârduri de corbi așezați pe câmpiile în care acele s-au luptat"[17]. Sub firma Societății pentru aprovizionarea armatelor ruse, evreii făceau mari afaceri din speculație. Ceea ce procurau pe mai nimic, pe chitanțe fără nici o acoperire, de la populația românească, vindeau la prețuri enorme armatei rusești. Profitau deci de greutățile prin care trecea armata țării care-i găzduia. Rusia nu ezită să aplice legea talionului și închide granița pentru evrei, făcându-i "cadou" României. Despre unul dintre aceștia Eminescu a scris amănunțit, în anii războiului pentru independență, ca despre pagina lui cea mai neagră. Guvernul român, după ce refuzase rechizițiile convenite cu guvernul rus, le acorda totuși unui particular, evreu rus, bancherului Warszawsky care a dat mită. Acesta, pe un ger de crăpau lemnele, trecea țăranii români din 8 ținuturi, cu carele încărcate, peste Dunăre, până la poalele Balcanilor, de unde nu s-au mai întors decât cu brațele degerate și cu vitele bolnave, care au întins boala lor (epizootia) asupra țării întregi, paralizând agricultura[18].

Urmărind comportamentul evreilor din România, Eminescu trăgea concluzia că aceștia ne lasă privilegiul exclusiv de debitare de palavre politice, numai să poată ei cumpăra moșiile statului și cele particulare, să pună mâna, în orașe și sate, pe orice negoț și orice industrie, într-un cuvânt, să aibă toate drepturile civile ale românului, fără a avea neplăcuta datorie de a servi în armată"[19].

Cum proprietatea rurală este un drept politic al celui care devine cetățean al țării, Eminescu se temea că "emanciparea spontană a evreilor din România ar avea de rezultat o revoluție în toate raporturile de posesiune"[20]. Nemaivorbind de faptul că, obținând drepturi de proprietari, evreii dobândeau și direcția în alegeri.

Marile migrații evreiești din timpurile moderne, cu toate lozincile pe care le-au vehiculat privitor la drepturile omului, "au contribuit în chip diabolic la decăderea făpturii umane, cu deosebire în secolul XIX, când puterea lor corupătoare a izbucnit cu atâta violență" scrie Leon Bloy. Profesorul universitar de la Ierusalim Israel Shahak le-a reproșat chiar o "atitudine feroce antițărănească", atitudine confirmată de documente depistate prin sinagogi. Iată ce afirmă, la 1896, rabinul Reichor din Praga: "În numele justiției sociale și a egalității, vom împărți marea proprietate la țărani; care fiind lipsiți de mijloace de exploatoare, se vor adresa nouă, devenind datornicii noștri, iar capitalurile noastre făcându-se stăpâne, noi vom fi marii proprietari și puterea va fi a noastră".[21]

Eminescu demonstra prin studiul său *Chestiunea israelită*, publicat în lunile mai și iunie ale anului 1879, care au fost rezultatele acestui experiment în Imperiul Austro-Ungar. În prima parte a studiului, *Uzura*, el populariza cercetările făcute de prof. Platter de la Universitatea din Cernăuți. Galiția și Bucovina, unde țăranii dobândiseră, în urma legilor din 1848 și 1855,

dreptul la proprietate, în timp ce, aproape concomitent, se înlătura legea contra uzurii (dobânzii), dându-li-se evreilor dreptul de a avea imobile.

Această parte a studiului ne interesează îndeosebi pentru actualitatea sa. "Sub regimul libertății s-au produs fapte care dovedesc că indivizii fiind lăsați pradă concurenței universale, libertatea nu folosește decât celor puțini și abili", scria Eminescu. Țăranul e o ființă cu totul nedezvoltată sub raport moral și intelectual, care are trebuință de ajutor față mai ales cu speculantul rafinat"[22]. Întrucât ultimul alegea ca loc de predilecție pentru contractarea datoriilor cârciuma, țăranii încheiau afaceri cu dobândă de la 20% la 80%. Până la urmă, creditorul îl despoaie pe debitor de averea imobiliară și-l expropriază pe țăran pe cale legală. Din cei 1 189 de debitori expropriați în 1876-1877, 1 059 erau români și ruteni. Din cei 702 de creditori care au urmărit în 1877, 572 erau israeliți și 130 erau creștini, iar printre creștini mulți evrei care se dădeau drept germani. Consecințele nefaste ale libertății care s-a dat evreilor, de a practica dobânda ca o profesie, au fost:

1) Această practică a corupt în oameni conștiința dreptului. Închisorile erau pline de mici proprietari, în primul rând.

2) 800 de mii de imobile țărănești din Galiția au fost vândute silit, când Galiția avea vreo 3 milioane de locuitori cu evrei cu tot. Asta însemna "totalitatea capilor de familie creștini, un popor întreg dezmoștenit, pe cale de a-și părăsi vetrele străbune spre a emigra în America. Iată rezultatele fioroase ale dominației evreilor în Galiția"[23].

În partea a doua a studiului Eminescu arată rezultatele uzurii în România, sub regimul libertății aduse de Legea rurală, "libertate deplină de daraveri". Sunt bucățile antologice ale publisticii eminesciene despre speculanții israeliți cârciumari și prăvăliași, "pricina dărâmării materiale a locuitorilor". În România li se îngăduise a lua moșii în arendă, dar nu puteau cumpăra bunuri imobiliare. Temerea era că, odată împământeniți, aceștia "vor lua în mâini proprietatea de mijloc, ai cărei arendași sunt deja, iar neamul românesc ar ajunge cu desăvârșire proletar"[24].

Partea a III-a a studiului, *Industrie și comerț*, este dedicată guvernanților liberali, care au îngăduit străinilor, mai ales israeliți, să constituie o pătură de industriași și comercianți. "Dacă la 1835 nu era încă la Iași, pe Ulița Mare, nici un negustor evreu, la 1876 mai că nu se găsea acolo un negustor creștin"[25].

Din 63 de ramuri industriale arătate pe anul 1848, numărul israeliților era mai mare în 17 ramuri. Cu precizarea că românii constituiau majoritatea în industrii ostenitoare și puțin lucrative.

O gloată inconștientă de evrei fugiți din Galiția, fără a fi pregătită, organizată și sprijinită financiar pentru un scop bine precizat, n-ar fi ajuns la asemenea rezultate. Eminescu repetă mereu, criticând calapoadele "americaniste" implantate de liberali: "Vi s-a părut prea grea dominația boierilor noștri români. Ei bine, veți avea de acum dominația banului internațional, o domnie străină impusă de străini"[26].

Pentru contrast, în partea a IV-a a studiului, Eminescu arată cât de prudenți au fost legiuitorii din Prusia, pregătindu-i pe evreii de acolo zeci de ani pentru admiterea la exercițiul unor drepturi. Protejarea populației creștine era atât de fățișă, încât, chiar și după 1848, evreii erau excluși de la vreo 18 meserii, care cereau o deosebită încredere publică. Deși declara că supușii evrei au aceleași drepturi și îndatoriri ca și cei creștini, legea Prusiei preciza că evreii "nu pot ocupa la universități decât oarecari catedre anume indicate; nu pot fi admiși ca membri ai senatului universității și nu pot conduce și supraveghea treburile cultului și instrucțiunii creștine; nu pot ocupa nici o funcțiune a statului sau a comunei care ar consista în exercițiul unei puteri judecătorești, polițienești sau executive, evreii nu sunt admiși la exercițiul unor drepturi politice, de a fi alegători sau aleși; sunt excluși de la exercițiul unor drepturi onorifice etc."[27]

Eminescu demonstra falsitatea teoriei, pe care se sprijinea Alianța Israelită, că ar exista români israeliți de confesiune mozaică. Și în Austro-Ungaria maghiarii mistificau realitatea, afirmând că există maghiari de grai român, sârb, slovac. Eminescu numea aceste declarații "minciuni etnologice". Ei singuri se numeau nu "români evrei", ci "evrei români", "evrei nemți" etc., iar cei din România nu vorbeau românește. "Dacă numărul lor ar fi neînsemnat sau dacă, mare fiind, ar fi asimilabili, atunci chestiunea n-ar fi gravă. Dar a face loc în sânul nostru unei națiuni străine, care constituie prin organizarea ei un stat în stat, ar fi a ne face jertfa unei mistificațiuni, a unei minciuni etnologice."[28]

Reproșându-le marilor puteri că "judecă foarte drept când e vorba numai de evreii lor", considerându-i străini neasimilabili, Eminescu găsește motivată și neîncrederea românilor în evrei. Nu trecuse mult de la serbarea de către evreii din Bucovina a o sută de ani de la răpirea acestei provincii de către austro-ungari. "Până și ungurii își închipuiau, într-un rând, o stăpânire a Moldovei prin evrei și ceangăi, pentru că știau că evreul s-ar asocia cu oricine împotriva poporului român."[29]

În câteva articole, poetul comentează în aceiași termeni legătura evreilor din România cu Alianța Israelită, acea "internațională curat ebraică", cu filiale în America, Anglia, Astro-Ungraia, Italia, care pretinde că evreii de pretutindeni sunt oprimați: "În loc ca acești indivizi să fie transportați cu dorobanți peste graniță, ca o specie de spioni și de agenți provocatori ai unei societăți internaționale organizate contra existenței statului român, ei se plimbă prin București..."[30].

La 4 octombrie 1879, după ce M. Kogălniceanu îşi dădea demisia din Ministerul de Externe, din cauza articolului 7 al Constituţiei, iar primul-ministru I.C. Brătianu anunţase că se retrage de la putere "dacă nu vom primi soluţia Alianţei Israelite", în şedinţa Camerei Deputaţilor majoritatea s-a pronunţat împotriva proiectului guvernului. Aceştia erau "revizionistii condiţionali" ai art. 7 al Constituţiei, cei care au făcut ca acest articol să permită Parlamentului să naturalizeze colectiv numai pe evreii care au participat la războiul pentru independenţă. La 20 octombrie 1879 Eminescu scria că, în ajunul acordului privind revizuirea articolului 7, membri importanţi ai partidului guvernamental umblau să înfiinţeze birouri de împământenire pentru afaceri lucrative cu cei 888 de evrei înscrişi pe liste.

Parlamentul României a încetăţenit, de-a lungul anilor, zeci de mii de evrei, chiar dacă aceştia n-aveau drept de cetăţenie în România. Era suficient să se adreseze individual petiţii însoţite de "certificat de onestitate relativă".

Ceea ce nu consemnează Eminescu, în încheierea acestui episod din istoria noastră, este curajul deputatului francez Louis Legrand care a vorbit în favoarea României, sfidându-l pe Waddington şi cerând ca Franţa să urmeze exemplul Turciei, Austriei, Rusiei şi Italiei, care-i recunoscuseră independenţa. Astfel a fost curmat amestecul Alianţei Universale Israelite în treburile interne ale României.

Şi Emil Cioran a avut unele opinii în problema evreiască, înainte ca statul naţional al evreilor să se constituie. Cioran considera că "de câte ori un popor ia conştiinţă de sine însuşi, intră în conflict cu evreii" şi că "nu există decât soluţii naţionale problemei evreieşti, care rezolvând-o într-un loc, n-o fac mai puţin complicată pentru restul omenirii".

Meritul statelor europene este de-a fi emancipat totuşi comunităţile evreieşti migratoare, care învăţând limbile naţiunilor care le-au primit în sânul lor, s-au pus, ca cetăţeni, sub scutul legilor statelor respective.

După primul război mondial guvernul britanic a promis Palestina drept "cămin naţional pentru evrei", anul 1918 fiind, astfel, marcat şi de ideea sionismului, după ce visul reîntregirii devenise o realitate pentru popoarele subjugate de imperiile austro-ungar şi rus.

O istorie a secolului XX de Eric Hobsbawm, tradusă din engleză şi tipărită recent la Chişinău, atrage atenţia cititorului prin felul în care sunt puse în lumină victimele eterne ale omenirii, evreii. Din perspectiva autorului, conflictele interetnice din Europa ultimului deceniu al sec. XX sunt consecinţele previzibile, "puii bătrâni ai Tratatului de la Wersailles", care ar fi împărţit Europa după gustul lui Wilson. România, după "istoria" lui E. Hobsbawm "a fost mărită enorm, dublată prin adăugări din teritoriile austriece şi ale Basarabiei exruseşti. La fel — scrie autorul — au avut de câştigat Polonia şi Italia, state cioplite din Imperiile rus şi austro-ungar"[31]. În schimb "loialul" istoric nu observă câte probleme a generat acordarea drept "cămin naţional pentru evrei" a Palestinei şi "cioplirea" Israelului pe suferinţele unor naţiuni vechi, care nici acum nu se resemnează cu pierderea căminului lor naţional.

În ce priveşte evreii din România, Erza Mendelsohn, într-un studiu dedicat în mod special evreimii din Europa Centrală şi de Est, constata în 1987: "Este o ironie că România, care a refuzat să-şi emancipeze cetăţenii evrei înainte de primul război mondial, [...] s-a dovedit a fi un loc mai sigur pentru evrei decât Ungaria, Polonia, Chehoslovacia şi Statele Baltice"[32].

După primul război mondial, cu ajutorul articolului 7 din Protocolul Special, impus României de marele puteri occidentale, a început o adevărată colonizare cu evrei.

Conform recensământului din 1930 cei aproximativ 700 de mii de evrei, care formau 4% din populaţia României[33], erau răspândiţi în toate provinciile. Cifrele, rotunjite, sunt iarăşi cele care îi dau dreptate lui Eminescu: în Basarabia erau 205 mii de evrei, în Moldova — 159 de mii, în Bucovina — 92 de mii, în Maramureş şi Crişana — 89 de mii, în Muntenia — 87 de mii, în Banat — 11 mii, în Dobrogea — 4 mii, în Oltenia — 3 mii.

Pe timpul lui Carol al II-lea, forţele oculte din Occident, prin Finaly, preşedintele Băncii "de Paris et de Pays-Bas", îi cer primului-ministru I.G. Duca dizolvarea Gărzii de Fier şi acordarea cetăţeniei române unui număr de 300 de mii de evrei fugiţi din Germania după venirea la putere a lui Hitler şi care erau în special comunişti[34].

Astfel că în anul 1938 evreii controlau 80% din băncile României, 70% din comerţ, 60% din industrie şi peste 50% din profesiunile libere[35].

În Vechiul Regat 50, 1% din evrei îşi însuşiseră limba română, iar 4,6% dintre aceştia s-au asimilat şi etniceşte. Din numărul evreilor basarabeni identificaţi prin religie în timpul recensământului s-au declarat ca aparţinând naţiunii etnice evreieşti 99, 3%, iar limbii materne idiş 97,5%[36]. (După 1990, pentru a nu schimba cumva caracterul conservativ al evreilor din provincia noastră, Republica Moldova Ion a absolvit — singura dintre fostele republici sovietice — a luat sub ocrotirea sa limbile idiş şi ivrit.)

Evreii din vestul României s-au comportat ca şi evreii din est: s-au dat mereu de partea adversarilor neamului românesc pentru a confirma bănuielile lui Eminescu privind loialitatea lor. "Până la primul război mondial, 80% din populaţia evreiască din Transilvania a fost de limbă maghiară."[37] Comunităţile evreieşti erau păstorite de absolvenţi ai Seminarului Rabinic de la Budapesta. După Unirea din 1918, personalităţile de

origine evreiască din Transilvania, ca Eugen Ianovics, directorul Teatrului Maghiar din Cluj, redactori-şefi ai unor cotidiene, zeci de ziarişti evrei din acea provincie au militat pentru interesele minorităţii maghiare din România. Şi asta după ce primul pogrom antievreiesc din zona central-europeană l-au dezlănţuit ungurii la 1848, după care comunitatea israelită, speriată, a transferat Sabatul duminica. "Pentru mine a rămas o dilemă — scrie Titus Popovic — nelămurita dragoste tenace, deşi neîmpărtăşită, a evreimii transilvane faţă de un maghiarism care o respingea contondent, încă din zorii nesiguri ai epocii moderne."[38]

Scriitorul evreu din România interbelică Mihail Sebastian (Iosef M. Hechter), opozant al revizionismului maghiar şi apărător al valorilor româneşti, ca şi Felix (Fraim) Aderca, intelectuali care s-au arătat capabili de simbioză culturală şi chiar admiratori ai lui Corneliu Zelea Codreanu, au fost preocupaţi nu numai de soarta evreului şi drepturile lui, ci şi de analiza psihologiei poporului evreu. Romanul *De două mii de ani* al lui M. Sebastian, dezbătut amplu în epocă, lansa teoria fatalităţii suferinţei istorice a lui Iuda. "Nodul gordian era nu atât rezolvarea problemei evreieşti prin asimilare, prin lupta de clasă sau prin sionism. Problema reală era de a şti dacă tragismul istoriei exterioare era cauza situaţiei atât de singulare a evreului în lume, sau dincolo de istorie exista o metaistorie responsabilă de suferinţa metafizică evreiască"[39], Mihail Sebastian nu explică această suferinţă prin deicid şi neasimilare de către evrei a creştinismului, nici prin contribuţia masivă a evreilor ca agenţi internaţionali în opera de instaurare a comunismului, nici prin ambiţiile diabolice ale plutocraţiei masonice, structurată tot din elemente evreieşti aliate cu cele de extremă stânga.

Fiinţa naţională românească, de-a lungul secolelor, a fost atacată din aceste direcţii, şi Eminescu, conştient că nu are dreptul să fie lipsit de prevedere, s-a angajat cu toată capacitatea intelectuală în apărarea ei: "Trebuie neapărat să ţinem seama de calităţile şi defectele rasei noastre, de predispoziţiile ei psihologice de câte ori croim legi generale". Basarabia ocupată, unde legile au exploatat defectele autohtonilor, arată acum aşa cum prevestea Eminescu în publicistica sa: "...populaţia agricolă va da mereu înapoi prin stingere, încât n-ar fi departe epoca în care n-am mai avea decât oraşe străine într-un deşert românesc"[40].

Nina NEGRU

NOTE

1. Bloy, Leon. Mântuirea prin evrei. Iaşi, 1993, p. 56, 43.
2. Eminescu, Mihai. Opere complete. Vol. X. Bucureşti, 1898, p. 186.
3. Rădulescu-Motru, Constantin. Personalismul energetic şi alte scrieri. Bucureşti, 1984, p. 147.
4. Supra 2, p. 257.
5. Hasdeu, Bogdan Petriceicu. Publicistica din ziarul "Traian", 1869-1870. Chişinău, 1998, p. 320.
6. Supra 2, p. 301-306.
7. Romier, Lucien. La răspântia imperiilor moarte. De la Dunăre la Nistru. Bucureşti, 1998, p. 92.
8. Supra 5, p. 157.
9. Supra 5, p. 156.
10. Supra 5, p. 51-52.
11. Supra 2, p. 286.
12. Supra 2, p. 191.
13. Supra 2, p. 282.
14. Eminescu, Mihai. Opere complete, vol. IX. Bucureşti, 1998, p. 136.
15. Supra 14, p. 281.
16. Supra 2, p. 272.
17. Supra 14, p. 419.
18. Supra 2, p. 219, 223, 260.
19. Supra 2, p. 262.
20. Supra 2, p. 294.
21. Theodoru, Radu. Nazismul sionist. Bucureşti, 1997, p. 27.
22. Supra 2, p. 239-240.
23. Supra 2, p. 256.
24. Supra 2, p. 302.
25. Supra 14, p. 402.
26. Supra 2, p. 191.
27. Supra 2, p. 255.
28. Supra 2, p. 292.
29. Supra 14, p. 303.
30. Supra 2, p. 267.
31. Hobsbawm, Eric. O istorie a secolului XX. Era extremelor. 1914-1991. Chişinău: Editura Cartier, 1999, p. 42.
32. Manuilă, Sabin; Filderman, Wilhelm. Populaţia evreiască din România în timpul celui de-al doilea război mondial. Iaşi, 1994, p. 30.
33. Supra 32, p. 60.
34. Buzatu, Gh.; Ciucanu, C.; Sandache, C. Radiografia dreptei româneşti: 1927-1941. Bucureşti, 1996, p. 370.
35. Supra 34, p. 369.
36. Supra 32, p. 40, 48.
37. Weinberger, Moshe Carmilly. Istoria evreiolr din Transilvania (1623-1944). Bucureşti, 1994, p. 135-136.
38. Popovici, Titus. Disciplina dezordinii (roman memorialistic). Bucureşti, 1998, p. 123.
39. Müller, Florin. Lumea evreiască şi valorile occidentale în România interbelică. O analiză de caz: Mihail Sebastian. În: Tribuna, 1994, nr. 45-46 (4-16 n.).
40. Supra 2, p. 301.

MIHAI EMINESCU ÎN LITERATURA DE REFERINŢĂ RUSĂ

Cercetătorii literari de la Chişinău care s-au ocupat de viaţa şi opera Luceafărului poeziei noastre au abordat şi spinoasa, pentru epoca totalitarismului, problemă — Mihai Eminescu şi Rusia.

Cum însă publicistica marelui poet, în special cea politică, prin care condamna vehement expansionismul rus şi raptul mişelesc de la 1812 al Basarabiei, era interzisă, această abordare nu putea să aibă decât un caracter unilateral, tendenţios, mai mult propagandistic decât ştiinţific. Pentru a compensa, într-un fel, lipsa de argumente, exegeţii noştri dădeau alte dimensiuni unor lucruri banale, lipsite de orice importanţă.

Astfel, s-a exagerat până la absurd pretinsa admiraţie a lui Eminescu faţă de creaţia lui A. Puşkin; elogiile aduse pieselor lui N. Gogol şi presupusa cunoaştere a operei lui M. Lermontov, din care poetul nostru ar fi împrumutat mai multe subiecte literare.

Într-un ziar din Moldova Sovietică s-a afirmat chiar că M. Eminescu, şi alţi scriitori români născuţi la răsărit de Carpaţi, ar fi colaborat cu regularitate în presa periodică rusă. ("În noua sa lucrare autorul a acordat cea mai mare atenţie scriitorilor clasici moldoveni Costache Negruzzi, Vasile Alecsandri, Alexandru Hâjdeu, Bogdan Petriceicu-Hasdeu şi Mihail Eminescu"). E vorba *de colaborarea lor* (subl. ne aparţine E.C.) în presa peroidică rusă în sec. XIX (vezi: *Legăturile literare ale popoarelor-fraţi.* În: Chişinău. Gazetă de seară, 1984, 24 apr.). Asemenea enormităţi se întâlneau aproape în toate studiile închinate poetului. Ele aveau sarcina de a confirma o imaginară prietenie de veacuri între moldoveni şi ruşi şi de a arăta influenţa binefăcătoare exercitată, chipurile, de literatura rusă asupra literelor româneşti.

Atare "contribuţii" însă, preluate şi exploatate mai târziu de propaganda oficială, aveau să ne aducă mari deservicii, prejudiciindu-ne mult imaginea.

Am făcut această lungă, dar necesară introducere, pornind de la Chişinău spre centrul politic al Rusiei, amintind în treacăt că şi la Bucureşti s-a plătit într-o vreme un asemenea tribut literar fratelui mai mare, ce e drept în proporţii mai rezonabile.

Dar să trecem la subiect şi să vedem ce s-a scris în realitate despre M. Eminescu şi cum a ajuns cititorul rus să-i cunoască opera. Vom urmări pentru aceasta literatura de referinţă, manualele de literatură universală şi traducerile din opera poetului.

Astfel, până la "Revoluţia" din octombrie cea mai competentă şi des utilizată sursă era *Dicţionarul enciclopedic* a lui F. Brockhaus şi I. Efron, editat în capitala Imperiului Rus. În vol. 80 al acestui dicţionar (1904) poetul nostru este prezentat în felul următor:

"Eminescu Mihai (1849-1889) — scriitor român. Ataşându-se unei trupe de actori provinciali, el a cutreierat pământurile româneşti, întâmpinând mari greutăţi. Mai târziu şi-a desăvârşit învăţătura, studiind limbile clasice şi filozofia. Viaţa zbuciumată şi zguduirile sufleteşti au contribuit la dezvoltarea bolii ereditare şi deja în 1883 M. Eminescu dă primele semne de alienaţie. Internat într-o clinică, mai întâi la Bucureşti, apoi la Viena, el a continuat să lucreze, dar operele sale din această perioadă tipărite în «Fântâna Blanduziei» se deosebesc prin caracterul lor melancolic şi dezvăluie o slăbire tot mai mare a forţelor sale mintale. El a murit într-un ospiciu din Bucureşti. Eminescu a scris poezii, câteva nuvele şi mai multe articole politice. Ultimele articole scrise în calitatea sa de redactor la revista «Timpul» sunt pătrunse de idei conservatoare. Dintre nuvelele sale pe primul loc se află «Făt-Frumos din lacrimă» şi «Sărmanul Dionis», ele prezentând o îmbinare între visările metafizice şi descrierile realiste. Unele pagini sunt de o mare frumuseţe şi constituie parcă spovedania autorului. Celebritatea lui M. Eminescu se datorează poeziilor sale. În cele de început e un mare patriot, neavând idei pesimiste. Conţinutul poeziilor din perioada vieneză, când el era de acum bolnav, este foarte variat — cântece de dragoste, elegii, bucăţi în stil popular. Deosebit de bune sunt satirele şi sonetele lui, considerate de unii critici drept cel mai bun din tot ce s-a scris româneşte." Am reprodus acest articol în întregime, deoarece este, poate, unica informaţie apărută în ruseşte până la 1917.

Un distins istoric literar a calificat-o drept "ce-a dintâi judecată critică de valoare formulată de un străin despre M. Eminescu" (vezi: Osadcenco, Ion. *Relaţii literare moldo-ruso-ucrainene* în sec. XIX. Chişinău, 1977, P. 281.). Cu tot respectul pentru regretatul savant, nouă ni se pare puţin părtinitoare şi incompletă această schiţă.

Autorul îşi începe expunerea cu peregrinările poetului, apoi insistă prea mult asupra bolii şi a locului morţii lui M. Eminescu, or nu acestea ar fi lucrurile cele mai importante din biografie. Nu se face o

1850 • Anul Eminescu • 2000

LUCEAFĂRUL

A fost odată ca-n poveşti,
A fost ca niciodată,
Din rude mari împărăteşti,
O prea frumoasă fată.

Şi era una la părinţi
Şi mândră-n toate cele,
Cum e Fecioara între sfinţi
Şi luna între stele.

Din umbra falnicilor bolţi
Ea pasul şi-l îndreaptă
Lângă fereastră, unde-n colţ
Luceafărul aşteaptă.

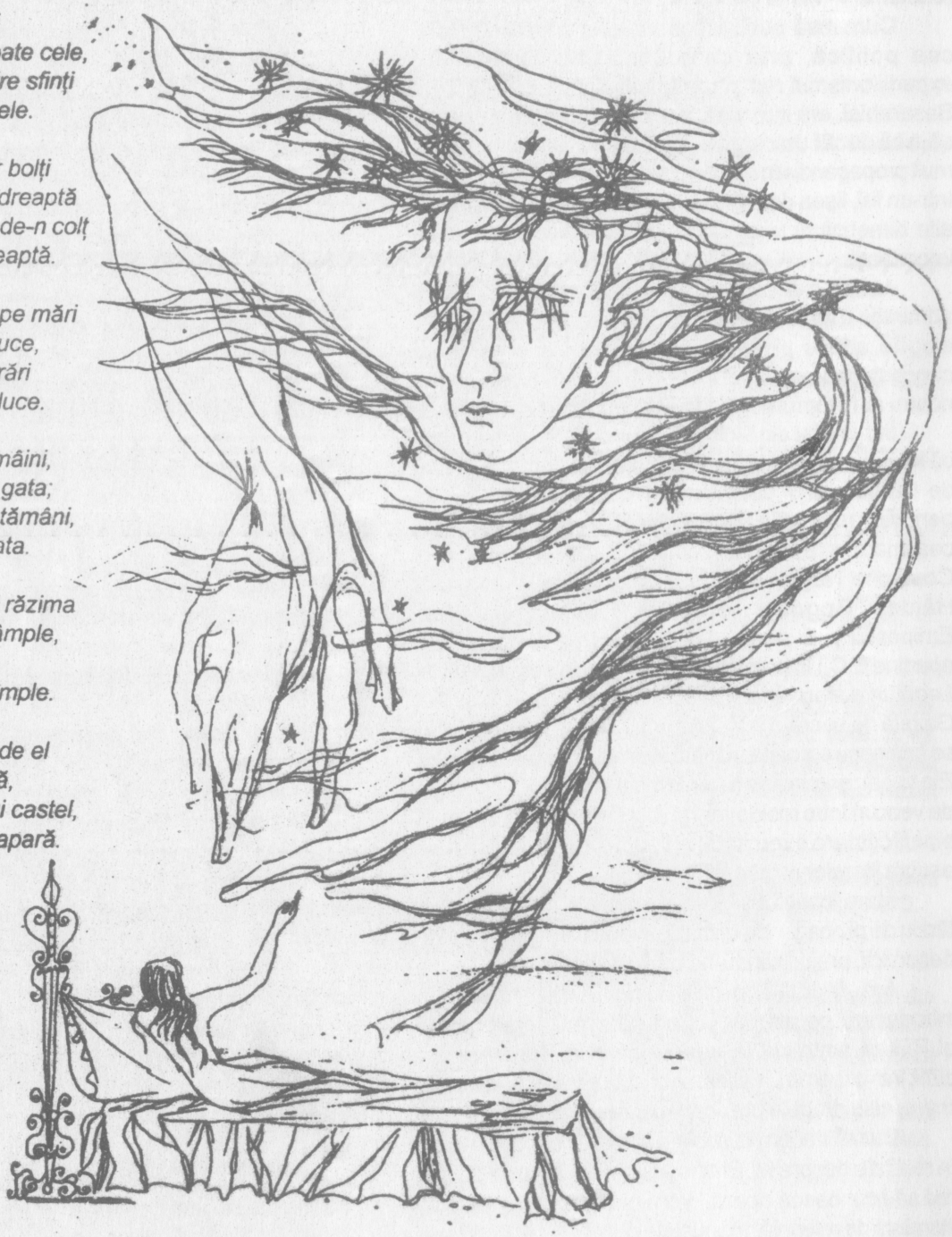
Privea în zare cum pe mări
Răsare şi străluce,
Pe mişcătoarele cărări
Corăbii negre duce.

o

Îl vede azi, îl vede mâini,
Astfel dorinţa-i gata;
El iar privind de săptămâni,
Îi cade dragă fata.

Cum ea pe coate-şi răzima
Visând ale ei tâmple,
De dorul lui şi inima
Şi sufletu-i se împle.

Şi cât de viu s-aprinde el
În orişicare sară,
Spre umbra negrului castel,
Când ea o să-i apară.

caracterizare de ansamblu a operei sale, nu se citează titlul nici unei poezii măcar.

Afirmaţia despre conţinutul variat al operei tocmai în perioada de criză sufletească a poetului nu are nici ea acoperire. Se creează impresia că autorul a cules nişte date disparate despre poet fără a le putea închega într-un tot întreg şi a da cititorului o imagine mai completă şi mai aproape de adevăr.

Din păcate, *Marea enciclopedie sovietică* (ed.I, vol. 64, Moscova, 1933) îl prezintă pe Eminescu mult mai searbăd, consacrându-i doar câteva rânduri. De la bun început se subliniază că, de fapt, *Eminescu* este "pseudonimul" lui Eminovici. Nu se dau nici un fel de date biografice cu excepţia anilor de viaţă. Informaţia este extrem de politizată, poetul ar fi un reprezentant timpuriu al intelectualităţii raznocine (alta ca origine socială decât cea provenită din clasa nobilimii), intelectualitate, care, deşi servea boierimea, făcea totuşi frondă împotriva ei şi a stării jalnice în care se afla această clasă, îi contrapunea propriul ei trecut idealizat, iar mai apoi: "În poezia (sic!) «Împărat şi proletar» M. Eminescu îşi exprimă convingerea că omenirea totdeauna se va diviza în stăpâni şi sclavi, iar în pretenţiile «plebei» de a lua puterea el vede un pericol pentru cultură. La sfârşitul carierei sale poetice M. Eminescu scrie poezii pătrunse de ideile filozofice ale lui Schopenhauer, propăvăduind nirvana". Aceasta e tot ce putea da referitor la M. Eminescu o enciclopedie sovietică pentru aproape un sfert de veac. Ce e drept, în alt volum al acestei enciclopedii (vol. 37) numele poetului se mai pomeneşte o dată în treacăt, de data aceasta menţionându-se că el şi-ar fi publicat poeziile în revista "Luceafărul", confuzie evidentă cu titlul operei sale capitale.

În 1957, vol. 49 al celei de-a doua ediţii a *Marii enciclopedii sovietice* oferă cititorului un nou articol despre Eminescu. Analiza operei sale nu mai este atât de politizată, sunt citate titlurile mai multor poezii, unele sunt caracterizate succint şi clasificate tematic. Pentru prima dată într-o enciclopedie rusească se semnalează poemul "Luceafărul", indicându-se că este cea mai importantă operă şi că un subiect de basm îi serveşte poetului pentru a-şi exprima concepţiile vizavi de soarta tragică a omului de geniu. Schiţa biografică foarte sumară lasă foarte mult de dorit. Mihai Eminescu s-a născut, susţine autorul, în familia unui moşier nu prea bogat, or cuvântul moşier (*pomeşcik* în rusește) capătă o cu totul altă conotaţie în Uniunea Sovietică. Apoi se menţionează că locul naşterii sale este satul moldovenesc Ipoteşti, fără a preciza unde se află acesta, ceea ce îl dezorientează pe cititorul sovietic care nu ştie nimic despre sfârtecarea teritorială a Moldovei de către ţarul rus şi de către Stalin. Referitor la studiile poetului se pomeneşte numai gimnaziul din Cernăuţi, despre Viena şi Berlin nu se spune nimic. Şi în încheiere se aminteşte din nou despre boala poetului.

Abia în 1975 apare în *Mica enciclopedie literară* (vol. 8) un articol despre marele nostru poet, scris de pe cu totul alte poziţii. Se dau toate datele biografice mai importante, este analizată mai amănunţit opera sa. Articolul este scris cu simpatie faţă de literatura română, pe care autorul o cunoaşte bine. Nu s-a trecut însă nici de data aceasta fără gafe — Eminescu devine acum poet român şi moldovean, lucru pe care înainte îl făceau numai savanţii de la Chişinău; la Moscova Eminescu fiind totdeauna poet român fără naţionalitate şi cetăţenie dublă.

Foarte apropiate de literatura de referinţă erau manualele de literatură universală, disciplină ce intra în programa facultăţilor de ştiinţe umanistice din fosta uniune.

Manualele acestea, de obicei foarte voluminoase, elaborate pentru anumite perioade, începând cu antichitatea şi sfârşind cu timpurile noastre, erau tipărite la Moscova şi folosite în majoritatea republicilor sovietice.

Din 14 manuale ce cuprind perioada în care a trăit Mihai Eminescu, apărute între anii 1952-1993, 12 nu pomenesc nici un cuvânt despre el sau literatura română. În schimb este amplu prezentată literatura maghiară, poloneză, bulgară, cehă, slovacă şi sârbo-croată; Sándor Petőfi, Adam Mickiewicz, Petko Slaveikov beneficiind de pagini întregi de analiză literară, cu citate din opera lor şi cu aprecieri elogioase. Şi numai Mihai Eminescu, unul dintre marii poeţi-romantici ai lumii, este neglijat ostentativ. Motivul neglijării, credem, este unul de ordin politic, or a propune spre studiere poeţi minori din ţările vecine cu noi, uneori nişte începători în ale scrisului, nu prea ştiuţi nici la ei acasă, şi a trece sub totală tăcere o literatură ce a dat lumii pe Mihai Eminescu şi Blaga, pare de neconceput. Sunt şi două manuale care vorbesc totuşi de literatura din ţara noastră.

Primul, apărut în 1956 (*Kurs lekţii po istorii zarubejnâh literatur XX veka.* T.1. Moscova, 1956, p. 839-840), consacră abia la sfârşit mai multe pagini procesului literar românesc de la hotarul ultimelor două secole. I se rezervă şi lui Eminescu o pagină şi jumătate de text, unde este prezentat numai ca autor de satire la adresa regimului burghez.

Două alineate mari redau satisfacţia pe care ar fi avut-o poetul la lectura lui Puşkin şi Gogol. Datorită caracterului protestatar al operei sale el este comparat în oarecare măsură cu nişte anonimi ca Ion Păun-Pincio şi Dumitru T. Neculiţă, care au scris pe teme revoluţionare.

Nu se spune nimic despre Luceafărul, despre poezia lirică şi filozofică, despre perfecţiunea şi muzicalitatea versului eminescian, dimpotrivă aflăm că "şi în conţinutul poeziilor satirice ale lui Eminescu şi în duritatea «mojicească» a tonului lor răsună clar limbajul ţăranului român".

Cel de-al doilea manual — *Istoria zarubejnoi literaturî konţa XIX-nac. XX v. (1871-1917).* Moscova,

1968, p. 444-450 revarsă o lumină nouă asupra creației poetului și a literaturii române din această perioadă. Se atrage atenția asupra faptului că literatura română însumează tradițiile literare din cele trei provincii istorice românești — Transilvania, Muntenia și Moldova, și aceasta tocmai în perioada când românitatea acesteia din urmă era atât de contestată de propaganda oficială sovietică.

M. Eminescu este numit pentru prima dată în publicațiile ruseşti poet al tuturor românilor, poet național. Sunt caracterizate sau analizate, într-o frumoasă versiune rusească, mai multe poezii: *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*, *Junii corupți*, *Venere și Madonă*, *Înger și demon*, *Glossă* etc. Un întreg alineat este închinat poemului *Luceafărul*. Adevărata revelație o constituie rândurile despre publicistica lui Eminescu, subliniindu-se că articolele sale sunt bine argumentate cu incursiuni istorice și date statistice.

Dintre manualele cercetate de noi acesta este primul și, din păcate, ultimul, care prin modalitatea de expunere pune literatura română pe picior de egalitate cu literatura altor popoare.

E cazul să vedem dacă autorii de manuale au avut totuși materialele necesare — traduceri și comentarii de rigoare — pentru a nu ocoli literatura română în lucrările lor.

Prima, și se pare unica, traducere din opera lui Eminescu făcută în Rusia de până la 1917 vede lumina tiparului într-o revistă apărută în 1891 (Russkaia mysl, nr. 5, p. 183) și are un caracter accidental.

Slavistul Ioan Bogdan, întâlnindu-se cu F. Korș, filolog rus, i-a vorbit acestuia despre poet și i-a pus la dispoziție textul poeziei "Oricâte stele". Korș, dorind să-și încerce puterile în a traduce din română, pe care o poseda puțin, a dat o frumoasă versiune acestui sonet. Dar exemplul lui Korș n-a fost urmat de nimeni, nici chiar distinsul poliglot n-a mai revenit asupra operei eminesciene, aceasta rămânând complet necunoscută cititorului rus preț de câteva decenii (vezi: Osadcenco, Ion. Op. cit., p. 277-279).

Și abia la sfârșitul lui 1950 iese de sub tipar la Moscova o culegere de 54 de poezii, prefațată de Iuri Kojevnikov, la tălmăcirea cărora și-au adus contribuția traducători de vază.

Viața poetului este redată amănunțit, cu evenimente și detalii semnificative, opera însă este tratată de pe poziții de clasă, așa cum cereau canoanele ideologice sovietice. Dintre poeziile incluse menționăm: *Floare albastră*, *Lacul*, *Revedere*, *O, mamă*, *Veneția*, *Pe lângă plopii fără soț*, *Mai am un singur dor*, *Înger și demon* și *Luceafărul*, traduse de Iu. Kojevnikov și I. Mirimski. Trebuie să recunoaștem că poezia eminesciană este tradusă bine în rusește. Parcurgând acest volum, cititorul își putea face o impresie bună, obiectivă despre Eminescu și opera sa.

În 1958 apare o nouă ediție, cu o prefață mai amplă, mai bine documentată, semnată tot de Iu. Kojevnikov. Ea cuprinde 119 poezii, printre care: *Venere și Madonă*, *Glossă*, *Rugăciunea unui dac*, *Odă (în metru antic)*, cele cinci scrisori și, pentru prima oară, *Împărat și proletar*, la care se referea enciclopedia sovietică încă în 1933.

Zece ani mai târziu Irakli Andronikov scoate și el un volumaș din cele mai frumoase poezii eminesciene, 51 la număr, printre acestea *Luceafărul*, *Sonete*, *Veneția*, *Glossă*, *Floare albastră* sunt date într-o nouă versiune. I. Andronikov a avut și curajul să vorbească despre semnificația creației lui Eminescu nu numai pentru literatura română, ci și pentru cea universală.

Iată ce scria el: "Dar însemnătatea operei lui Eminescu trece departe de hotarele României. Poezia poporului său el a introdus-o în circuitul literaturii universale. Fără versurile lui Eminescu acest circuit ar fi incomplet. Ele, aceste versuri, îi înduioșează, îi înalță pe oamenii de pe toate continentele și în același timp ele nu ar fi putut să se nască decât pe pământ românesc. Oare nu aceasta determină însemnătatea mondială a poetului?", se întreabă retoric în încheiere savantul sovietic.

Tot în 1968 apărea și monografia lui Iu. Kojevnikov *Mihail Eminescu i problema romantizma v rumânskoi literature XIX v.* Moscova, 1968, lucrare în care autorul analizează profund, luate în ansamblu, fenomenele sociale, economice și literare din România, interacțiunea acestora, locul și rolul lui Eminescu în literatura română.

Am trecut în revistă cele trei culegeri menționând și numărul de poezii traduse, precum și monografia lui Iu. Kojevnikov pentru a arăta că autorii de manuale au avut posibilitatea de a se edifica și, cu puțină bunăvoință din partea lor, Eminescu și-ar fi putut ocupa locul pe care îl merită.

Trei culegeri de versuri și o singură monografie este prea puțin pentru un poet de talia lui Eminescu și o țară ca fosta Uniune Sovietică. Pentru comparație vom arăta doar că după date incomplete opera tradusă în rusește a lui Sándor Petőfi și a lui Adam Mickiewicz s-a bucurat de câte 40-43 de apariții editoriale. Și apoi neglijarea ostentativă a literaturii noastre și a operei marelui poet în manualele de literatură universală și în alte lucrări de specialitate, interpretarea superficială și eronată a creației eminesciene în toate enciclopediile ruseşti vădesc o desconsiderare totală a noastră. Această desconsiderare trebuie pusă în legătură directă cu campania antiromânească promovată sub diferite forme de autoritățile sovietice de la revoluția bolșevică până azi. Or "cazul" Mihai Eminescu demonstrează încă o dată cât de nedreptățiți am fost și mai rămânem în fața istoriei și a lumii.

Elena CONȚESCU

IDENTIFICAREA UNEI BUCOAVNE BASARABENE ÎN COLECŢIILE MUZEULUI NAŢIONAL DE ISTORIE A MOLDOVEI

Printre cărţile de valoare ale colecţiei de patrimoniu merită o atenţie sporită *Bucoavna de la 1814*, apărută în Tipografia Exarhicească din Chişinău către 22 decembrie (1814). *Bucoavna* este de o importanţă deosebită sub raport istoric, fiindcă este prima tipăritură laică apărută aici, dar şi prima publicaţie destinată învăţământului pe care-l reorganiza mitropolitul Gavril Bănulescu-Bodoni în Basarabia.

Este important, de asemenea, să menţionăm că *Bucoavna de la 1814* se consideră a fi o raritate bibliografică în tot spaţiul românesc, nefiind atestată până în prezent nici într-o colecţie de patrimoniu. Paul Mihail considera că "faptul că exemplare ale acestei *Bucoavne*, la fel şi din cea apărută în 1815, sunt unicate, este dovada folosirii ei de către elevi"[1]. Deşi, tot el ne informează, că la Biblioteca Centrală Universitară din Iaşi, se păstrează un exemplar al unei *Bucoavne* tipărite în Basarabia, însă "identificarea, ca şi datarea (Chişinău, 1814)", le consideră greşite[2].

În acest context constatăm că toate sursele bibliografice (Al. David, 1934; P. Mihail, 1940), inclusiv şi BRV (*Bibliografia românească veche*) au trecut în registrul cărţilor tipărite la Chişinău, *Bucoavna de la 1814*, fără să fi văzut exemplare ale acesteia. Referinţe generale s-au făcut în baza "Registrului cărţilor tipărite în Tipografia Exarhicească din Chişinău, 1814-1821" care se păstra în arhivele Consistoriului Duhovnicesc din Chişinău şi a fost publicat de Şt. Ciobanu[3].

Bucoavna din colecţiile M.N.I.M. (Muzeul Naţional de Istorie a Moldovei), în lipsa foii de titlu, a fost datată cu 22 decembrie 1814. Desigur că atât datarea, cât şi identificarea acestei bucoavne este foarte dificilă (în lipsa foii de titlu) şi ar putea fi greşite.

Apare o firească întrebare... E posibilă, oare, identificarea acestei cărţi, în lipsa unei descrieiri bibliografice de visu? Cercetătorii cărţii româneşti tipărite în Basarabia după 1812, au afirmat că *Bucoavna de la 1814* a fost retipărită în acelaşi număr de exemplare (1 200), la 20 august 1815[4].

În ceea ce priveşte *Bucoavna din 1815*, se ştie că a existat doar un singur exemplar în colecţiile din România. Ultima semnalare a ei în BRV, IV, nr. 394, p. 143, indica depozitul unde se păstra: Biblioteca Institutului de Istorie Naţională (Facultatea de Litere) din Bucureşti. Acum, după cum ne indică Bibliografia lui P. Mihail (Bucureşti, 1993), "i s-a perdut urma"[5]. Însă merită să intervenim aici cu o menţiune specială: anume acest unic exemplar al *Bucoavnei din 1815* a fost descris (detaliat) de către istoricul C.C. Giurescu, fiind publicată o informaţie nespus de preţioasă pentru noi în *Revista Istorică Română* (1931)[6]. Istoricul ne informa că Institutul de Istorie Naţională de la Universitatea din Bucureşti "poseda din anul trecut (1930) un exemplar din această bucoavnă"[7]. După descrierea făcută de C.C. Giurescu, constatăm că *Bucoavna de la 1815* era o carte cu scoarţe de carton şi cu numerotaţie pe guaterniuni. Foile cuprinse între f. 45-46 (numerotare făcută de C.C. Giurescu) şi ultima erau lipsă[8].

Am confruntat textul *Bucoavnei* din colecţia M.N.I.M. cu textul după descrierea lui C.C. Giurescu. Putem afirma că "tabla de materii" coincide întocmai până la p. 40 (corespunzător f. 20) cu cea a *Bucoavnei* din colecţiile M.N.I.M.

Filele 20-25 s-au pierdut, iar fila următoare (26), care a fost recuperată, fiind, posibil, lipită greşit de carte de către unul dintre posesorii cărţii (la f. 4 şi 5) conţine textul "Simbolul Credinţei" cu o continuare la sfârşitul cărţii (f. 26). Anume începând cu textul "Simbolul Credinţei" (f. 25-27) intervin diferenţieri de text între *Bucoavna* cercetată de C.C. Giurescu şi cea din colecţiile M.N.I.M.

Textul "Simbolul Credinţei" îl întâlnim (după descrierea făcută de C.C. Giurescu) doar la p. 19, deci o singură dată; pe când în *Bucoavna* de patrimoniu se întâlneşte de două ori: p. 18-19 şi p. 50-54 (respectiv f. 25 şi 27). Or numărul de pagini a *Bucoavnei* din colecţiile M.N.I.M. e de 29 de file (58 p.).

Alte menţiuni asupra cărţii: textul frumos aranjat pe două coloane (în rusă şi română), tipărit cu litere chirilice, pe hârtie filigranată de culoare

albăstruie-gălbuie; format mic (22 x 17cm); pe coperta cărţii găsim unele însemnări: "Petrea Nicolai Popa, 1906", şi pe ultima pagină (reversul): "Această carte am cetit-o astăzi în ziua Sf. Cruci, 27 septembrie, 1946".

Modul în care erau alcătuite bucoavnele în primele decenii ale veacului al XIX-lea ne sugerează faptul că acestea erau adresate în aceeaşi măsură şi adultului, care putea să le citească ca pe o carte de lectură, în special textul rugăciunilor, psalmii, sfaturile evangheleşti. Despre această ne dovedesc şi însemnările citate din *Bucoavna* de patrimoniu. Parcurgând textul *Bucoavnei* pagină cu pagină, constatăm că ea diferă mult de cea cunoscută şi cercetată de C.C. Giurescu. numărul de pagini (total) în Bucoavna de patrimoniu fiind 29 file, pe când *Bucoavna de la 1815* conţinea doar 23 file.

O altă ediţie a *Bucoavnei* a ieşit de sub teascurile tipografiei din Chişinău în anul 1822. Aceasta a fost cercetată de On. Ghibu încă la 1916. Trebuie să menţionăm însă faptul că el a examinat un exemplar incomplet, cu 32 de pagini[9]. După cum ne informează sursele bibliografice un exemplar din această ediţie se păstra în colecţiile Bibliotecii Centrale a Universităţii din Bucureşti "distrusă la 23 decembrie 1989"[10].

Or dacă am presupune că *Bucoavna* din colecţiile Muzeului Naţional ar putea fi din 1822 şi în acest caz suntem lipsiţi de posibilitatea de a întreprinde o colaţionare textuală.

Deşi On. Ghibu considera că "probabil *Bucoavna de la 1822* a apărut şi în alte ediţii care însă nu sînt cunoscute"[11].

Pe când Şt. Ciobanu considera că *Bucoavna de la 1822* ar putea fi "o ediţie nouă a *Bucoavnei de la 1814 şi 1815*"[12]. Aici intervenim cu unele comentarii. Nici On. Ghibu şi nici Şt. Ciobanu n-au cunoscut o ediţie a *Bucoavnei din 1814* sau *1815*. Unicul exemplar (cel consultat de C.C. Giurescu) a apărut către anul 1930.

Ce ediţii ale bucoavnelor au mai apărut în Basarabia? Dacă păstrăm ordinea cronologică a cărţilor didactice tipărite în Basarabia (bucoavne), trebuie să mai menţionăm şi bucoavna care a apărut la Chişinău "între anii 1830 şi 1840"[13]. Şt. Ciobanu a cunoscut un exemplar ce se păstra în Biblioteca Seminarului Teologic din Chişinău. Însă, după descrierea făcută de Şt. Ciobanu, această ediţie diferă mult de toate celelalte cercetate ulterior. După cum susţinea cercetătorul: "este una dintre cele mai interesante «bucoavne» din toate punctele de vedere"[14], fiind comparată după conţinutul ei tematic cu ediţia *Gramaticii* (1819) de la Chişinău. Includem în prezentarea noastră şi ediţiile bucoavnei apărute în Basarabia în 1842 şi 1844, mai mult spre a le compara, dar şi pentru a contura o imagine integră a cărţii didactice din Basarabia în prima jumătate a sec. al XIX-lea, cercetările efectuate până acum în acest domeniu fiind dispersate în diferite studii.

Un exemplar al *Bucoavnei din 1842* a fost examinat şi de On. Ghibu. Este important pentru noi faptul că el a cercetat o ediţie completă (29 foi, format în 4)[15]. Constatăm că numărul de pagini şi textul inclus la sfârşitul acestei bucoavne, coincide întocmai cu ediţia din colecţiile muzeului. Vom menţiona că aceeaşi bucoavnă (1842) apare într-o ediţie nouă, neschimbată, la 1844. Revenind la bucoavna de patrimoniu, ne întrebăm ce ediţie totuşi deţinem?

Acele diferenţieri de text, de pagini permit să afirmăm că identificarea acesteia, precum şi datarea iniţială (Chişinău, 1814) este, evident, greşită[16]. Este foarte vizibil faptul că ea diferă de bucoavna (1815) cercetată de C.C. Giurescu în 1931.

Am putea admite că deţinem varianta ediţiei din 1822, însă după cum am constatat anterior, nu s-a cunoscut "sfârşitul" acestei bucoavne (unicul exemplar cunoscut de On. Ghibu, conţinea doar 32 de pagini). Şt. Ciobanu susţinea că *Bucoavna de la 1822* se retipăreşte şi la 1842 şi la 1844[17], iar ediţia din 1842, după cum s-a afirmat deja, coincide cu varianta tipografică pe care o deţinem în patrimoniu.

În concluzie: indiferent ce ediţie a *Bucoavnei* tipărită în Basarabia deţinem în colecţiile muzeului, cărţii i se poate atribui o valoare de

unicat, deoarece toate ediţiile bucoavnelor tipărite în Basarabia (1814, 1815, 1822, 1830, 1840, 1842, 1844) în prima jumătate a secolului al XIX-lea sunt raritãţi bibliografice în tot spaţiul românesc.

Aceste bucoavne, destinate fiind învăţământului primar din Basarabia, răspundeau unor necesităţi specifice epocii (cu un caracter pronunţat religios), dar sunt totodată şi expresia unui climat cultural, în conturarea căruia au avut un rol esenţial acei profesori (autori anonimi, trăducători de manuale), care s-au străduit să imprime un caracter (fie şi aparent) românesc sistemului de învăţământ din Basarabia în prima jumătate a sec. al XIX-lea.

De fapt, Basarabia, susţinea Şt. Ciobanu încă la 1923, "a avut o întreagă literatură didactică românească, care merită să ocupe un loc destul de respectabil în istoria culturii româneşti în genere şi a Basarabiei în special".

Întru susţinerea acestui deziderat, credem, a fost organizată la Muzeul Naţional, către ziua de 21 decembrie 1999 o conferinţă ştiinţifică cu genericul "Cărţi didactice româneşti în Basarabia". În cadrul conferinţei au fost prezentate comunicări şi referate cu problematică diversă: I. Madan (Universitatea de Stat din Moldova) a susţinut o conferinţă cu tema: "O piatră de temelie a literaturii didactice din Basarabia: Gramatica de la 1819", vizând diferite aspecte ale problemei încă insuficient cercetate; V. Nazar (Muzeul Literaturii Române "Mihail Kogălniceanu") a susţinut o impresionantă comunicare: "Aron Pumnul, Lepturariu rumănesc"; L. Colesnic-Codreanca (profesor universitar) a propus publicului o tematică inedită: "Aspecte de metalimbaj al gramaticilor româneşti editate la Chişinău şi St. Peterburg în 1812-1918"; A. Holban (Universitatea "Ion Creangă") a susţinut comunicarea "Materiale didactice din Basarabia în colecţiile Muzeului Pedagogic" ş.a. Constatăm că unghiul din care au fost privite unele momente din istoria cărţii didactice din Basarabia în sec. al XIX-lea, diferă de cel obişnuit în cercetările de până acum. Chiar şi unele interpretări ale faptelor deja ştiute, în baza unor noi argumente istorice au fost, credem, altele decât cele acceptate până acum.

Maria DANILOV

BIBLIOGRAFIE:

1. Mihail, Z.; P. Mihail. Acte în limba română tipărite în Basarabia. Bucureşti, 1993, p. XVIII.
2. Ibidem, p. XVIII.
3. Ciobanu, Şt. Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă. Bucureşti, 1992, p. 51.
4. Ibidem, p. 66.
5. Giurescu, C.C. Bucoavna basarabeană din 1815. În: Revista istorică română, 1931, p. 124-128.
6. Ibidem, p. 124 (autorul ne informează că Bucoavna a fost cumpărată de la un particular din Obodeşti cu 1 000 de lei).
7. Ibidem, p. 125.
8. Ibidem, p. 125.
9. Ghibu, On. Din istoria literaturii didactice româneşti. Bucureşti, 1975, p. 102.
10. Mihail, P. Op. cit., p. 11.
11. Ghibu, On. Op. cit., p. 102.
12. Ciobanu, Şt. Op. cit., p. 75.
13. Ibidem, p. 84.
14. Ibidem, p. 86.
15. Ghibu, On. Op. cit., p. 102.
16. Bucoavnă. Chişinău: Tipografia Exarhicească, 1814 (în colecţiile M.N.I.M. nr. 23573).
17. Ciobanu, Şt. Op. cit., p. 75.

1850 • Anul Eminescu • 2000

DIN VALURILE VREMII...

Din valurile vremii, iubita mea, răsai,
Cu braţele de marmur, cu părul lung, bălai —
Şi faţa străvezie ca faţa albei ceri
Slăbită e de umbra duioaselor dureri!
Cu zâmbetul tău dulce tu mângâi ochii mei,
Femeie între stele şi stea între femei
Şi întorcându-ţi faţa spre umărul tău stâng,
În ochii fericirii mă uit pierdut şi plâng.

Cum oare de noianul de neguri să te rump,
Să te ridic pe pieptu-mi, iubite înger scump,
Şi faţa mea în lacrimi pe faţa ta s-o plec,
Cu sărutări aprinse suflarea să ţi-o-nec
Şi mâna friguroasă s-o încălzesc la sân,
Aproape, mai aproape pe inima-mi s-o ţin.

Dar vai, un chip aievea nu eşti, astfel de treci
Şi umbra ta se pierde în negurile reci,
De mă găsesc iar singur cu braţele în jos
În trista-mi amintire a visului frumos...
Zadarnic după umbra ta dulce le întind:
Din valurile vremii nu pot să te cuprind.

CUVINTELE ŞI ADEVĂRUL CELE DIN URMĂ

Întors de la Paris, după un stagiu de o lună la B.N.F., aflai trista veste a plecării în lumea celor drepţi a celui care a fost Petru Ganencu. De mai bine de o jumătate de an lucram împreună asupra a două manuscrise importante ale domniei sale, *Istoria bibliotecilor din Basarabia şi Istoria Bibliotecii Naţionale*. Se resimţea după atacul de cord pe care-l suportase şi avea o premoniţie obsedantă a începutului care are implacabil un sfârşit. Se plângea că „limba i s-a despărţit de cap", adică, îi venea greu, tot mai greu să redea în cuvinte ceea ce gândea. Mă tot îndemna să las baltă nimicurile administrative şi cele legate de programul cultural al bibliotecii şi să mă pun serios pe scris, căci timpul trece, se scurge nemilos şi e îngrozitor când constaţi cât de puţine sunt cele care rămân...

Mai aflai apoi că în timpul funeraliilor organizate de bibliotecă (moment în care dna Rodica Avasiloaie s-a manifestat ca o gospodină sobră şi stoică, aşa cum sunt, de obicei, femeile de la nordul Moldovei), persoanele cele mai săritoare la bocit şi la pus masa de pomenire au fost tocmai acelea care cu mai mulţi ani în urmă puseseră la cale ruşinoasa adunare de „defăimare" a lui Ganencu, adunare de la care i s-au tras boala de inimă şi apoi colapsul. Încâlcite mai sunt cărările tale, Doamne, de vreme ce ucigaşii se transformă, peste noapte, în bocitori. Gaşca care a înscenat acea „judecată de apoi" avea un interes cât se poate de clar: destituirea lui Ganencu şi venirea ei „la putere". Dna Cracan, şefă la minister, îşi avea pilonii săi în colectivul bibliotecii: T. Levandovskaia, Iu. Jdanova, T. Ischimji, L. Lesnic... Am o copie a procesului-verbal de la acea adunare. T. Ischimji, de pildă, vorbea chiar despre „comportamentul amoral al studentului Ganencu"!, ea, care e cu aproape trei decenii mai mică şi încă nici nu se născuse când Ganencu era student, ea care, în anii de studenţie, „sărăcise" la acest capitol, disrugând o familie... Cine ştie, poate că această calitate a ei e una ancestrală, dacă e adevărat că tatăl ei, în timpul stalinismului, a contribuit la „desculăcirea" basarabenilor, pe lista şi denunţurile sale fiind trimişi în Siberia câteva mii de moldoveni nevinovaţi... Celelalte au fost nu mai puţin vehimente în retorica lor, aşa încât bietul Ganencu fu zugrăvit ca un adevărat „duşman al poporului". În mod normal, dna Cracan putea să-l cheme pe Ganencu şi să-i spună deschis că acesta le cam încurca şi el avea să depună cerere şi să se retragă. Mi-a spus-o chiar el, când, în toiul lucrului asupra manuscriselor, ajunseserăm cu vorba la acea năstruşnică „sobranie". Dar n-a fost aşa.

După destituirea lui, gaşca, cu mâna „pe hăţuri", a făcut nişte treburi pe care în 1992 le-a scos în vileag Curtea de Conturi. Cu semnăturile găştii a fost privatizat, contrar legii, la un preţ derizoriu, un autobuz nou-nouţ primit de bibliotecă, se vindeau, tocmai la Rostov-pe-Don, butoaie cu capacitatea de 500 şi 600 litri (o funcţie nouă pentru Biblioteca Naţională, nu şagă!), au fost trecute la pierderi toate covoarele, date bibliotecii de către guvern pentru a amenaja aici sectorul electoral la care votau şefii partidului şi ai statului. Motivul invocat în actul „de decontare", alcătuit de gaşcă, era că toate covoarele „au fost nimicite de inundaţie" (şic!)... Am în faţă acest act al reviziei care, nu ştiu de ce, nu a fost urmat de nişte măsuri corespuntătoare din partea ministerului... Iată ce interese se ascundeau în dosul acelei înscenări de destituire a lui Ganencu.

Trist este că scenariul acela se perpetuează... Cu aceeaşi structură (un şef la minister, de astă dată doamna Ogla, cu o reţea în colectiv — coloana a cincea!) din care fac parte „pilonii" mai vechi. Aş da aici doar un singur exemplu din faptele mai noi ale grupului. Vreo doi ani dna Les distribuia donaţiile de carte primite din România. Într-un timp încep să ne vină semnale că mare parte din cărţi se împart învăţătorilor din liceul unde învaţă fiul Oglei, apar în vânzare prin librăriile ce aparţin celebrei surori a protagonistei noastre; aflăm că pentru a beneficia de cărţi din donaţie trebiue să achiţi un calâm... Nina Boţ, pe atunci bibliotecară la Şcoala Tehnică a C.F.M., ni s-a plâns chiar în scris că, pentru a i se da nişte cărţi pentru biblioteca unde lucra, i s-a cerut, ca taxă, o cutie de bomboane dintre cele mai scumpe şi o sticlă de coniac... După semnalul Ninei, care a fost ca o ultimă picătură în pahar, distribuirea donaţiilor a fost pusă în seama dlui Zaharia Novăcilă, care, nu zăbavă, a început să fie atacat şi criticat la tot pasul de către doamna Ogla, acest "război" continuând şi astăzi. La întrebarea mea, ce vrea totuşi de la acest Zaharia, ea a răspuns: "La donaţii a fost un om cu care mă înţelegeam. Puneţi-l înapoi...". Interesul poartă fesul! Toate-s vechi sub cer...

Poate că e prea obositoare această incursiune a mea, dar aşa mi-a cerut-o şi mi-a dictat-o conştiinţa, în acest ceas de amintire şi de pomenire.

Cu prilejul morţii sale, s-au scris despre Ganencu multe lucruri adevărate, dar s-au spus şi neadevăruri. Se scapă din vedere mai ales contextul în care era situată biblioteca în anii directoratului său, context în care nu putea nimeni să elaboreze şi să implementeze structuri, principii, forme de activitate etc., toate acestea

venind gata elaborate şi dictate de la Moscova. Meritul lui trebuie căutat, dimpotrivă, în puţinele abateri ce şi le putea permite, dar mai cu seamă în modul în care a înţeles, ca manager, importanţa normării şi algoritmizării ciclurilor tehnologice în bibliotecă, promovării formelor tehnologice în bibliotecă, promovării formelor de investigaţii şi valorificare ştiinţifică, reperării sursiere în istoria biblioteconomiei (fiind, la acest capitol, unul dintre puţinii autori de la noi de o sigură probitate documentară...).

Am acum datoria să valorific cele două manuscrise ale sale despre care am pomenit. Soţia sa, Valentina, care, pentru a-şi diminua greutatea pierderii şi apăsarea singurătăţii, s-a legat de noi ca de nişte membri ai familiei, se interesează în fiecare săptămână de cum decurge lucrul asupra manuscriselor. Iar zilele trecute mi-a adus ultimul studiu scris de Petru Ganencu în ultima săptămână din viaţa sa. Sunt ultimele cuvinte pe care le-a scris pentru noi şi pentru acei ce ne vor urma. Le publicăm în acest număr al revistei noastre în amintirea şi pentru pomenirea lui Petru Ganencu, omul, managerul, cercetătorul. Din ultimele cuvinte ale sale răsări-va amintirea chipului său.

Dumnezeu să-l odihnească în pace şi să aşeze fructele trudei sale la locul care li se cuvine şi pe care l-au meritat.

Alexe RĂU

DOMNITORII DIN A II-A JUMĂTATE A SECOLULUI AL XIV-LEA ŞI ÎNCEPUTUL BIBLIOTECONOMIEI ROMÂNEŞTI ÎN MOLDOVA

În practica bibliotecară este puţin răspândit cuvântul "bibliologie" şi originea lui trebuie căutată în vechea cultură a elenilor. În greacă "vivos" înseamnă "papirus". Noţiunea de carte se exprimă, începând dinaintea erei noastre, mai ales prin "vivlion", înseamnă chiar o colecţie de cărţi, o bibliotecă. Cuvântul "logos" înseamnă "vorbire", "tratare". Bibliologia este deci "vorbirea despre cărţi", cartea fiind înţeleasă în sensul cel mai larg, sub indiferent ce formă capătă, indicând o zonă a unei conştiinţe omeneşti[1].

Pentru prima dată termenul de bibliologie a fost pus în practică de savantul Gabriel Peignot la începutul secolului al XIX-lea. Studiind cartea, ca fenomen al vieţii sociale, bibliologia cuprinde teoria, istoria, producţia şi răspândirea cărţii.

Biblioteconomia este o ramură a bibliologiei care se ocupă cu formarea, administrarea şi organizarea bibliotecilor. Fiindcă biblioteconomia este o ramură a bibliologiei, noi suntem nevoiţi să folosim primul termen referindu-ne doar la perioada începutului biblioteconomiei româneşti. Cu atât mai mult că organizarea bibliotecilor începe o dată cu apariţia cărţilor ca atare. Aşadar, la început a fost termenul de biblioteconomie, mai apoi în secolul XIX-lea se iveşte şi termenul de bibliologie cu atributele şi ramurile sale. De aceea noi întrebuinţăm noţiunea de biblioteconomie în contextul articolului nostru.

Astăzi nu se poate vorbi despre prima bibliotecă din Moldova fără a studia istoria din cea de-a doua jumătate a secolului al XIV-lea.

Au ajuns foarte puţine materiale care să elucideze clar că pe la 1380 Margareta-Muşata, mama lui Petru-Vodă şi soţia lui Ştefan, fratele primului descălecător, al întemeietorului Moldovei Bogdan I, organizează cea dintâi bibliotecă de pe lângă mănăstirea franciscană din oraşul Siret. Ea a existat până la 1537, când Ioan-Vodă cel Cumplit desfiinţează acest aşezământ.

Cercetările arheologice întreprinse în domeniul cunoaşterii culturii geto-dacilor în perioada care s-a scurs de la retragerea armatei romane din Dacia şi până la formarea statelor feudale româneşti, au reuşit să demonstreze existenţa acestei populaţii în regiune şi continuitatea ei.

Denumirea de romani dată de scriitorii Imperiului Roman în primele veacuri ale erei noastre acestei populaţii se întâlneşte până la începutul secolului al VII-lea. Pentru ultima dată, locuitorii băştinaşi din regiunile carpato-dunărene supuşi romanizării sunt numiţi astfel în lucrarea lui Mauriciu "Strategiconul", scrisă în acea vreme. De aici înainte, numele în cauză a fost rezervat grecilor Imperiului Bizantin. Pentru romanicii din această regiune scriitorii bizantini au folosit diferite denumiri ca, de pildă, "dunăreni", "fisonaţi" (de la Phison, alt nume dat Dunării) sau "sciţi". Ultimul termen fiind utilizat pentru popoarele nomade din nordul Dunării şi în legătură cu populaţia băştinaşă romanizată din Dobrogea. Denumirea de "fisoniţi" a trecut sub formă de "feznuţi" la geograful Bavarez, care îi prezenta ca pe un popor numeros, locuind în nordul Dunării[2].

De la o vreme s-a generalizat pentru populaţia băştinaşă denumirea de "valahi" sau "volohi", luată de la slavi, fiind întrebuinţată în cursul Evului Mediu, începând de prin secolul al X-lea. Era normal ca aceşti români din regiunile nord-dunărene să fie consideraţi de lumea

bizantină ca o populaţie de mai mică însemnătate sub raport militar. Din această cauză numele lor apare destul de rar în izvoarele medievale.

Românii din nordul Dunării sunt menţionaţi pentru prima dată în vechea cronică rusă "Povestea anilor trecuţi", atunci când se referă la triburile ungare care trec peste Carpaţi spre Polonia la sfârşitul secolului al IX-lea. Acolo se arată că ele au avut de întâmpinat rezistenţa volochilor[3]. Prin secolele XII-XIII, în gestele maghiare ei sunt menţionaţi sub numele de "blaci".

S-a presupus apoi că valahii, menţionaţi de istoricii bizantini Nicetas Acminatos Choniates şi Ioan Cinnamul în secolul al XII-lea, sunt locuitori din nordul Dunării, adică din Moldova. În primul caz, această presupunere provine de la traducerea textului din autorul bizantin citat, iar în al doilea, este vorba de vlahi recrutaţi în oştirea bizantină din regiunile apropiate de Marea Neagră şi de oraşul Anshialos, deci vlahii erau din aceste părţi ale Bulgariei şi din Dobrogea. Tot din aceste părţi erau şi cei menţionaţi de istoricul Choniates sub anul 1164[4]. Aceasta nu înseamnă că ei lipseau în Moldova. Primul dintre istoricii citaţi menţionează participarea vlahilor nord-dunăreni, alături de cumani, la luptele purtate în sudul Dunării de vlahii de acolo şi de bulgari sub conducerea lui Petru şi Asan împotriva bizantinilor[5].

Teritoriul Transnistriei şi a celui de până la Dunăre, cuprinzând nu numai Moldova, ci şi Ţara Românească, mai era cunoscut în secolele XI-XII şi sub denumirea de Cumania Neagră. Locuitorii ei, aceşti blocumeni, "cumani negri", erau după toate, români[6].

În prima jumătate a secolului al XIII-lea românii de pe teritoriul Moldovei apar în documentele ungare şi papale sub denumirea de "Brodnici". În acest timp ei aveau o ţară proprie. Probabil că el vine de la vechiul nume al Bârladului[7].

Plecând de la o astfel de constatare, unii copişti de cronici ruseşti au înlocuit în textele pe care le-au transcris numele de Brodnici cu acela de "bătrâni". Mai existătau şi alte localităţi cu numele de Brednici şi faptul acestă a determinat apariţia unor confuzii la autorii vechilor letopiseţe ruseşti şi chiar la unii istorici din vremea noastră[8].

Procesul asimilării slavilor în veacurile VII-IX s-a desfăşurat în nordul Dunării. A mai avut loc, bineînţeles, o nouă coborâre de triburi slave din nord, cum erau acele ale ulicilor şi nu au atins teritoriul dintre Carpaţi şi Nistru. Nu există dovezi ce ar demonstra existenţa unei stăpâniri a statului Rus din Kiev sau a celui din Halici asupra Moldovei. Unele izvoare folosite de câţiva istorici, cum ar fi, "Cântec despre oastea lui Igor" sunt apocrife[9]. În perioada extinderii statului chievean stepele din sud şi din Moldova se aflau sub stăpânirea pecenegilor, de la care au trecut la cumani şi apoi la tătari. Cercetările arheologice au arătat în perioada aceasta că populaţia românească din Moldova şi-a continuat existenţa, plătind tribut stăpânitorilor sub denumirea de "iasac" (lege). Aceştia nu s-au amestecat în felul lor de viaţă şi nu au desfiinţat nici una dintre instituţiile ei.

Populaţia băştinaşă trăia organizată în peste 20 de "ţări" a uniunilor de obşti sau a "Romanilor populare" săteşti, după cum le-a definit Nicolae Iorga după intuiţie[10], în fruntea cărora erau jazi sau cneji. În secolele VIII-X aceste organizaţii se grupau în componenţa unei "ţări" între 5-6 până la 20-25 de sate. Ele erau conduse de un voievod, dregător ales de membrii obşteşti, care era asistat de un sfat compus din 12 membri şi ţinea "scaun de judecată".

Tot în secolele XII-XIII din sânul obştilor săteşti şi mai ales din rândurile păturilor conducătoare, a început să se desprindă nobilimea formată din proprietari de pământ, având şi un anumit număr de ţărani. În documentele papale sau maghiare din această vreme, aceşti proprietari de pământ de pe teritoriul extracarpatic, populat de români, sunt cunoscuţi sub denumirea de "majores terrae" sau de "potentissimi illarum partium"[11]. În procesul de creştere a proprietăţii şi de dezvoltare a vieţii urbane, s-a desfăşurat şi procesul de desăvârşire a organizării statale, de supunere a vechilor obşti teritoriale de unii voievozi mai puternici şi de reducerea lor la nişte simple unităţi administrative ale noilor state feudale, care luau astfel naştere.

Un rezultat remarcabil al formării şi consolidării statelor feudale româneşti la Sud şi Est de Carpaţi, a fost oprirea expansiunii statului feudal maghiar spre răsărit şi a celui polon spre gurile Dunării şi Marea Neagră. Ele au constituit, de asemenea, un obstacol serios în calea înaintării otomane spre Europa Centrală.

Influenţa tătarilor a avut loc în anul 1345, când Ştefan Lackfy a devenit voievod al Transilvaniei între anii 1344 şi 1350[12]. S-a observat just că acum, pentru prima dată, românii din acele trei ţări se întâlneau cu prilejul unor acţiuni militare, realizând o unitate de voinţă ca să-şi apere pământul de duşmani. Însă situaţia nu s-a schimbat radical, fiincă luptele cu tătarii au continuat între anii 1351 şi 1353[13].

La conducerea acestui teritoriu eliberat de sub tătari a fost numit un român maramureşan, Dragoş, ceea ce a dus la recunoaşterea caracterului român "al ţinutului cucerit"[14]. Cu toate că nici un document contemporan şi nici de mai târziu nu permite să se facă o afirmaţie categorică în acest sens, ci doar o presupunere. Mai verosimilă ni se pare ipoteza precum că "Dragoş şi Sas nu au fost voievozi; nu au condus teritoriul care se întindea de-a lungul apei Moldovei, de unde a pornit unificarea statului moldovean, ci poate conducători de oaste în slujba regatului ungar, însărcinaţi cu misiuni în sudul Moldovei, deoarece în anul 1407, când s-a scris pomelnicul de la Bistriţa, ambii nu erau consideraţi ca foşti domnitori"[15].

Activitatea lui Dragoş în Moldova este necunoscută. Nu este de crezut că şefii formaţiilor statale locale au luptat alături de el împotriva tătarilor[16]. El a dus o politică străină privind populaţia românească de la est de Carpaţi, fiind un exponent al politicii statului feudal Ungar. Astfel se explică de ce nu este înscris în pomelnicul de la Bistriţa[17]. A.D. Xenopol era de părerea că Dragoş-Vodă a decedat în anul 1349 în Moldova[18], iar N. Iorga credea că înainte de 1350 el s-a întors în Maramureş[19], ceea ce pare a fi verosimil.

Nu avem nici o dovadă că s-a organizat aici vreo unitate teritorială sau un domeniu al lui Dragoş. În legenda cunoscută, inclusă în textul Cronicii moldo-ruse, referitor la Dragoş, se menţionează că el şi-a făcut pecete domnească pentru toată ţara, reprezentând un cap de zimbru[20]. În calitate

de domn a domnit doi ani[21]. Dacă luăm aceasta în considerație, apoi trebuie de menționat că Dragoș pentru treburile interne și externe trebuia să aibă cel puțin o cancelarie pentru chestiuni statale. Cu atât mai mult că în țările românești fiinţau începând din secolul a VIII-lea uniuni obștești sau a "Romanilor populari" sătești, care se grupau în "țări" de 25 de sate și formau mici cancelarii. În spațiul de la est de Carpați și râul Prut erau atestate cancelariile lor: "Țara Bolohovenilor", "Țara Șepeniților", "Țara Bârsei", "Țara Maramureșului", "Vrancea", "Tigheciul", "Câmpulungul", "Cnezatul lui Dobrotici" ș.a.[22]

Așadar, în momentul nașterii Moldovei ca stat independent pe timpul lui Dragoș, ea avea doar doi vecini: Regatul Ungar și Hoarda de Aur[23]. Înainte de 1345 luaseră proporții resistența populației românești din Maramureș împotriva reprezentanților coroanei maghiare, care se străduiau să impună o "nouă ordine" și confesiunea romano-catolică. Conducătorul tuturor nemulțumiților a fost Bogdan din Cuhea[24], fost Voievod al Maramureșului. După 21 iulie 1342 regele Ungariei Ludovic I i-a retras titlul de voievod, pentru că provocase o răscoală în Maramureș. Din cauza unei intervenții armate regale, Bogdan și sprijinitorii săi au trebuit să se retragă în Moldova. Lupta lui Bogdan și a celor care l-au urmat la Est de Carpați a fost grea și îndelungată. Bogdan I a avut posibilitatea să organizeze o forță militară, cu ajutorul căreia a dominat viața politică locală și a pus bazele viitorului stat independent al Moldovei. Pentru a nu pierde sprijinul integral al populației românești din Maramureș, regele ungar a dispus încetatrea persecuțiilor religioase[25].

Începând cu anul 1359 Moldova a obținut o situație similară cu cea a Țării Românești după victoria din 1330. Așa-zisa "descălecare" din 1359 rămâne pentru Molodova, în primul rând, "un act social-politic" și, în al doilea rând, demografic, acesta fiind mai modest[26]. Victoria lui Bogdan I a marcat nu numai eliberarea teritoriului est-carpatic de sub controlul forțelor ungare, ci și întemeierea statului independent al Moldovei și a recunoașterii sale ca unic conducător și domn.

În anul 1365 Bogdan I a decedat după o boală grea. De la el nu a rămas nici un document, doar Biserica Sf. Nicolae din Rădăuți, ctitorie în care și-a ales locul de odihnă veșnică. În 1480, la 27 ianuarie, urmașul său, Ștefan cel Mare, a pus o frumoasă lespede sculptată cu următoarea însemnare: "Din mila lui Dumnezeu, Io Ștefan Voievod, domn al Țării Moldovei, fiul lui Bogdan Voievod, a împodobit acest mormânt străbunicului său Bogdan Voievod cel Bătrân."

Oficial Bogdan I dobândește independența Moldovei tocmai prin anul 1363[27] de la regele Ungariei Ludovic de Anjou, supranumit cel Mare. Bogdan I alesese foarte bine momentul, căci după conflictul cu suveranul Sfântului Imperiu Romano-German Carol de Luxemburg, regele Ungariei, Ludovic cel Mare a întreprins în anul 1365 o luptă împotriva Bulgariei.

Petru GANENCO

(va urma)

NOTE

1. Georgescu-Tistu, N. Cartea și bibliotecile. Studii de bibliologie. București: Editura Științifică, 1972, p. 67.
2. Cihodaru, C. Note critice la unele studii asupra geografului Bavarez. În "Studii", XXIII (1970), 6, p. 1119-1120.
3. Povest' vremennyh let. Vol. 1. Moscova, 1950, p. 21.
4. Fontes Historiae Daco-Romane. III.București, 1975 p. 238-241, 250-251,
Vezi: Barnea, I. Din istoria Dobrogei. III.București, 1971, p. 160-162,
Vezi: Vlahi vizantijskih istočnikov X-XIII, în cartea Iugovostočnaâ Evropa v srednie veka. Chișinău, 1972, p. 162-163.
5. Ibidem. Op. cit., p. 290-292, 307.
6. Cihodaru, C. Observații cu privire la procesul de formare și consolidare a staului feudal moldovenesc.I. p. 183-184.
Vezi: Spinei, Victor. Moldova în secolul XI-XVI. București, p. 77-78, 82, 103, 112.
7. Cihodaru, C. Observații cu privire la procesul de formare și consolidare a statului feudal moldovenesc. În: Anuarul Institutului de istorie și arheologie "A.D. Xenopol", Iași, XVI (1979), p. 180-182.
8. Cihodaru, C. Cosiderații în legătură cu populația Moldovei din perioada anterioară invaziei tătarilor (1241) În: Studii și cercetări istorice. Iași, II, (1963). F. 2, p. 233.
9. Ibidem, p. 242.
10. Iorga, N. La "România" danubienne et les barbares au VIe sciècle // Revue belge de philologie et d'histoire. I. 1924, p. 35-50.
11. Cihodaru, C. Observații cu privire la procesul de formare și consolidare a statului feudal moldovenesc, I, C. I (1979), p. 174.
12. Onciul, Dumitru. Opere complete. Vol. I. p. 304.
13. Hurmuzaki. Vol. II , p. 25, 32-33.
14. Iorga, N. Istoria Românilor. Ctitorii. Vol. III. București, 1937, p. 209.
15. Sacerdoțeanu, Aurel. Succesiunea domnilor Moldovei până la Alexandru cel Bun. În "Romanoslavica".
16. Istoria României. Vol. II. București, 1962, p. 167-168.
17. Bogdan, Damian N. Pomelnicul Mănăstirii Bistrița. București, 1941, p. 50.
18. Xenopol, A.D. Istoria Românilor. Ed. a III-a. Vol. III, p. 40.
19. Iorga, N. Istoria Românilor. Ctitorii. Vol. III. București, 1937, p. 210.
20. Minea, I. Despre stema Moldovei. În cartea: Cronicile istorice, anul I (1925), p. 401-402
21. Cronicile slavo-române din secolul XV-XVI publicate de Ion Bogdan. Ediție revăzută și completată de P.P. Panaitescu, p.160.
22. Olteanu, Șt. Structuri teritorial-politice românești în spațiul carpato-danubiano-pontic în secolele VIII-IX // Revista de istorie, 32, 1979, nr. 2, p. 285,
23. Magazin istoric. 1972, nr. 1.
24. Popa, Radu. Recherches d'archéologie mediévale au Maramureș. În cartea: Revue roumaine d'histoire, Vol. V (1966), nr. 5, p. 770.
25. Popa, Radu. Biserica de piatră din Cuhea și unele probleme privind istoria Maramureșului în secolul al XIV-lea. În cartea: Studii și cercetări de istorie veche. Vol. VII (1966), nr. 3, p. 513.; Istoria Românilor. Vol. II. București, 1962, p. 166.
26. Pascu, Ștefan. Voievodatul Transilvaniei. Vol. I, p. 471.
27. Magazin istoric. 1973, nr. 2.

PAGINA WEB – O FORMĂ EFICIENTĂ ÎN SISTEMUL DE COMUNICARE A COLECŢIILOR BIBLIOTECII

Activitatea promoţională implică mesaje emise şi transmise pe diferite căi şi este strâns legată de sistemul de comunicare a colecţiilor bibliotecii. Acest sistem impune politici adecvate de comunicare şi instrumente eficiente (publicitatea, relaţii cu publicul etc.) care se realizează prin intermediul unor multiple şi variate forme de prezentare.

Pe lângă metodele tradiţionale de promovare a ideilor, a produselor şi serviciilor, trebuie menţionate şi posibilităţile oferite de noile tehnologii informaţionale utilizate în biblioteci şi, în particular, una dintre cele mai eficiente forme — elaborarea paginii Web a bibliotecii.

La ora actuală INTERNET-ul este o „structură", un „fenomen", avantajele căruia sunt indiscutabile. Bibliotecile le pot valorifica pentru a oferi materiale informaţionale unui public larg de utilizatori ai calculatoarelor conectate la reţeaua internaţională.

Pagina Web este una dintre cărţile de vizită ale bibliotecii contemporane. Această pagină reprezintă o cale nouă de a atrage cititorii şi utilizatorii de informaţie în sălile, reale sau virtuale ale bibliotecii. În fiecare zi apar zeci şi sute de pagini Web noi, într-un număr mult mai mic, ce-i drept, dar totuşi apar şi cele ce oglindesc activitatea bibliotecilor. În Moldova acest domeniu este deocamdată într-un stadiu embrionar, numai câteva biblioteci sunt prezente în spaţiul WWW sau se află la etapa de elaborare, aşa cum ar fi: Biblioteca Naţională, Biblioteca pentru Copii "I. Creangă", Biblioteca Municipală "B.P. Hasdeu", Biblioteca A.S.E.M., Biblioteca U.L.I.M., Biblioteca Universităţii Agrare etc.

Noua generaţie de bibliotecari, pasionaţi de INTERNET, sunt pe cale de a deveni Web-designeri pentru a folosi această posibilitate de "a aduce" cartea la cititor sau cititorul la carte. Aspectul grafic al paginii trebuie să fie destul de atrăgător însă, în fine, pe vizitator-cititor îl interesează utilitatea informaţiei expuse. Din această cauză, înainte de a elabora pagina, trebuie să fie conceput aspectul ei virtual. Cea mai sigură modalitate de a suscita interesul consumatorului de informaţie ar fi, probabil, expunerea informaţiei cu caracter inedit.

Prima etapă în elaborarea unei pagini Web ar putea fi selectarea informaţiei necesare, destinată lansării în INTERNET. Pentru început sunt necesare câteva fişiere în care să fie prezentată succint biblioteca, cum ar fi: adresa bibliotecii, structura, programul de lucru, serviciile prestate. O imagine, un plan general selectat la această etapă ar contribui vădit la un aspect plăcut al paginii. Deoarece limba engleză este recunoscută de facto drept limbă oficială a INTERNET-ului, este indicat să pregătim şi versiunea engleză a paginii. Fişierele cu informaţia iniţială pot fi create în orice redactor de text, de exemplu, MS Word 97, dar pot fi şi în formatul ASCII, adică text obişnuit, în cazul, în care nu se vor utiliza diacritice.

În continuare aceste fişiere trebuie transformate în fişiere de tip HTML (Hyper Text Markup Language – limbaj de marcare a textului). Descrierea instrucţiunilor HTML pot fi uşor accesate pe INTERNET, existând versiuni în diferite limbi. Pentru lucrările grafice se utilizează orice redactor grafic, însă preferabile sunt acelea care posedă opţiunea de optimizare a graficii pentru WWW (Adobe Photoshop).

În aplicaţiile de navigare prin INTERNET (browser), cum ar fi Netscape Navigator sau MS INTERNET Explorer sunt prevăzute programe de redactare a paginilor Web, Composer pentru Netscape şi Front Page pentru INTERNET Explorer. Acestea permit crearea documentelor în formatul HTML, astfel nu mai este necesară înscrierea manuală a codului în limbajul HTML. Totodată, acestea oferă un spectru larg de funcţii pentru întocmirea paginilor Web.

De asemenea, pot fi utilizaţi redactori de text care permit transformarea documentelor din formatul propriu în formatul HTML (MS Word versiunea 97 şi mai recente, Page Maker 6.0, 6.5). Trebuie acordată o deosebită atenţie utilizării corecte a tipului de codificare a semnelor diacritice sau a caracterelor chirilice.

Pentru a înlesni însuşirea acestui proces de lucru putem propune următorul plan de studiere a principiilor de elaborare a paginilor Web. Se presupune că bibliotecarul posedă deja cunoştinţe generale de utilizare a calculatorului:

- însuşirea noţiunilor de bază privind INTERNET-ul;
- cunoaşterea unuia dintre programele de navigare, Netscape sau INTERNET Explorer;
- noţiuni elementare privind limbajul HTML;
- desingul Web-site-ului.

După însuşirea acestor teme putem începe elaborarea paginii Web a bibliotecii. La etapa de selectare a informaţiei este binevenită consultarea

specialiştilor principali din bibliotecă pentru a alege informaţia strict necesară privind imaginea adecvată. Desigur, în aceasta se include obligatoriu un compartiment despre bibliotecă (începând cu un scurt istoric, structura, programul bibliotecii şi terminând cu informaţia despre lucrători), tipul serviciilor, colecţiile bibliotecii etc. Să nu uităm de faptul că pagina noastră poate fi vizitată de beneficiarii din alte ţări, aşa că informaţia ar fi bine să fie tradusă şi în limbile engleză, franceză şi germană.

Stilul paginii principale trebuie menţinut în toate compartimentele secundare. Asimilarea informaţiei este scopul de bază al unei pagini Web. Din această cauză, înainte de a elabora fiecare pagină, trebuie să concepem o imagine unitară. O pagină, chiar dacă e funcţională şi plină de conţinut, poate avea un aspect dezagreabil. Contează mult evidenţierea titlului, utilizarea vectorilor, indicatorilor şi a altor diverse elemente decorative. Vectorii sclipitori, desenele şi alte figuri animate sau o imagine îmbogăţesc pagina Web. Însă nu se recomandă utilizarea acestor accesorii în exces, deoarece va necesita mai mult timp pentru accesarea paginii.

În Republica Moldova există deja companii care oferă servicii în vederea elaborării şi întreţinerii unei pagini WWW, însă preţurile pentru serviciile acordate sunt mari. Din cauza lipsei de finanţe, în biblioteci, toate procesele de pregătire a unei pagini le îndeplineşte, de regulă, o singură persoană, care deseori nu este iniţiată în design. În această situaţie extremă se poate evita diletantismul, realizând o pagină cu grafică simplă şi furnizând utilizatorului informaţii utile.

Consultând manualul de elaborare a paginilor Web şi copiind de pe INTERNET pagina corespunzătoare, puteţi decodifica "structura" documentului HTML. În acest mod, veţi reuşi să elaboraţi fără mari dificultăţi propria pagină.

Următoarea etapă ţine de intenţia dvs. de a face cunoscută pagina Web unui public cât mai larg. Această se realizează tot prin intermediul INTERNET-ului. Completaţi chestionarul într-unul din sistemele de căutare, de exemplu, în Alta Vista *(www.altavista.com)*, şi pagina dvs. va deveni accesibilă oricăruia dintre eventualii doritori.

Biblioteca Academiei de Studii Economice şi-a deschis în anul 1999 propria pagină Web *(http://lib.ase.moldnet.md.)* Pagina bibliotecii este prezentată în limbile română şi engleză, conţinând nu numai referinţe locale, dar şi din INTERNET. Puteţi obţine informaţii despre bibliotecă: istoria, ghidul, informaţii despre fonduri, noile intrări din aprilie 1997, colecţiile speciale, sursele bibliografice, publicaţii periodice (cu acces la varianta electronică), cronica activităţilor etc. Sarcina principală în organizarea paginii Web a Bibliotecii A.S.E.M. a fost şi rămâne informarea operativă a utilizatorilor în domeniul economic. Actualmente de pe pagina noastră aveţi acces la următoarea informaţie de pe CD-uri: Resurse Internaţionale INTERNET, Information USA, About USA in Russian, Instruire la distanţă.

Vizitând pagina noastră Web puteţi lua cunoştinţă de catalogul electronic al Bibliotecii A.S.E.M. în baza soft-ului TINLIB. Cititorul poate realiza căutările de autor, titluri, subiecte, obţinând cele mai importante informaţii despre documentul solicitat. În perspectivă se prevede introducerea informaţiei despre tezele de doctorat susţinute la A.S.E.M. şi textul integral al autoreferatelor, cele mai interesante lucrări ale studenţilor, lucrările corpului didactic, publicaţiile despre A.S.E.M., varianta electronică a buletinului trimestrial al bibliotecii şi multe altele.

Informaţia de pe pagina Web se modifică în permanenţă. De regulă, ea se reînnoieşte o dată pe lună. Sperăm să vă captiveze nu atât ţinuta grafică, cât mesajul paginii Web al Bibliotecii A.S.E.M. Vă invităm să vizitaţi această pagină Web.

În încheiere dorim să remarcăm că pagina Web a bibliotecii poate fi elaborată chiar şi de un singur lucrător, reducându-se astfel la minimum serviciile de întreţinere a sistemului informaţional.

Pentru a lua cunoştinţă de modelele de elaborare a Web-urilor de bibliotecă, vă recomandăm să vă inspiraţi iniţial din lista Web-site-urilor: *World Wide Web Virtual Library http:/vlib.stanford.edu/Overview.html; http://www.fisk.edu/vl/Libraries.html.*

Modelele celor mai bune Web-uri de bibliotecă le veţi găsi, de asemenea, după însuşirea acestui unic Web-site pentru toţi bibliotecarii: Web-site Acq Web *(http://www.library.vanderbilt.edu/law/acqs/acqs.html).*

În loc de post-scriptum: bibliotecarii din Chişinău şi Bălţi au avut fericita ocazie de a participa la Seminarul "Electronic Publishing", organizat de Fundaţia SOROS în colaborare cu Programul Electronic Publishing Development, desfăşurat de Centrul de Dezvoltare a Cărţii al Institutului pentru o Societate Deschisă (Budapesta).

Acest seminar a abordat tematica publicaţiilor electronice şi a fost moderat de Graham Horward, expert din Marea Britanie. Participanţii la acest seminar au fost antrenaţi în tehnologia creării paginilor Web. Prezintă un deosebit interes pentru toţi bibliotecarii materialele puse la dispoziţie în timpul seminarului: criteriile de evaluare a calităţii unei publicaţii electronice, un glosar de termeni în domeniile tehnicii de calcul, reţele INTERNET etc.). Bibliotecarii au format un grup de lucru pentru elaborarea conceptuală şi tehnologică a paginii Web a Asociaţiei Bibliotecarilor.

În încheiere va sugerăm să folosiţi propriile publicaţii electronice pentru promovarea serviciilor oferite publicului. Acestea vor completa eforturile de prezentare a bibliotecii, acordându-le un anumit grad de importanţă.

Natalia CHERADI
Grigore GUDIMA

PUBLICA TRAINING PROGRAM

În perioada 10-19 martie a.c. un grup de 8 persoane a participat la un seminar de management în cadrul programului european PubliCA. Acest lucru a fost posibil datorită sprijinului financiar al Fundației Soros Moldova și OSI Budapesta. Au beneficiat de el Biblioteca Municipală B.P. Hasdeu (Lidia Kulikovski, Mariana Harjevski, Ludmila Pânzaru), Biblioteca Județeană Cahul (Ana Caraman), Biblioteca Județeană Soroca (Raisa Bâcec), Biblioteca Județeană Orhei (Lidia Sitaru), Biblioteca Județeană Bălți (Zina Dolință) și Biblioteca Orășenească Donduseni (Liuba Dănuță).

Acest seminar a fost organizat de către Biblioteca Municipală Helsinki, care este Centru de Excelență European, și a acoperit mai multe subiecte.

La tema "Managementul într-o lume în schimbare" colegii finlandezi ne-au demonstrat cum fac față bibliotecile lor noilor situații într-o societate în schimbare. Cum pregătesc personalul pentru schimbare, cât de important este managementul comunicării.

Tema "Cadru de reglementare în activitatea bibliotecilor: legi, regulamente, politici de stat și locale" a fost prezentată de directoarea Bibliotecii Municipale Maija Berndtson. Am fost interesați să aflăm experiența finlandeză în acet domeniu: cum utilizează legile, regulamentele în activitatea sa; impactul statului asupra activității bibliotecilor; cum demonstrează ei valoarea, importanța bibliotecii publice în societate; cum promovează ei rolul bibliotecii în societate; cooperarea cu autoritățile locale, planificarea strategică; activități orientate spre consumator în bibliotecile publice.

Alt subiect foarte important a fost prezentat de Paivi Jokitalo (coordonatorul proiectului "Rețele comune de servicii pentru bibliotecile publice") — "Strategia Societății Informaționale și bibliotecile", referindu-se la ceea ce trebuie să facă bibliotecile publice la nivel național și local ca să ofere utilizatorilor posibilități de a găsi informația pe INTERNET, aceasta fiind o prioritate a societății finlandeze. Toate bibliotecile publice din Finlanda participă la proiectul "Rețele comune de servicii pentru bibliotecile publice". Bibliotecile oferă servicii pe bază de INTERNET, alte servicii electronice audiovizuale și tipărite pe INTRANET.

Subiectul "Lobbing internațional, național și local" prezentat de Tuula Hoavisto, consilier special EBLIDA, secretar oficial al Asociației Bibliotecarilor din Finlanda a fost foarte interesant pentru noi: cum folosesc ei politicienii, mass-media, locuitorii și utilizatorii în activitatea bibliotecilor. Dar s-au discutat și problemele asociațiilor.

"Centralizare și decentralizare în management" a fost un alt subiect al seminarului, în baza Bibliotecii Municipale Helsinki: ce trebuie să fie centralizat și ce trebuie să fie descentralizat în cazul unei biblioteci cu mai multe filiale, nivele de delegare de funcții.

În cadrul subiectului "Planificare bugetară și calcularea costurilor" ne-au demonstrat modele eficiente de organizare a activității în biblioteci; planificarea financiară și de afaceri în biblioteca publică. Subiect greu perceput de grupul din Moldova pentru că la noi el lipsește cu desăvârșire.

Tema următoare, la fel descifrată cu greu de directorii bibliotecilor județene, a fost "Managementul de personal și evaluarea muncii în biblioteci". Am luat cunoștință de proiectul-model "Criterii de evaluare a calității muncii în subdiviziunile bibliotecii". Biblioteca Municipală Helsinki are o experiență bogată în activitatea cu personalul. Ne-au interesat mult dezvoltarea personalului, evaluarea lui și atenția deosebită pentru dezvoltarea permanentă a abilităților profesionale.

Și ultimul subiect din cadrul prelegerilor a fost "Strategii de personal" ținut de Marja-Liiza Vilkko-Hamalaienen, director adjunct la Biblioteca Municipală. Absolut nou pentru noi, asest subiect ne-a pus pe gânduri. Biblioteca Municipală din Helsinki și în general bibliotecile din Finlanda concep complet altfel noțiunea de normă pentru personal. Inedite pentru noi au fost și planurile de capacitate folosite de personal.

Seminarul a îmbinat prelegeri, ore practice și vizite de lucru în filialele Bibliotecii Municipale Helsinki. Am vizitat 10 filiale de diferite mărimi — una de 200 m.p., plasată într-o singură cameră, alta într-un cămin cultural de 5 000 m.p., cea de-a treia într-un campus universitar, Vikki unde ne-au demonstrat un exemplu de conlucrare și colaborare foarte interesantă a bibliotecii publice cu cea universitară. Am mai vizitat 5 filiale mari din diferite districte ale orașului Helsinki. Aceste vizite ne-au consolidat cunoștințele acumulate în timpul prelegerilor și au ilustrat exemplele utilizate de lectori.

Programul s-a încheiat cu vizitarea a 5 biblioteci din partea de sud a Finlandei. Iarăși biblioteci de diferite niveluri — una situată într-o localitate de 2 000 de locuitori, altele două în localități de 40 000 de locuitori, a patra într-o localitate de 100 000 și una nouă, deschisă în februarie a.c. Aceste vizite ne-au demonstrat conlucrarea cu autoritățile publice locale, temă discutată în cadrul seminarului; grija lor față de bibliotecile publice, rolul bibliotecii publice în comunitate.

La cererea noastră ne-a fost organizată o vizită la Biblioteca pentru nevăzători și persoane cu deficiențe de vedere, bibliotecă care nu numai oferă servicii pentru aceste categorii, ci și produce produse pentru ei — cărți în Braille, cărți vorbite, cărți tactile. Pentru bibliotecarii noștri a fost o experiență inedită.

Am avut un program foarte serios, interesant, încărcat. Conducătorul, organizatorul și tutorele nostru dna Kristina Virtanen ne-a organizat și un program social distins. Am vizitat Muzeul de Artă Contemporană, Muzeul de Arte Frumoase, insula Suomenlinna, am fost la opera "Boemia" și la un concert simfonic la Filarmonica din Helsinki.

Ne-am întors de la Helsinki cu idei, planuri, proiecte. Sunt sigură că acest seminar a influențat pozitiv grupul directorilor din bibliotecile județene pentru majoritatea cărora această ieșire a fost prima de nivel internațional. Impactul acestui seminar, sunt convinsă, va fi schimbarea mentalității tuturor participanților.

LIDIA KULIKOVSKI

1850 • Anul Eminescu • 2000

DORINȚA

Vino-n codru la izvorul
Care tremură pe prund,
Unde prispa cea de brazde
Crengi plecate o ascund.

Și în brațele-mi întinse
Să alergi, pe piept să-mi cazi,
Să-ți desprind din creștet vălul,
Să-l ridic de pe obraz.

Pe genunchii mei ședea-vei,
Vom fi singuri-singurei,
Iar în păr înfiorate
Or să-ți cadă flori de tei.

Fruntea albă-n părul galben
Pe-al meu braț încet s-o culci,
Lăsând pradă gurii mele
Ale tale buze dulci...

Vom visa un vis ferice,
Îngâna-ne-vor c-un cânt
Singuratece izvoare,
Blânda batere de vânt;

Adormind de armonia
Codrului bătut de gânduri,
Flori de tei deasupra noastră
Or să cadă rânduri-rânduri.

EMINESCIANA LIGIEI MACOVEI

Când, prin anii şaptezeci, apăru în librăria "Drujba" de la Moscova, caseta cu cele patru volumaşe cu texte paralele în română şi rusă, ale poeziilor lui Eminescu, Arghezi, Alecsandri şi Coşbuc, caseta pentru procurarea căreia întreprinsesem o călătorie expres, împreună cu colegul meu de facultate Pavel Todorov, pe banii câştigaţi, în mai multe nopţi, la descărcatul vagoanelor cu cărbune sosite la Visterniceni, furăm uimiţi de prezentarea grafică realizată de Ligia Macovei*. "Uite abia acum începe veritabila ilustrare a poeziei eminisciene", zise Pavel, un bun cunoscător al artei plastice, care îşi încercase şi el puterile în a mânui penelul şi culorile şi care avea, pe atunci deja, o colecţie de câteva zeci de mii de reproduceri în variantă de cărţi poştale şi albume.

Într-adevăr, imaginile realizate de graficienii antemergători aveau, cu unele excepţii, un desen naiv, conţinând prea multe detalii, narând, ori, mai exact, repetând cu exces de fidelitate textul, pierzând, prin asta, aproape toate calităţile necesare unei creaţii personale. Ce era şi mai rău însă, e că un asemenea nivel de prezentare grafică făcea un prost serviciu textului eminescian, care, acompaniat de naivităţi, se confrunta cu riscul unei percepţii primitivizate. Ligia Macovei fu unul dintre primii graficieni români care, ieşind de sub dominaţia textului, a dat la iveală creaţii plastice, în care poezia eminesciană este trecută prin interpretarea personală.

În general, pictorii şi graficienii care s-au ridicat la această înălţime a artei ilustrative recurg la trei modalităţi de abordare. Primii ne prezintă un Eminesu sideral, cosmic. Alţii pornesc de la viziuni telurice. Şi unii, şi alţii, deşi au produs şi produc imagini de calitate, nu au reuşit şi nu reuşesc să eludeze paroxismul. Cea de a treia modalitate este legată de viziunea fiinţială asupra vieţii şi operei Poetului Naţional, modalitate care a fertilizat apariţia unor opere de neuitat. În termeni filozofici heideggerieni, această a treia modalitate presupune prezenţa în opera de artă a unui adevăr înălţat pe o temelie care strânge laolaltă cele patru temeiuri dăinuitoare ale fiinţei: Pământul şi Cerul, muritorul şi divinul. În eminesciana grafică, unirea temeiurilor fiinţiale i-a reuşit, de exemplu, lui Aurel David în celebrul său arbore, lui Igor Vieru în ilustraţiile la cartea "Eminescu. Poezii".

Ligia Macovei traduce în echivalenţe grafice nu doar temeiurile fiinţiale eminesciene, ci şi reperele filozofice ale operei poetuli. Probabil de la *filozofia voinţei* a lui Schopenhauer, gânditorul care l-a influenţat atât de mult pe Eminescu, a trecut în poezia eminesciană şi apoi în desenele Ligiei Macovei acel extraordinar efort, elan vital, care accentuează măreţia poetului şi a operei sale. De unde în desenele ei o prospeţime radioasă a sentimentului (vorba lui Victor Crăciun) care se conjugă în mod fericit cu eleganţa fluidă a desenului.

Ecourile în timp la desenele ei fac dovadă acestor aserţiuni. Iată câteva dintre ele:

Victor Crăciun:

"Cu o remarcabilă forţă de adaptare Ligia Macovei îşi modulează viziunea şi mijloacele după ideile şi sentimentele cuprinse în textul ilustrat, uimind prin amploare şi varietatea registrului său afectiv. Apare, evident, efortul pictoriţei de a descifra esenţa poeziei eminesciene, pentru a consemna imagistic, retrăind-o, inerpretând-o, plăsmuind, la rându-i, imagini vizuale poetizate, capabile să declanşeze privitorului noi asociaţii, potenţându-i astfel puterea de pătrundere a mesajului. Adaptându-şi mijloacele la coordonatele polifoniei eminesciene, linia devine rând pe rând suplă, vălurată, tandră, duioasă, cu moliciuni şovăitoare, de arabesc muzical, sau, dimpotrivă, fermă, energică, ruptă, în funcţie de conţinutul operei, dar mereu elocvenţă, expresivă, dând un puternic impuls puterii noastre imaginative."

Eugen Schileru:

"Ligia Macovei reuşeşte ca, prin modulaţia curbelor, ca profil şi valorile sau grosime de duct, să sugereze terestrul, acvaticul şi aerianul, arhitectonicul, vegetalul şi carnalul, realitatea, visul şi întunecarea, înălţarea prometeică şi prăbuşirea damnată, vitalitatea şi dezagregarea, concretul aspru şi tandru şi fantasmele, strigoii sufletului neliniştit sau ai istoriei, întunericul care invadează lumina sau care expulzează întunericul."

Dan Grigorescu:

"Reuşita acestor ilustraţii nu stă numai în realizarea unui fond de sensibilitate recognoscibil ca aparţinând universului eminecian, ci în propunerea unei grile personale de lectură. Romanticul Eminescu are, în interpretarea Ligiei Macovei, cosmosul şi făptura umană, vizarea şi suferinţa ce îl aşază în afara oricărei împărţiri istorico-literare a poeziei lumii... Ligia Macovei nu l-a citit pe Eminescu nu numai ca pe ultimul mare romantic, ci şi ca pe unul dintre fondatorii poeziei moderne universale."

Însăşi pictoriţa mărturisea nu demult că apropierea de Eminescu durează pe parcursul întregii sale vieţi şi continuă şi astăzi, ea nefiind mulţumită de cele făcute şi urmând fără istov drumul cunoaşterii fiinţei eminesciene, care te duce la fiinţa neamului şi la Fiinţă ca arhetip. Isca-se-vor, probabil, din această neconenită căutare, creaţii noi pe potriva sursei sale de inspiraţie, infinită ca şi izvorul care, sub aspectul nemarginilor curgerii sale, întrece oceanul cel uriaş dar totuşi cuprins în marginile sale stabile pe veci.

Alexe RĂU

* Macovei, Ligia (n. 1916, Bucureşti), graficiană şi pictoriţă română. A ilustrat cărţi de poezie (Eminescu, Arghezi, Quasimodo, Michaux, Desnos, Esenin). Pictură cu influenţe expresioniste. A cultivat acuarela, guaşa. Portrete, peisaje.

STATUTUL SOCIAL AL BIBLIOTECARULUI BASARABEAN ÎN PRAGUL MILENIULUI III

Statutul social al unei profesii nu poate fi abordat în afara unui context mai larg, care include dimensiunea economică, politică, culturală într-o strânsă relaţie cu factorul uman.

În accepţiunea Consiliului Europei, componentele sociale şi economice din perspectiva cărora poate fi configurat statutul social al profesiei sunt definite în felul următor:

- întărirea coeziunii sociale;
- garantarea unei protecţii suficiente în materie de securitate socială;
- favorizarea încadrării în muncă, a formării şi a drepturilor celor cuprinşi în câmpul muncii;
- protejarea de o manieră eficace a celor mai vulnerabile grupuri sociale.

Realizarea unei interacţiuni mai strânse între membrii societăţii întăreşte coeziunea socială. Atingerea acestui postulat în cazul profesiei noastre este destul de dificilă, unul din motive fiind şi componenţa numeric redusă a colectivelor de bibliotecari, dispersarea acestora pe întreg teritoriul republicii. Doar bibliotecile judeţene, universitare, ştiinţifice şi speciale au în statele lor de la 20 până la 60 de angajaţi. Biblioteca Naţională a Republicii Moldova este singura care numără un personal de 200 de bibliotecari. Este evident că la realizarea acestei componente a statutului social al bibliotecarului se cere o participare mai activă a Asociaţiei Bibliotecarilor din Moldova. Consider că Asociaţia trebuie să se pronunţe cu mai multă insistenţă şi promptitudine atunci când sunt depistate cazuri de încălcare a drepturilor sociale ale bibliotecarilor. Asemenea exemple de implicare activă a asociaţiilor profesionale în soluţionarea unor litigii sociale ale bibliotecarilor le putem urmări în mai multe ţări, chiar şi în cele care nu se confruntă cu probleme sociale majore pe care le avem noi. Este bine cunoscut faptul că Asociaţia Bibliotecarilor din S.U.A., parte componentă a societăţii civile americane, a acţionat în judecată administraţia Clinton pentru proiectul de lege înaintat spre examinare Congresului, care prevedea controlul informaţiei în INTERNET. În opinia ALA, acest proiect de lege constituia un sistem de cenzură.

A devenit deja uzitată afirmaţia că marile noastre probleme economice sunt cauzate de o lipsă acută şi de lungă durată a resurselor financiare. Se abordează frecvent problema respectării drepturilor civile şi politice ale omului, dar se neglijează cu desăvârşire drepturile sociale. Când spun aceasta, mă gândesc la cei peste 500 de bibliotecari din bibliotecile publice care în 1999 au primit salarii incomplete. Cea mai gravă situaţie s-a creat în judeţul Ungheni, unde din cei 175 de bibliotecari doar 96 primesc un salariu complet, 32 primesc 75% din salariu, 42 bibliotecari – 50%, iar 5 angajaţi primesc doar 25% din salariu. Salariile, şi aşa foarte mici, vin cu o întârziere de până la 5-7 luni, în unele cazuri termenele neplăţilor fiind şi mai mari. Este de-a dreptul ridicol să vorbeşti despre un statut social al bibliotecarilor din Republica Moldova, când ei sunt remuneraţi sub media pe ţară, salariul lor neacoperind nici 20 la sută din mărimea coşului minim de consum, care la începutul acestui an se cifra la peste 900 de lei. Pe parcursul ultimilor ani, deşi preţurile au înregistrat o creştere spectaculoasă, salariile bibliotecarilor nu au fost majorate şi nici măcar indexate. În prezent nivelul de trai al bibliotecarilor se caracterizează ca fiind foarte scăzut în comparaţie cu angajaţii din alte ramuri ale economiei naţionale. Salariul nominal mediu lunar al unui lucrător din economia naţională constituie peste 350 lei, pe când salariul mediu lunar al unui bibliotecar este de aproximativ 165 lei, excepţie făcând doar câteva biblioteci

universitare, unde salariul mediu lunar este la nivelul celui din economia naţională. Nu putem spune că nu s-a făcut nici o tentativă de schimbare a acestei situaţii. Din 1997, la scurt timp de la crearea Consiliului Biblioteconomic Naţional, au fost înaintate repetate moţiuni în apărarea bibliotecarilor, prin care se cerea încetarea acţiunilor de discriminare a acestora în raport cu alte categorii socio-profesionale.

În Hotărârea Guvernului Nr. 286 din 24 mai 1993 "Cu privire la Condiţiile de salarizare a personalului din instituţiile bugetare în baza reţelei tarifare unice" nu este stipulat pentru bibliotecari sporul lunar la salariu pentru vechime în muncă. Practic, prin această Hotărâre se anulează chiar unele beneficii pe care bibliotecarii le-au avut anterior. Responsabilitatea pentru situaţia la care s-a ajuns este a celor care au înaintat proiectul de hotărâre către guvern. La acel moment s-a făcut o confuzie: angajarea la serviciu conform studiilor nu înseamnă spor lunar pentru vechime în muncă. Este regretabil că Asociaţia Bibliotecarilor, centrele biblioteconomice din republică nu s-au pronunţat la momentul oportun. Este adevărat că în perioada respectivă Asociaţia era abia la început de cale, nefiind nici măcar înregistrată. Acele centre biblioteconomice care au încercat să-şi formuleze o părere distinctă vizavi de problema în cauză nu au găsit susţinerea responsabililor de la Ministerul Culturii care au pregătit proiectul de hotărâre. Asociaţia, dorind să-şi realizeze unul dintre scopurile principale, a înaintat repetate demersuri, din care voi cita: "*Ridicarea statutului social şi a prestigiului profesiei de bibliotecar, determinarea semnificaţiei sociale a activităţii bibliotecilor, apărarea drepturilor bibliotecarului, ameliorarea condiţiilor materiale şi sociale*", demonstrând că Asociaţia este animată de sarcini nobile, dar greu de realizat.

Începând cu anul 1997 Consiliul Biblioteconomic Naţional înaintează în instanţele cele mai înalte mai multe demersuri în favoarea acordării unui spor la salariu pentru vechimea în muncă (deşi aceste obiective sunt improprii C.B.N.). La 23.09.1997 Ministerul Muncii, Protecţiei Sociale şi Familiei a dat un răspuns foarte promiţător, din care citez: *"Ministerul Muncii, Protecţiei Sociale şi Familiei a examinat demersul C.B.N. către conducerea Republicii Moldova şi în problema abordată comunică următoarele: se susţine stabilirea cu începere de la 1 ianuarie 1998 a sporurilor pentru vechime în muncă pentru personalul de specialitate şi conducere a bibliotecilor în următoarele mărimi:*

între 2 şi 5 ani	*10% faţă de salariul funcţiei*
de la 5 la 10 ani	*15%*
de la 10 la 15 ani	*20%*
de la 15 la 20 ani	*25%*
peste 20 de ani	*30%".*

Prin acest răspuns, practic, ne-a fost satisfăcută rugămintea şi ne-am bucurat că doleanţa noastră a fost înţeleasă. Dar mai mult decât atât nu s-a întâmplat nimic.

C.B.N. a acţionat prompt atunci când în proiectul Legii salarizării (în noua sa redacţie) nu era prevăzută mărirea grilei de salarizare pentru bibliotecari. Noi am propus majorarea cu 5 categorii a diapazonului categoriilor de salarizare în felul următor:

Bibliotecar, bibliograf cu studii medii şi medii de specialitate	8-15
bibliotecar, bibliograf cu studii superioare	10-17
specialişti principali în serviciile de bază (bibliotecari principali, şef oficiu)	14-18
conducător de subdiviziune (şef oficiu)	14-19
director	16-21.

De data aceasta răspunsul a venit de la Ministerul Finanţelor şi conţinea următoarele: *"Ministerul Finanţelor a examinat scrisoarea C.B.N. privind remunerarea muncii bibliotecarilor şi comunică: propunerea de modificare a condiţiilor de salarizare a personalului menţionat va fi luată în considerare în cadrul şedinţei grupului de lucru în problemele remunerării muncii angajaţilor din ramurile economiei naţionale".* Dar până în prezent nu a fost aprobată Legea salarizării (într-o nouă redacţie) şi, respectiv, nu s-au produs schimbări în schema de remunerare a muncii bibliotecarilor.

Cea de a treia componentă esenţială a protecţiei sociale este favorizarea încadrării în muncă şi formarea specialiştilor. Este deosebit de greu în condiţiile noastre să menţii în biblioteci personalul bine pregătit, cu un nivel profesional înalt, cunoscător de limbi străine şi tehnologii moderne atâta timp cât salariile sunt sub orice critică, iar condiţiile de muncă — nu întotdeauna satisfăcătoare. Şi mai grav este că, din aceleaşi

motive, nu poate fi asigurată angajarea persoanelor la posturile de conducere pe bază de concurs. Iar aceasta are repercusiuni grave asupra realizării funcţiilor esenţiale ale bibliotecii, asupra implementării tehnologiilor avansate şi, în definitiv, asupra calităţii servirii utilizatorilor. Dacă vorbim despre formarea specialiştilor, nu se poate să nu recunoaştem rolul Fundaţiei Soros, Programul de dezvoltare a bibliotecilor, a cărei acţiune recentă şi de perspectivă mare este fondarea Şcolii de Biblioteconomie din Moldova. Se cere menţionat profesionalismul şi insistenţa rectorului şcolii, dna Ludmila Corghenci. La această şcoală vor avea posibilitatea să-şi ridice nivelul profesional bibliotecarii de toate categoriile din Sistemul Naţional de Biblioteci din republică. Vor fi aplicate forme noi şi eficiente de instruire: training-uri, workshop-uri, toate pe baza unui echipament modern. Noi ne punem speranţe mari în activitatea acestei şcoli şi presupunem că ea va fi un pas serios pe calea schimbării mentalităţii bibliotecarilor moldoveni.

Ultima, dar nu cea din urmă dimensiune în şirul componentelor statutului social al bibliotecarului, este protejarea celor mai vulnerabile grupuri sociale. Trebuie să recunoaştem cu mult regret că în aceste grupuri se înscriu toţi bibliotecarii: aşa cum mai spuneam, salariul de bibliotecar nu permite nici măcar acoperirea întreţinerii de bloc. Şi mai disperată este situaţia persoanelor ajunse la vârsta de pensionare. Pensia de 60-100 de lei nu favorizează un trai decent, iar bugetul auster al bibliotecilor nu permite acordarea de ajutoare acestor persoane. Suntem cu toţii informaţi că în nici o ţară din lume bibliotecile, precum şi celelalte instituţii de cultură, nu primesc finanţarea care ar putea acoperi întreaga listă a necesităţilor. Dar în Republica Moldova această situaţie a căpătat proporţii dramatice. În ultimii ani s-a redus drastic numărul de biblioteci prin comasări, desfiinţări, transformări. La începutul anului 2000 Sistemul Naţional de Biblioteci cuprinde peste 1 400 de biblioteci publice, circa 1 450 de biblioteci şcolare, 450 biblioteci universitare şi colegiale, 6 ştiinţifice, 34 medicale, 22 sindicale, 24 agricole.

În ultimul timp în presa de specialitate este tot mai frecvent întâlnit termenul *globalizare*: statul global, comunicare globală etc. Din păcate, nu putem vorbi şi de globalizarea bibliotecilor, doar de globalizarea problemelor cu care acestea se confruntă. Am fi bucuroşi ca aceste probleme să se reducă la implementarea noilor tehnici şi tehnologii, care ar eficientiza activitatea bibliotecilor. Din păcate, problemele bibliotecarilor noştri sunt de cu totul altă natură. Ei lucrează în condiţii improprii, în încăperi neîncălzite şi avariate. Un bibliotecar îşi poate considera munca împlinită doar atunci când au fost satisfăcute cerinţele informaţionale ale utilizatorilor. Însă cu media de 276 exemplare de carte intrate în 1999 în bibliotecile publice din Republica Moldova, ceea ce reprezintă în medie 38 de cărţi revenite unui cititor, este greu de atins un asemenea scop. Situaţia se agravează şi mai mult prin faptul că multe biblioteci de ani în şir nu achiziţionează nimic, iar posibilitatea de abonare a periodicelor este limitată sau inexistentă.

Starea alarmantă a bibliotecilor din Moldova, insuficienţa alocărilor, lipsa resurselor pentru completarea colecţiilor vor duce la transformarea bibliotecilor în depozite de maculatură. Doar un număr limitat de biblioteci naţionale, universitare, ştiinţifice, speciale au reuşit, cu susţinerea financiară din partea Fundaţiei Soros, să-şi modernizeze parţial activitatea.

Manifestul UNESCO pentru bibliotecile publice proclamă biblioteca publică drept o forţă vie pentru educaţie, cultură şi informaţie, ca agent esenţial pentru stimularea păcii şi bunăstării spirituale, astfel încurajând guvernele naţionale şi locale să sprijine activ dezvoltarea bibliotecii publice. O idee atât de nobilă, dar care a fost înţeleasă eronat sau deloc la noi în Republica Moldova.

Considerăm că problemele bibliotecilor sunt deosebit de grave la cumpăna dintre milenii. Într-un top al interesului societăţii bibliotecile rămân într-un con de umbră adâncă, adică la cea mai înaltă cotă a dezinteresului din partea celor care împart bunurile materiale. În aceste împrejurări se impune o implicare mai energică şi mai insistentă a A.B.R.M. şi a C.B.N. pentru a crea bibliotecarilor condiţii decente de viaţă şi de muncă.

Claudia BALABAN

APARIŢII EDITORIALE

1. **Crăciun, Claudia.** Comunicarea în administrarea publică / Claudia Crăciun; Acad. de Administrare Publică de pe lângă Guvernul Republicii Moldova. — Chişinău.: A.A.P.; 1998.

[316.772:351/354](075)

2. **Fruntaşu, Platon.** Republica Moldova pe calea democratizării: (aspecte ale procesului de constituire a unui nou sistem politic) / Platon Fruntaşu, Gheorghe Rusnac; U.S.M., Inst. de Studii Politice şi Relaţii Int. — Chişinău.: U.S.M., 1999.

323/324:329.1/4(478) (075.8)

3. **Volkov, Eduard.** Političeskij šmekerizm v Moldove : (Zarisovki i analiz polit. landšafta Respubliki Moldova: 1996-1998 gg.) / Eduard Volkov. — Chişinău.: S.n., 1999 (Tipogr. "Prag-3").

323/324(478)"1996/1998"

4. **Harišin, Mihail Vladimirovič.** Konfliktnye situacii na post-sovetskom prostranstve: [monogr.] / M.V. Harišin. — Chişinău.: Lyceum, 1999 (Tipogr. M-Madena).

[327: 323/324]

5. Relaţii internaţionale: istorie şi contemporaneitate: [culeg. de art.] / Univ. de Stat din Moldova. Fac. de Şt. Politice. Catedra RI, Asoc. Politologilor din Moldova; red. şt. Gh. Rusnac, V. Beniuc. — Chişinău.: S.n., 1998 (Tipogr. USM). — 21 cm. — P. 1, 2.

327(075.8)(082)

6. **Cojocaru, Gh. E.** Politica externă a Republicii Moldova: Studii / Gheorghe E. Cojocaru; Inst. de Istorie al Acad. de Şt. a Republicii Moldova. — Chişinău.: Civitas, 1999.

327(478)

7. **Eggertsson, Thrainn.** Economia neoindustrială : (Comportament şi instituţii) / Thrainn Eggertsson; trad. din lb. engl. Diana Stanciu. — Chişinău.: Cartier ; CEU Press, 1999 (Tipogr. Multiprint).

330.101.52:334

8. **Ust'ân, I. G.** Genial'nyj èkonomist V.V. Leont'ev — sozdatel' novogo metoda analiza èkonomičeskoj dinamiki ("Zatraty-vypusk") / I.G. Ust'ân. — Chişinău.: MoldNIITEI, 1999.

330.101.52(092)+929

9. **Cojocaru, Svetlana.** Managementul resurselor umane / Svetlana Cojocaru; Acad. de Administrare Publică de pe lângă Guvernul Republicii Moldova. —Chişinău.: A.A.P., 1998.

[331.101.262:658.012.4](075)

10. Antreprenoriatul în Republica Moldova: privilegii şi sancţiuni / alcăt.: Petru Şarcov, Ghenadie Ipati. — Chişinău.: Bons Officies, 1999.

[334:[351.713+343]](478)

11. Codul fiscal = Nalogovyj kodeks : (cu modificări şi compl. la 11 martie 1999). — Chişinău.: S.n., 1999 [Tipogr. "Sirius"]. — 184 p.; 20 cm. — Text paralel : lb. rom., rusă. — Preţ contractual, F. tir. — [99-1115]

[336.22](094)

12. Dicţionar financiar-bancar : rus-român-francez-englez / Centrul Naţional de Terminologie; coord. Valeriu Culev, Albina Dumbrăveanu. — Chişinău.: S.n., 1999.

336(038)=00

13. **Manole, Tatiana.** Finanţe publice: Teorie şi aplicaţii / Tatiana Manole; Acad. de Administrare Publică de pe lângă Guvernul Republicii Moldova. — Chişinău.: A.A.P., 1998.

336.1/.5:351.74(075)

14. **Barbăroşie, Ecaterina.** Politica de dezvoltare a sectorului privat / Ecaterina Barbăroşie; Acad. de Administrare Publică de pe lângă Guvernul Republicii Moldova. — Chişinău.: A.A.P., 1999.

338.23:330.111.62(075.8)

15. Raportul Naţional al Dezvoltării Umane. Republica Moldova 1999: Tranziţia şi securitate umană; aut. şi experţi: Andrei Cantemir, Lilia Caraşciuc, Anatol Gudâm, ... red. versiuni în lb. Ethel. Hetherington Perina. — Chişinău.: UNDF (Programul Naţiunilor Unite Pentru Dezvoltare), 1999.

338+316(478)

16. Tratat dintre Republica Moldova şi România privind asistenţa juridică în materie civilă şi penală / Min. Justiţiei al Republicii Moldova. — Chişinău.: S.n., 1998 (S.A. Tipogr. "Sirius").

[341.241+343+347](498+478)

17. **Popa, Victor.** Drept parlamentar al Republicii Moldova: (monogr.) / Victor Popa; cop.: Victor Mocanu; Univ. Liberă Int. din Moldova. — Chişinău.: U.L.I.M., 1999.

342.53(478)

18. Legea cu privire la avocatură : (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 98-100 (491-492) din 9 sept. 1999) / Colegiul avocaţilor din Republica Moldova; Centrul de drept. — Chişinău.: S.n., 1999 (F.E.P. "Tipogr. Centrală").

347.965(478)(094.5)

19. **Romandaş, Nicolae.** Dreptul european al muncii / Nicolae Romandaş; Acad. de Administrare Publică de pe lângă Guvernul Republicii Moldova. — Chişinău.: A.P.P., 1998.

[349.2(4)+341](075)

* În acest compartiment vă oferim informaţii referitoare la cărţile noi intrate recent în Arhiva Camerei Naţionale a Cărţii.

20. Èkologičeskoe zakonodatel'stvo Respubliki Moldova (1996-1998) / Èkol. o-vo "Biotica" Respubliki Moldova. — Chişinău.: I.P.F. "Tipogr. Centr. ", 1999.

349.6(478)(094.5)"1996/1998"

21. **Abajeru, Lucia.** Contabilitate publică / Lucia Abajeru; Acad. de Administrare Publică de pe lângă Guvernul Republicii Moldova. — Chişinău.: A.A.P., 1998.

351/354:657

22. **Deliu, Tudor.** Administraţia publică locală / Tudor Deliu; Acad. de Administrare Publică de pe lângă Guvernul Republicii Moldova. — Chişinău.: A.A.P., 1998.

352(075.8)

23. Istoria administraţiei publice din Moldova / M. Platon, A. Roman, S. Roşca, T. Popescu; cop.: Tudor Chirtoacă, Vitalie Pascaru; Acad. de Administrare Publică de de pe lângă Guvernul Republicii Moldova: Chişinău.: S.n., 1999.

35.071.1(478)(091)

24. **Platon, Mihail.** Introducere în ştiinţa administraţiei publice : [man.] / Mihail Platon; Acad. de Administrare Publică de pe lângă Guvernul Republicii Moldova. — Chişinău.: A.A.P., 1999 (Concernul "Presa").

351/354(075.8)

25. **Carp, Simion.** Strămoşilor le datorăm viitorul: Tradiţie militară, spirit de sacrificiu, cronică, personalităţi / Simion Carp; Acad. de Poliţie "Ştefan cel Mare", Asoc. Independentă de Artă Ostăşească din Republica Moldova. — Chişinău.: S.n., 1999 (Combinatul Poligr.).

355(478)

26. **Racu, Aurelia.** Învăţământul special din Moldova: istorie şi actualitate / Aurelia Racu. — Chişinău.: F.E.P. "Tipogr. Centrală", 1999.

376(478)

27. **Buzilă, Serafim.** Enciclopedia interpreţilor din Moldova / Serafim Buzilă; cop.: Mihai Bacinschi. — Ed. a 2-a, rev. şi adăug. — Chişinău: ARC; Museum, 1999.

78.071(478)(031)

28. **Situaţia socio-lingvistică din R.S.S.M. reflectată în presa periodică (1987-1989) / Acad. de Şt. a Republicii Moldova; Inst. de Lingvistică; grupul red.: S. Berejan,... — Chişinău.: S.n., 1999 (Concernul "Presa"). — 29 cm. — Vol. 1, P. 1. — 1999.**

[805.90:070]"1987/1989" (075)

29. **Poeţi de pe vremea lui Eminescu (Junimiştii): Antologie / antologie, pref., coment. crit. şi adnot. de Eugen Lungu. — Ed. a 2-a, revăz. şi adăug. — Chişinău.: Cartier, 1999 (Tipogr. Multiprint Iaşi).**

859.0-1(082)

30. **Eminescu — steaua singurătăţii: Efigii şi secvenţe literare: 150 ani de la naşterea lui Mihai Eminescu 1850, 15 ian. 2000. Corpus Eminescu în 10 vol. Vol. 3 / coord. Mihai Cimpoi,... ed., antologie, aparat crit. de Cristiana Crăciun, Victor Crăciun; St. introd. de Victor Crăciun; concepţia graf. Vladimir Zmeev; pe cop. Eminescu de Eugenia Hangiu Andreea; fotogr.: Vasile Blendea. — Chişinău: Litera; Bucureşti: David, 1999.**

859.0.09+859.0

31. **Mult e dulce şi frumoasă...: Antologie de poezii şi cugetări despre lb. rom. La 10 ani de la adoptarea Legii cu privire la limba de stat a Republicii Moldova şi revenirea la grafia latină / selecţie: Stela Nicuţă, Titus Ştirbu; coord. Valeriu Culev; prez. graf. Dorina Cojocaru-Vrabie. — Chişinău.: Ed. Departamentului Relaţii Naţionale şi Funcţionarea Limbilor, 1999 ("PRAG-3" S.R.L.).**

859.0(478)-1+859.0

32. **Şişcanu, Ion.** Împotmoliţi în tranziţie: [procesele soc. pol. din rep.] / Ion Şişcanu; Inst. de Istorie al Acad. de Şt. a Republicii Moldova. — Chişinău.: Civitas, 1999.]

94(478+323/324(478))

33. **Localităţile Republicii Moldova: Itinerar documentar-publicistic ilustrat / colectiv de aut.: Ion Cernei, Mihail Gh. Cibotaru, Pavel Cocârlă, ... — Chişinău.: S.n., 1999 (F.E.P. "Tipogr. Centrală"). — 24 cm. — Vol. 1: A-Bez.**

[94:908](478)

BIBLIOLOGIC · 1 · 2000

Dintre sute de catarge
Care lasă malurile,
Câte oare le vor sparge
Vânturile, valurile?

Dintre păsări călătoare,
Ce străbat pământurile,
Câte-o să le-nece oare
Valurile, vânturile?

De-i goni fie norocul,
Fie idealurile,
Te urmează în tot locul
Vânturile, valurile?

Ne-nțeles rămâne gândul
Ce-ți străbate cânturile
Zboară vecinic, îngânându-l
Valurile, vânturile?

MAGAZIN